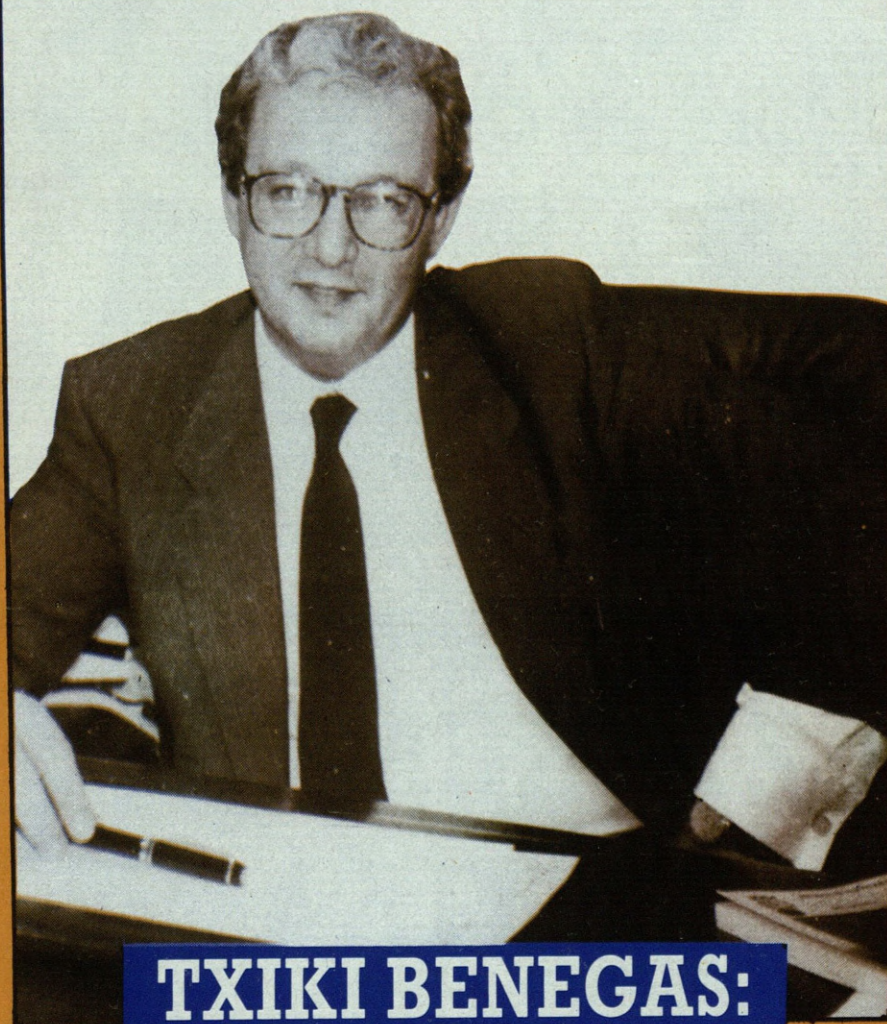

ARGIA

1986 Urria 19 — XLIX urtea — 1.121. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

TXIKI BENEGAS:

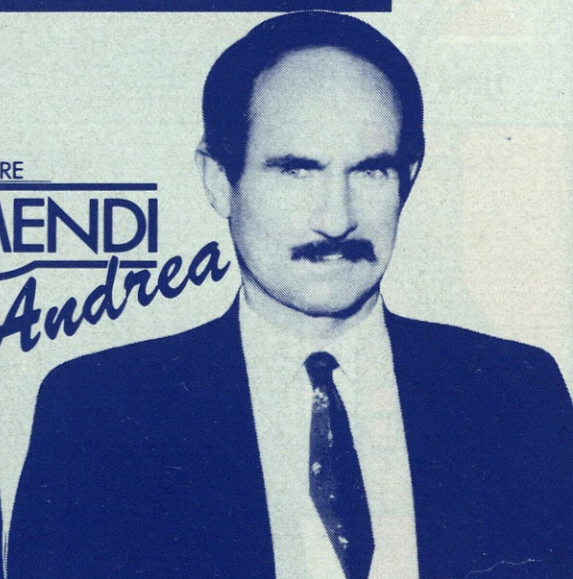
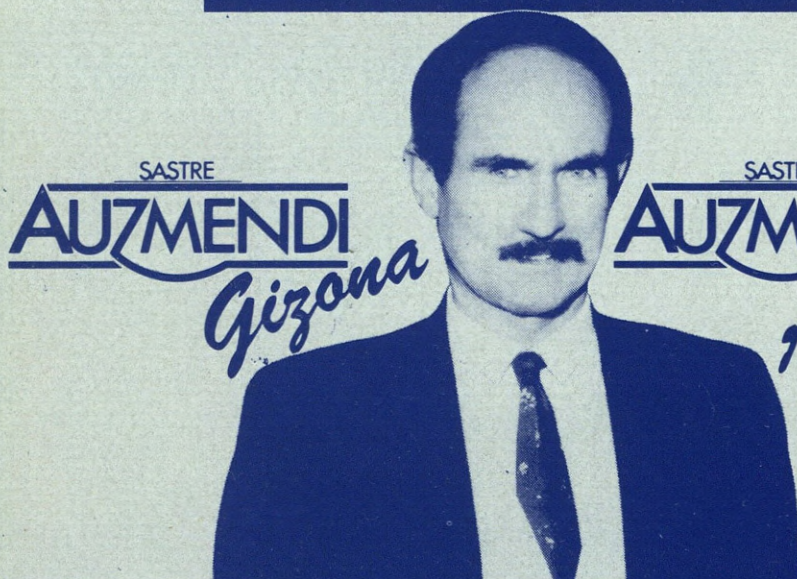
**«NIK ERE EZ NUKE ARZALLUZEN
LARRUPEAN EGON NAHI»**

Jean Haritzelhar:
**«Frantses gobernuak abestruzaren
politika egiten du»**

**Euskararen lege Foralari
nafartar euskaltzaleen
ezetza**

**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani, 4

donostia

t. 42 06 24

Txiki Benegas lehendakari gaiarekin mintzatu da Laura Mintegi aste honetan. Galderak bota eta erantzun bitxiak jaso ditu manetofioak. Hauteskunde kanpaina hastear dagoelarik, kanpaina barrera hitzegin ahal izango ziren baino dexente zabalago hitzegin du gure kazetariak Benegasekin. **14. orrialdean.**

Urte bete pasa da Nafarroako Euskararen Lege Aurreproiektua proiektu bihurtu arte. Egunotan egin da ezaguna eta iazkoak sortu zuen haserre berbera sortu du honek ere nafatar euskaltzaileen artean. Azken finean ez da funtsean gauza handirik aldatu ordutik oraingora. **32. orrialdean.**

1.121. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Tianttaka. **E. Galar.**

14.— Txiki Benegas-ekin elkarriketa. **L. Mintegi.**

18.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

21.— EIRErekin bueltaka. **K. Amonarriz.**

23.— Kupoaren gora-beherak. **B. Bakaikoa.**

24.— Hiritik herrira bueltatutako kongresua Orreagan. **A. Elozegi.**

27.— Jean Haritzelhar: «Frantses politikariek abestuzaren politika egiten dute». **J. Landa.**

32.— Euskararen Lege Foralaren Proiektua, nafatar euskaltzaileek uko. **J.M. Gogorza.**

34.— Biometria, giza kontrolaren zerbitzuan. **I Irazabalbitia, M.J. Barandiaran.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

38.— Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdia. **P. Ruiz de Aretxabaleta.**

40.— O. Navarro eta J. Euses, «Gizaeuropa»ko poesiaz mintzo. **I. G.**

42.— Carlos Ruiz de Ocenda berriatzailearekin. **I. Iriondo.**

ETA BESTE

46.— Kirola: Ajedrez eta komunikabideak. **Mikel Zubia.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **Jon Basterra.**

XI. Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdia ospatu da egunotan Komunitate Autonomoko hiriburuan. Beste ezer baino lehen esan behar sekula baino arrakasta handiagoa sortu duela aurten go edizioak, bertan denetarik ikusi ahal izan delarik. «Els Joglars»etik hasi eta teatro italiarrean amaitu. **38. orrialdean.**

Erdiko elkarriketa Jean Haritzelhar Euskaltzaindiakoarekin izan dugu aste honetan. Ipar Euskal Herriko kultur egoerari buruzko panorama bat eskaini du bertan. Kultur-Etxea, Seaska, AEK, Pizkundera, Unibertsitatea... asko izan dira berarekin harrotutako gaiak eta arazoak. **27. orrialdean.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Irribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.
Publizitateak: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarra: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sarriak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

URRIA
19
URRIA
25

urriaren 25ean
ilbehera

mareak: (urriaren 19an)
gora: 05.04 eta 17.21
behera: 11.13 eta 23.29

eguzkia: (urriaren 19an)
irten: 07.29
sartu: 18.29

(ordularen ordutan)

liburuak

Mikel Mendizabal

GIDARI LAGUNA

bertso hilezina Santi Brouardi

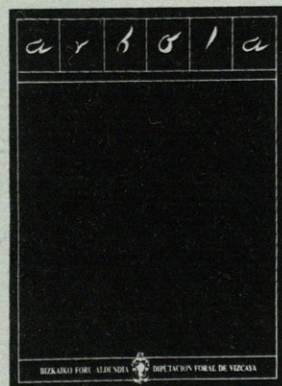
Titulua: Gidari laguna

Egilea: Bertsolari talde bat

Ezaugarriak: 108 orrialde

Liburu hunkigarria, bertsolari talde batek Xanti Brouard zenari eskeini dio. Lehengo astean Enbeitaren liburuari buruz hitz egin bagenuen, atsegina jakitea aste honetan Balendinek bere hitzak Xantiri eskeintzen dizkiola. Omenaldia beste bertsolari hauek osatzen dute: Alkhat, Amuriza, Areitio, —Abel, Jon, Kepa eta Moises Enbeita—, Etxeandia, Etxebarria, Ezponda, Horbela, Izarki, Jaione, Lazkano, Lizaso, Lopategi, Mendizabal, Peñagari-kano, Santiesteban, Trino, Txiplas, Lezo, Xefe eta azkenik ETako presoek ixten dute liburu. Bertsolari guztiek goratzen dituzte Xanti-

ren abertzaletasuna eta bere kalitate pertsonalak, apaltasuna adibidez edo jende gazte eta zaharrek in- zuen adiskidetasuna. Bertsoak mota eta kalitate oso ezberdinekoak dira baina denek oinarri berbera dute, hots, Xantiren borroka etengabea herriaren alde.

Aldizkariaren izena: Ar- bola

Ezaugarriak: 60 orrialde, Lehen zenbakia

Argitaletxea: Bizkaiko foru aldundia.

Aldizkari kultural berria Bizkaiko foru aldundiak atera duena. Bertan denetik sartzen dute, kultura, filosofia, literatura, artea, jaiak... Batez ere gure herriarekin zer ikusirik duten gaiak. Nahiz eta artikulak elebidunak izan, gaztelarak, euskarak baino askoz leku gehiago hartzen du. Hona hemen ale berri honen laburpen txikia:

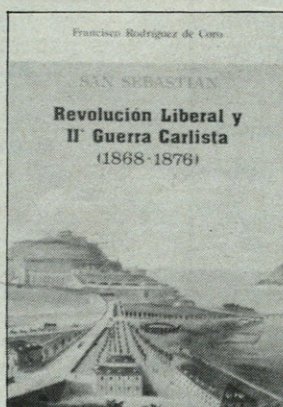
Kultura: aldizkariko lehengo orrialdean zenbait intelektualei, euskal nortasunaz eta kultura unibertsalari buruz galdetzen diete.

Literaturan, atal nahiko aberatsa eskeintzen digute. Poesian, B. de Oteroren eta F. Ibernariaren zenbait poema. Ipuiak ere ez dira falta, bata gaztelaraz G. Yankere-na eta bestea euskaraz B. Atxagaren "Gauero aterako nintzateke paseatzera". bi ipuiak lirikoak eta ondo idatzia. Azkenik kritika literario- saila ez da falta.

Zineman, Caneseko 39garrengo zinemaldiari buruzko artikulua. Ondoren bi pelikulen kritika "Bandera negra" eta "Adios pequeña", biak Bilborekin zer ikusi handia bait dute.

Historian, aurtengo ekai- nean gure aldizkariaren portadan atera genuen be- zala, Jon Bilbao historiado- reari entrebista bitxia egi- ten diote. Bertan Amerike- tako Euskal indianoen isto- rioak kontatzen dizkigu.

Azkenik gaiari dagokion bezala, zenbait jaietako pro- grama ez da falta. Hitz bitan aldizkari aberatsa eta kalita- tezkoa, beharbada nabaria bere formato handiegia 37 x 27 zm-koa. Eta hori bai, espero dugu hurrengo al- dian artikulua gehiago euska- raz ateratzea, bertan gazte- lera nabariegia bait da.

Titulua: San Sebas- tián. Revolución liberal y segunda guerra Carlista, (1868-1876)

Egilea: Francisco Rodrí- guez de Coro

Ezaugarriak: 476 orrialde.

Rodríguez de Cororen az- ken historia-liburua dugu. Lan oso tekniko, bere libu- ru guztiak bezala, zehazta- sun zientifiko handiz ida- tzia. Liburuak, 1868tik 1876rainoko iraultza libera- laz, gloriosoa deritzaiona, hitz egiten du. Autoreak Donostiako mugimendu li- berala aztertzen du, probin- tziaren aurkakoa hau Karlis- ta bait zen, Euskal Herriko beste probintziak bezala. Azterketan, garaian ziren indar ezberdinak sartzen di- tu, egunkariak, udala, kultu- ra, herria, elizarekiko erla- zioa, Madriliko indarra...

Liburua hiru zatitan bana- tzen du. Lehenengoan irault- zaren garapena, Cadizetik Madrilera, eta hurrengo bi parteetan iraultzaren ja- rraipena. Autoreak lan go- gorra egin du gai honetan eta bertarako hamabi artxi-

bo aztertu ditu, hamalau egunkari eta ehun autore konsultatu ditu gaiari buruz. Beraz lehen esan dugun be- zala lanaren eta autorearen garantia bikaina dugu.

Titulua: Gipuzkoako eko- nomi-sektoreentzako la- guntza-plana

Egilea: Gipuzkoako foru al- dundia

Ezaugarriak: 146 orrialde.

Gipuzkoako foru aldun- diak, lan plangintzako libu- ru berria atera du. Sarreran dioten bezala, bere zeregi- na garbi azaltzen dute: lana sortzeko ekonomi-plangin- tza. Sartuak gauden krisi eta laneza hausten lagun- tzeko batez ere, orain eko- nomi-mailan Europako atee- tan sartu berriak garena. Programa batzu berriak di-

ra, besteak ordea politika erabili baten jarraipena. Ho- na hemen aurkeztutako puntuak:

—Nekazal-sektorerako la- guntza planak. Baserri lu- rren errentabilitatea handi- tzeko. Baso produkzioa ere, puntu berdinean sartzen da.

—Garraioen sektoreen- tzako laguntza. Handitasun eta modernizazioaren alde- ko plana.

—Arrantza sektorea. Un- tzien eguneratze eta berri- kuntza.

—Industri sektorea: In- dustri txiki ta ertainen in- bertsiorako, eta Teknologi berrien aurkezpen eta es- kaerarako laguntza.

—Pizgarri fiskalak: nobe- dade eta oso egoki irteten ari delako aurkezten dute. Bonifikazioak, zergen or- dainketa...

Bestalde ohar baten bidez informatzen digute, urriak

31n ondoko eskaera hauen epea bukatzen dela:

— PYMES inbertsioetarako eta artisautzako ihardueretarako laguntza-programa.

— Ikerkuntzarako laguntza-programa.

— Industri eta produktu diseinuaren erabilerrako bultzagarri-programa.

— Teknologia berrietako heziketarako programa.

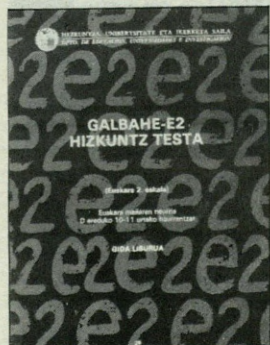
Beste edozein informazio nahi duenak, deitu dezala 458288 zenbakira edota joan dsdila Donostiako Prim (28) kalera. Liburuaren informazioa oso zehatza da ere, eta elebidun aurkezten digute.

Titulua: Galbahe hizkuntz testa

Egilea: Eusko Jaurlaritzako hizkuntza saila

Ezaugarriak: 30 orrialde gehi testak 12 orrialde.

Eusko Jaurlaritzako hizkuntz-sailak, euskarari buruzko testak kaleratu ditu.

Hauen zeregina zera da: haurrak euskara ikasi al du? Zein mailaraino? Lana hezikuntza politikarako idazkaritzak, prestatu du eta Catalunya Generalitatek egin-dako lan batetako laguntza. Liburuak bi atal lantzen ditu, mintzamina eta ulermen, B eta D ereduaren sartuz. Puntuazio eta denbora test barruan daude eta zazpi urtetatik hamaikaraino izango dira, denetara 4 test izaki.

Egileek diotenez, test hauek elaborazio luze eta baldintza zientifikoak gordeaz eginik daude. Aplikazioak beraz, neke eta denbora eskatzen du, eta ez dute modu masiboan lan egiteko balio zehatzegiak bait dira.

Titulua: Boletín de la real sociedad Basconada de los amigos del país

Egilea: Real sociedad Bascongada de amigos del país.

Ezaugarriak: 436 orrialde.

Elkarte honetako liburu berria agertu zaigu. Hona hemen egindako lanak:

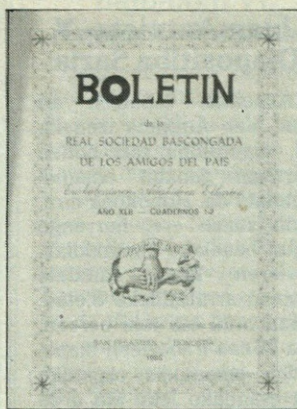
El comercio colonial Guipuzcoano durante el siglo dieciocho. Diferencias con respecto al caso catalán. Montserrat Garatek.

Musde Clérise. Gure jaun aphezkiupia. Musde Legouvé. Musde hegobe. Y. Etxaidek.

Ordenanzas municipales de Oñate. R. Ayerbek.

Don T. de Idiaquez benefactor del puerto de Santa Maria. F.J. Hermidak.

Aproximación geográfica

histórica al estudio de las salinas de Añana en la edad media. S. López Castilok.

Un registro aduanero del diezmo viejo en la aduana de Segura. L.M. Díez Salazarrek.

Eliza liburuaren aurkez-

penean. L. Villasantek.

La familia de los Ibarburu y de los Galdona. J. Garmendiak.

La riada de 1834 en Elgoibar. K. Lizarralde.

En Tolosa la ferrería de Almandoz. J. Garmendiak.

Armeros Vascos en la guerra de la independencia. R. Larrañagak.

ASTE HONETAN NABARMEN

Hauts zaharrak noizbehinka harrotu behar

AUGUSTIN ANABITARTE IDAZ LANAK

Titulua: Augustin Anabitarteren idaz lanak

Egilea: Augustin Anabitar-te.

Argitaletxea: Gipuzkoako Aurrezki kutxa Probintziala. Jakin sorta.14.a.

Ezaugarriak: 424 orrialde.

Nori berea, eta Anabitar-te zenari bere idazlanak ka-lean, gutxienez. Betiko heiajora samina, gure idaz-le asko ilunbetan ahantzirik eta berrargiratu gabe ditugula. Halaxe zegoen orain arte Augustin Anabitar-te.

Liburu batzu Kuliska sor-tan txairoan zituen, ia ezku-tuan gaur egun. Euskara al-dizkariaren gerra aurreko zenbakietan beste batzu, ohizko literatur-bideetatik kanpo behinik behin.

Ez du lan makala egin Gi-puzkoako Aurrezki Kutxak Anabitarteren prosa berrar-gitaratzen. Nobelak hiru di-ra, "Donostia" eta "Usauri" batetik eta "Poli" bestetik. Txangoa da beste liburu ba-ten motorra, "Aprikako ba-samortuan" izenekoarena. Badira atzetik beste hiru li-buruskak, bata Greziako olin-piar jolasen erakusgarria, neska-mutilei dirua aurrez-ten erakustekoa bestea, eta igeriketan ikastekoa atzena.

Anabitarteren prosa goi mailakoa da zentzu asko-tan. Idazkera arosaz gain, badu herri-hizkeraren bipe-rrik berekin. Bestetik, bere nobelen kostunbrismo giroa aipatu behar litzateke, garai bateko Donostia, iragan mendeko azken urteetako. Festak, ohiturak e.a. Maita-

sun erromantikoz jantzitako istorioak dira nobela haue-tan kostunbrismoaren la-gun. "Poli" izeneko nobe-lan, gurasorik gabeko kaiko mutiko baten bizikizunak kondatzen zaizkigu, itsa-soan gertatuak nahiz heldu-tasun-garaikoak. Bada bes-talde Agustin Aprikara joan zeneko liburua, han ikusi ohiturak eta berari jazo gertakizunak kondatzen ditue-na. Liburu bitxia da hau, gu-re artean oso ohizko ez di-ren horietakoa, eta are gu-tiago orduan. Horiez gain arestian aipatu ditugun hiru liburuskak bitxiak.

Behar bada egun nagusi diren literatur-modetatik urrun samar geratzen da Anabitar-te, baina ez da du-darik bere idazkeragatik na-hiz bere lanei darien kos-tunbrismo erakusgarri eta erromantizismo-karga han-diagatik interesekoa daiteke askorentzat. Gipuzkeraz di-ra idatzia lanak, giro hiri-tarra dakarte eta pazientzia amñi batez ederki irakur li-tezke.

zinema

Bilboko Fas

urria
20 Urriaren 20rako «Mising» izeneko filmaren emaldia antolatu du Bilboko zine klub honek. Thomas Hauser-en liburu batean oinarritua dago Costa Gavras-en filma hau. Filma honetan Chileko herrian desagertutako pertsona baten inguruko historia kontatzen zaigu, alde batetik emazteak, bizitzaren duen bi-bentziaren eta bestalde, aitak bizitzaren duena. Filma honetan beraz, bi pertsona hauek desagertutakoaren bila dabiltza, baina zeharka bada ere filma honek Chilen bizi den errepresio egoera ezagu ahal izateko modua eskaintzen du. Iterprete nagusiak Jack Lemmon eta Sissy Spacek dira eta filmak 120 minutu irauten du. Emanaldia arratsaldeko 7,30tan izango da San Vicente 2-4. Albiako lorategien ondoan.

«Juan Antxieta» V. Diapositiba Saria

Azpeitian ospatzen ari den Juan Antxieta izeneko VI. diapositiba sari honen barnean zenabit emanldi antolatu da. Honokoak dira, hain zuzen ere, hurrengo egun hauetako emanaldiak: urriaren 23an Antxieta Etxean arratsaldeko 8,etan, 24an ordu eta toki berean, eta 25ean irabazleen diapositiba emanaldia ospatuko da esandako leku eta ordu berean.

urria
24 Bestalde, bertako zine klubak antolaturik hila- ren 24an «Papá está en viaje de negocios» Emir Kusturika zinegilearen filma eskainiko eskainiko du So-reasu Zineman.

Filmak eta erakusketak Bilboko arte ederren museoa

Aste honetan Bilboko arte ederren museora azalduz gero bi film hauek ikusi ahalgo dituzue: Julien Duvivier-en «Voici le temps des assassins» (21 eta 22an) eta Gilles Grangier-en «La cave se rebiffe» (23tik 25era). Denak arratsaldeko 5etan. Erakusketa hauek ere badaude bertan ikusgarri: Bill Brandt-ena, Joan Fontcuberta-rena eta «Miradas sobre el arte» izena daramana. Goizez eta arratsaldez irekia egoten da.

Irunen Ikisu Makusi

Aurreko astean esan genuen bezala urriaren 19a bitartean zina lehiaketa honetan saritu diren filmaren emanaldiak ikusteko aukera izango da Irunen. Urriaren 18a bitartean emanaldiak Amaia zinetokian gaueko 7,30tan izango dira. Urriaren 19an berriz, Avenida izeneko zinetokian izango dira eguerdiko 12tatik aurrera.

Getxo

urria
20 Getxon ospatzen ari den Sauraren omenezko zikloaren barnean urriaren 20an «El jardín de las

delicias» izeneko filmaren emanaldia eskainiko da. Emanaldia arratsaldeko 7etan izango da Getxoko Kultur aretoan (Urgull Kalean).

arte

■ 20tik aurrera Algotako kultur aretoan, «Euskadiko V. Argazki erakusketa» ikusi ahalgo da. Egun horrexetan hasiko da Areetako kultur aretoan ere beste erakusketa bat, Madrideko Pradoko museoko pinturaz. 30a arte bigarren hau.

30. hamarkadako euskal artistak

Orain gutxi zabaldukatko erakusketa honek zabalik dirau oraindik Donostiako San Telmo museoa. Erakusketa honetan 30. urtekadako artisten lan bilduna bat ikusteko aukera dago. Pintura ez ezik arkitekturek ere badu bere txokoa erakusketa honetan. Aizpurua, Labaien, Lagarde, Vallet, Ponte, Olazabal, Baroja eta Alberdi eskultore donostiarren lanak bildu dira erakusketa honetan, baita Vallejo, Madariaga eta Tomas Bilbao bilbotarrenak ere. Pintura mailan ere badago zer ikusi, Aizpurua, Ribera, Tellaetxea, Cabanas, Erauskin Gipuzkoa aldetik, eta Bizkaitik Saenz de Gorbearenak.

antzerkia

■ Bilboko antzerki iraukorren egi-tarauaren barruan urriaren 19.ez, arrats-eko 8,30tan, Basauriko Tarima taldeak F. Durrenmatt-en «Los físicos» obra antzestuko du.

«Amphitryon» aurki Donostian

Donostiako Higa taldeak urriaren 21etik 26ra bitartean Donostiako Printzipal Antzokian «Amphitryon» izeneko lana antzestuko du. Lan hau Plautoren komedia klasika batean oinarriturik badago ere, Von Kleist idazle alemaniarraren bertsioetik abiatu da talde hau bere obra plazaratzerakoan. Bere gaia eta bere egituragatik

Carlos Barbozaren lanak Iruñean

Iruñeako Garcia Castañon izeneko kultur aretoan Carlos Barboza dibujante ertamerikarraren marrazki eta aguafueteak ikusi ahalgo dira azaroaren 5a bitartean. Gehienbat marrazki haueta agertzen diren aurpegiak azpimarratu behar-ko lirateke, bere lanak aurpegi batetik abiatzen bait dira askotan. Aurpegia hauen atzean (Unamuno, Einstein, komikietako pertsonaiak...) mundo oso bat izkutatzen da, beraien sentimenduak. Espresio hauek aurpegi baten atzean izkutatzen dena ikusi aratzen digute, poza, tristura, bakardadea,...

Pintura eta eskultura Deban

Debako kultur elkartearen pintura eta eskultura bat antolatu da. Bertan Laura Etxaniz, Antxon Arrillaga eta Maria Paz Alustiza margolarien bodegoi eta paisaiak ikusi daitezke. Bestalde, pintura erakusketa honen batera eskulturak ere badu bere txokoa bertan plater, tresna eta zenbait irudi ikusi ahalgo direlarik. Eskultura lanak Jon Balentziagarenak dira. Erakusketaren ordenategia arratsaldeko 7etaik 9etarabitar-koa da eta jai egunetan eguerdiko 12etatik ordu- bitara.

enredo motatako komedizat jo genezake lan hau, Amphitryon izeneko jainkoak Jupiter nola ordezkatzaren duen kontatzen zaigularik.

Aitzolen omenez antzerkia

Aitzolen omenez Tolosan antolatutako ihardunaldien barnean urriaren 19an Tolosako Iparragirre Zineman Goaz taldearen antzerki emanaldi bat ospatuko da. Bertan, Alfonso Sastreren «Ez da pale egiteko oldua» izeneko lana arratsaldeko 7,30tan ikusteko aukera izango da.

Antzerkia

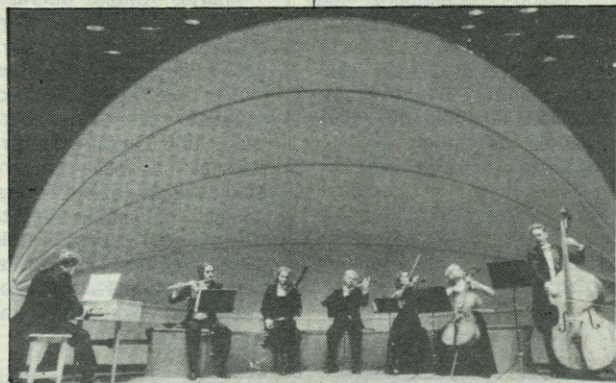
ikuslegoarekiko jolas inteligentea

Els Joglars taldeak plazaratu duen azken obrak harrera ona eduki du Bilbon zein orain arte aurkeztu den beste leketan ere. Obraren kalitateari, taldearen izen ezaguna aurrejarri zaio, eta egia esan, interesgarria den arren, ez dakigu sortu duen espektatibari behar bezalako erantzuna eman dion. Taldeak oraingoan urratu duen gaiak, Europako Elkartean Espainiak egin duen integrazioaz dihardu, parodia emaro erabiliz, eta herrien ideosinkrasia azaleraziz. Ondoren, topiko guztiez umore garratzez trufa egiten dute. Frantses herria dugu kritika zorrotzera jasotzen duena, baina espainiarrak ez dira hobeto ateratzen, eta instituzio katalandarrei ere sketch kritikoak eskaintzen zaizkie.

Obraren arlo lortuena, agian, ikuslegoarekin egiten duten jokoan datza. Publikoa protagonista papera hartzeri behartzen dute, honen erreakzioak obraren gidoiaren barruan parte garrantzitsua izanik. Ez da, soilik, eskenatokitik butaka patora jeistea, baizik eta publikoak, obraren publikoaren papera betetzen duen. Bestalde, Els Joglars-en egite ona aitortu beharrekoa da, nahiz eta oraingoan mezu sakonegirik jaurtiki ez duten. Zenbait pasarte probokatzalek ikusle batzuren haserreak sortertzen ditu, eta hori, gure ustez, beti da osasungarri. Ezin ukatu antzerkigintzaren paper iraulgarria.

Lana: «Los virtuosos de Fontainebleau»
Taldea: Els joglars

AMAIA LANZ

Baionako VI. Antzerki Jaialdiak

Segarren aldiz ospatuko dira aurtien Baionan antzerki ihardunaldi hauek. Baionako leku ezberdinetan ospatuko dira emanaldiak: Hiriko Antzokian, polikiroldegian, Utopia Zinematokian eta baita hiri erdian Reduit izeneko enparantzan. Plaza honetan karpa bat zabalduko da eta karpa honek bertan antzeztuko diren obrak estaliko ditu. Bi atal nagusi ditu jaialdiak, alde batetik ohizko egitarauaren barne dagoena eta bestalde, Taulada Irekia izeneko. Egitarauan honoko eginkizun ditugu: urriaren 21ean Els Joglars-en «Los virtuosos de

Fontainebleau», Hiriko Antzokian. 23an Baionako polikiroldegian «Suz o Suz» La Fura dels Baus taldearena. 24an «Gastibeltzaren karabinak» maskarada taldearen lana Herriko Antzokian. Urriaren 25ean Koldo Amestoeiek bere «Gau beila» antzeztuko du Utopia zinematan. Urriaren 25ean ere Pep Bou izeneko taldeak «Bufaplanetes» izeneko lana aurkztuko du.

Bestalde, Taulada Irekia izeneko sailean zenbait talde frantziarren lanak ikusi ahaliko dira.

ihardunaldiak

«Euskararen maratonia 40 orduez» Lasarten

Hil honen 20an hasiko den Euskararen II Astea bukatzeko, «Euskararen maratonia» antolatu du Lasarten udaletxeko Euskara Azpibatzordeak. 40 orduez euskaraz aritu baietz jokatzuko dute apustua hil honen 25etik 26ra bitartean. Apustua irabazteko mila lasartearek hartu beharko dute parte ekinaldi desberdinetan. Gau eta egun, haurren jokoak, pelota partiduak, ipuin-lehiaketak, mus txapelketak, antzerkiak, bertso zaharrak, bazkari-afari herrikoak, dantzariak, kantariak, erromeriak, trikitaliak eta abar izango dira. Mikrofonoa ezin daiteke 5 minutu baino gehiago mutu egon, bestela beren buruei egindako apustua galduko lukete. Eta hori gerta ez dadin 8 botilero egongo dira oholtza gainetik jaitsi gabe.

Deustuko Unibertsitatean ihardunaldiak aurrera

Deustuko Unibertsitatearen mendeurrena dela eta eratu dituzten hitzaldiakaurrera doaz. Honela, hilaren 20ean, Graeme Ritchie-ren eskutik (Edinburgoko Unib. Irak.) «Adimen artifiziala» gaia aztertuko da. 22an, hizlaria Sir Herman Bondy, F.R.S. (Churchill Collegeko Masterra) izango da eta gaia berriz, «Energia». 23an, Eduard Bonne arituko da, «Bioetika» aztertuko duelarik. Eta azkenik, 24ean, Bruno Forte (Hego Italiako Teologia Fakultateko Irak.) izango da. Gaia «...Eta Jainkoa?». Hitzaldi guztiak Unibertsitateko Paraninfoan arratsaldeko 7tan izango dira.

Kaka-Flashen hilabete kulturala aurrera

Azpeitiako Kaka-Flash irratia eratu duen hilabete kulturalaren barruan, urriaren hirugarren asterako antolatu dituen hitzaldiak dira aipagarrienak. Honela, 20ean Eva Forest-ek emango du hitzaldia. Gaia: «Giza eskubideak eta tortura». 22an, Lopez Adan «Beltza»k «aurko egoera» aztertuko du. Eta azkenik hilaren 24ean, «Poio» «Gazteizko mobida»z jardungo da. Emanaldi guzti hauek gaueko 8,30tan Enaparan Dorretxean izango dira.

Bestalde, urriaren 25 eta 26rako futbito txapelketa bet ere iragarri dute Kaka-Flash irratikoek.

urriak 11,02: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,00: Haur Kirolak. 14,30: Teleberri. 14,40: Herkuloideak. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak). 15,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 16,30: Simon eta Simon (telesaila). 17,30: Kenny Everett show (umorea). 18,00: Txoria dut maite. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila). 19,30: Basabizitza (dokumentala). 20,00: «Gizon txiki handia» (luzemetraia). 21,30: Gaur egun. 21,50: Bilbo (laburmetraia). 22,05: Kirolez Kirol. 23,45: Amaiera.

urriak 13,00: Pottokiak (m. bizidunak). 13,30: Kirolez Kirol. 14,30: Teleberri. 15,00: Bai Horixe. 15,30: Sorterria (telenobela). 17,30: «Asterkoteko kanpaiak» (luzemetraia). 18,30: Haur Kirolak. 20,00: Plastikozko gizona (telesaila). 20,30: Magnum (telesaila). 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: «Ez zait inoiz ahaztuko zure izena» (luzemetraia). 23,30: Gaur egun. 23,45: Amaiera.

urriak 14,00: Plastikozko gizona (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Bai Horixe. 15,05: Sorterria (telenobela). 16,35: «Ez zait inoiz ahaztuko zure izena» (luzemetraia). 19,47: Barazki sorta (m. bizidunak). 20,15: Saski-baloia: C. Bilbao/C. Alava. 21,45: Bai Horixe. 21,50: Gaur egun. 22,20: Aurrez aurre. 23,00: Tenko (telesaila) 24,00: Gaur egun.

urriak 14,00: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Bai Horixe. 15,05: Sorterria (telenobela). 16,00: «Zanzibarrerako bidea» (luzemetraia). 19,30: Dotakon (m. bizidunak). 20,00: Ransay gaztea (telesaila). 21,00: Kafe ordua. 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Mahai Ingurua. 23,30: Gaur egun.

urriak 14,00: Dotakon (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Bai Horixe. 15,05: Sorterria (telenobela). 16,00: «Amak 100 urte betetzen ditu» (luzemetraia). 19,32: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 21,00: Kafe ordua. 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Munduan zehar. 22,45: Borgiarrak (telesaila). 23,45: Gaur egun. 24,00: Fede Giroan.

urriak 14,00: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Txaskarrillo. 15,20: Bai Horixe. 15,28: Sorterria (telenobela). 16,30: «Otso basoa» (luzemetraia). 19,32: Hartzaren irakaspennak (m. bizidunak). 20,00: Hit parade. 20,30: Trikitilariak. 21,00: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Kirolez Kirol. 22,30: «Larrua» (luzemetraia). 24,00: Gaur egun.

urriak 9,30: Superman (m. bizidunak). 10,00: Herkuloideak (m. bizidunak). 10,30: Cassie Palmeren ikerak (telesaila). 11,00: Magnum (poliziakoa). 12,00: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 13,00: Aita, bedeinka nazazu (telesaila). 13,30: Hit Parade. 14,00: Trikitilariak. 14,30: Teleberri. 15,00: Hartzaren irakaspennak (m. bizidunak). 15,30: Kirolak. 17,00: Ramsay gaztea (telesaila). 18,00: Borroka librea. 18,30: Hardy'tar mutilak (telesaila). 19,30: Traste zaharren kutxa (zinema komikoa). 20,30: Gazteak. 21,00: Ipuin harrigarriak (telesaila). 21,30: Gaur Egun. 21,50: «Zaldia zeritzon gizona» (luzemetraia). 23,30: Ilunabar aldea (telesaila).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiaak

Errepikapenak ugaritzen

Aste honetan luzemetraia dexente ikusiko dugu, hala ere ikuslegoak oroimenanari ekiten badio izenburu ezagunekin topo egingo du: Zanzibarreko bidea, Borgiarrak eta Larrua. Ez dugu ukatzen pelikula onak ez direnik baina ez ote gara aspertuko !!

Ikusi ez ditugun filmeen artetik bat nabarmentzen da garbi, orain arte beste telebista edo ta bideon batetan ikusi ez baduzu, benetan gomendagarria: Zaldia zeritzon gizona, Richard Harris antzesle ospetsuarekin. Pelikula gutxitan azalduko da indioen bizitza pelikula honetan bezala, indioak ez bait dira basapiztitzat hartuko gizon-emakumetzat baizik.

Hala ere, txori txikiaren aurrean orduak gustora igaro nahi dituenak egunero pelikulak ikusteko aukeran izango da. Nahiz eta batzu «ezagunak» izan.

urria

19 Gizon txiki handia

Jack Crabb, Custer generalaren azken borrokalditik bizirik atera zen 121 urtetako gizona, hospitale batetako gela batetan atsedean hartzen ari da eta bera elkarriketatzen ari den kondairagileari bere bizitzako kontakizunak azaltzen dizkio. Jack Crabb, sartaldeko herroia ala gezurti hutsa ote? Dena dela, bere istorioa izugarria da, lautada zeharkatzen ari zela, Pawnees indioek bere gurasoak hil zituzten eta Jack beraiekin eraman. Indioekin batera hazi zen, Gizon txiki handia izenarekin. 16 urtekin Jack-ek indioak utzi eta bizitza berezia hasi zuen: lapur, pistolari, mozkor eta azkenean Custer generala hiltzen saiatu zen gizona bihurtu zen.

Arthur Penn zuzendaria beti saiatu izan da, Estatu batuetako eta gizarte horren arazo mingotsak azaltzen, horrela komunikazio eza eta biolentzia izango dira gehien atsegin dituen gaiak.

Gizon txiki handia-k, «Little big man», herri eta kultura baten txikitzea azalduko digu. Cheyenn indioen desagertzeari «zuri»ei esker izanik. Pelikula honetan trebetasun handiz nahastuko dira bai tragedia eta bai komedia.

urria

20 Ez zait inoiz ahaztuko zure izena

Luzemetraia hau Michael Winner-ek zuzendu zuen. Antzesleak Orson Welles, Oliver Reed eta Carol White izango ditugu paper naguietan.

Goiz batetan Andrew Quint lanera doa bere sorbalda gainean aitzakora handi bat daramalarik. Bere bulegora sartu bezain azkar, berea zen mahaia suntsitu eta berehala ospa egiten du. Itxuraz, Andrew Quint gizon zoriontsua da: enpresa garraztitsua batetan lanean ari da, ezkonduki eta bi maitalekin. Hiru emakume hauekin, emakume «perfektoa» eratzea lortzen du. Baina guzti hau alde batera utzi eta Cambridge-tik alde egin aurretik lan egiten zuen egunkaria itzultzen da lanea.

urria

22 Zanzibarreko bi-deaAfrikak, bi zirko-gizon erakartzen ditu: Fearless Frazier eta Chuck Reardon.

Charles Kimble aberatsaren diamantezko mehatagia erosten dute negozio ikaragarria egiten ari direlakoan. Laister asko konturatuko dira iruzur egin diela aberatsak. Julie Quimby-ren presentziak eta Dona-ren erosketak esklabu azoka batetan gehiago nahastuko du istorioa. Neskek Zanzibarrerako joan nahi dute, han Donak bertako te inportatzaile aberats batekin ezkontzeko ahalaginak egingo ditu.

Diru guztia gastatu eta gero, safari batetan esku hartzen dute. Kanibalek neskak bahitzen dituztelarik. Azkenez Zanzibarrera iritsiko dira esku hutsik eta bizi ahal izateko agerraldiak egin beharko dituzte.

Luzemetraia honen antzesle nagusiak Bob Hope, Bing Crosby, Dorothy Lamour eta Una Merkel izango ditugu Victor Schertzinger-ek zuzendurik.

urria

24 Larrua Napoles-en askapenaren ondoren, gudaoste aliatuek eta batez ere Estatu Batuetako boskarren gudaosteak Erromako sarrera prestatzen ari dira.

Italiko hiriburura sartzeko azken prestakizunak egiten dituzten bitartean, Curzio Malaparte-k kontatuko digu guda-osteko errealitate latza. Italia askatu duen gudaostearen menpe aurkitzen da

eta gudaoste honek italiar balore moral guztiak sunsituko ditu italiar herriaren nolabaiteko onarpenarekin, herri hau nekaturik baitago eta bizi ahal izateko aukera bakarra bait dauka.

urria

25 Zaldia zeritzan gizona Lord John Morgan izeneko ingeles aristokrata, lurralde basatietan ehizean ari dela, inoiz itxura horretako gizonik ikusi ez duten sioux indio talde batek harapatzen du.

Abere gisa erabilia, gizon dela erakusteko frgoga gogorak jasan beharko ditu. Morgan taldeko gudaria bihurtuko da eta indioen bizitza arrunta eramango du. Askatasuna lortzeko bide bakarra, taldeko nagusiaren alabarekin ezkontzea da eta horretarako eguzkiaren zin egitearen ohituraren frogak jasan beharko du...

Pelikula honek, zuzendaria bidez, indioen ohiturak egiazki erakusten dizkigu. Filmeak errealitatea isladatu nahian, Elliot Silverstein antropologoen laguntzaz baliatu zen. Filma honen arrakasta Richard Harris-en lanean eta zenbait eszena errealistetan oinarritzen da.

botoia sakatu aurretik

«Borgiarrak», berriro gurekin

BORGIARRAK jarraitu nahi duzuenentzat aste honetan 2. kapituloa izango duzue.

1494, Charles VIII.aren gudariak Italia gurutzatzen duten bitartean, abade batek dio, bera dela jaungoikoaren ordezkaria Borgiarren mundu madarikatua salbatzeko. Adriana di Mila, Giulia Farnes eta Lukrezia, Erromatik atera nahian, preso hartzen dituzte.

Cesare, Djem printze sarrazenoa pozointzen du. Michelotto, Cesare-ri laguntzen dio Charles-engandik ihes egiteko. Berriro Erroman Rodrigori eskatzen dio Aita Santuaren gudaostearen buruzagia izatea, baina honek ezetz dio haserre bizian.

Trikitilari txapelketako saioak aurrera

ASTE honetan ere trikitilarien azken emango dute telebistan, orain arte hainbat astetan eginari jarraiki. Dagoeneko, onenak paseak dira, irabazle gertatu ziren Tapia eta Leturia edo bigarren gertatu ziren bizkaitarrak ez dira agertuko, baina azalduko direnek azkenera heltzea lortu dutenez, espero izatekoa da soinu-jolea nahiz panderojolea ez direla bat ere makalak izango. Saioen artean ahots goxozko gizon heldu bat azaldu ohi da zenbait iruzkin egiten. Ordu erdian etxe guztia dantzan jartzeko arriskua emanaldi honekin.

Asterkoteko Kanpaiak

ISTORIO hau Penelope Lively-ren «Astercote» liburuan oinarrituta dago.

Saio honetan Somerset herriskako paraje zoragarriak ikusi ahal izango dira. Mair eta bere anaia basoak gordetzen duena aurkitzen dutenean iragan bitxia berpizten dute. Zein da basoaren sekretua? galdetzen du Mair-ek. «Dirudienez herriko inork ez du horretaz hitzik esan nahi». Filma honek Inglaterako herri galdu bat aurkitu zuten bi gazten istorioa azaltzen digu.

Astelehenean bost t'erdietan.

Aitzoli omenaldia Tolosan

Aitzolen omenez Tolosan ekitaldi ugari prestatu dituzte hilabete honetan. Nahiz eta jadanik hasiak izan, urriaren 20ean, hitzaldi bat iragarri dute. Gaia: "Aitzol eta ahozko literatura" eta "Aitzol: pertsona eta bere lana". Hizlariak Manuel Lekuona eta Errandonea izango dira. 21ean, mahai-ingurua. Gaia: "Aitzol euskalzaletasunaren eragile". Eskuhartzaileak: Koldo Izagirre, Lourdes Otaegi eta Jon Kortazar. 22an, ETB-en «Aitzol»i buruzko mahai-ingurua. 23an, «Aitzolen pentsamendua»ri buruzko mahai-ingurua, Martin Ugalde, Xabier Azurmendi eta Jesus Insausti «Uzturre»ren eskutik. 24ean, poesia errezitala izango da. Bertan, Juan Mari Lekuona, Joxemari Iturralde, Teresita Irastorza eta Itxaro Borda izango dira parte hartzaile. Ekitaldi guzti hauek Kultur Etxeko Aretoan arratsaldeko 7,30tan izango dira. Eta azkenik, 25ean, Beotibar Pilotalekuan gaueko 10,30tan jaildi bat ospatuko da kantaria Benito Lertxundi izango delarik.

Herri

Taldeen

karabana

Errepresioaren kontrako ekintza berezia antolatu dute Herri Taldeetakoek «Presoak etxerat» kanpaina irekitzeko. Karabanan abiatuko dira 5 egunetz urriaren 20tik 25a arte. Esatekoa da ere, gauero biltzar publikoak izanen direla bost herri hauetan: Baiona, Ziburu, Ezpeleta, Arrosa eta Maulen. 26an Maulen elgarretaratzeko asmatan dira. Bertan izanen dira pertsulari, dantzari, abeslari eta hizlari zenbait.

Zuberoan
"Gaialdia"

urria
[25] Heldu den larunbatean, Zuberoako Gota-tainen, "Gaialdia" deitu ikusgarria izanen da. Uhai-tza Xiberoaren Pizteko Taldeak eta Euskal Herriko Kultur Etxeak antolatu dute, eta partehartzaileen zerrenda (dantzari, soinu jole, argazkilari, aktore...) oso da

luzea. «Uhaitzak —diote antolatzaileek— nahi izan dū hebenko lagūn andana bateki gaiza berri sorerazi Xiberoan herriz herri agertzeko, bai eta so egile diatekin jenteez ūken dezen Gaialdi hortan parte hartzeko parada». Ikusgarriak 'Beltza' deitu pertsona miragarriaren bajea jarraitzen du, eta «argazki, jokūgisako edo kantoreez, Xiberotarren bizitzea, gure begien aintzinean herrokatzen da».

kultur asteak

Kultur astea Altzan

Altzako Casares Kultur Etxeko partaide batzuk ekitaldi berezi batzu antolatu dituzte hurrengo asterako. Honokoa duzue beraz, egitaraua: urriaren 20an "Altzako Historia" izeneko hitzaldia emango du Felix Elejaldek. Urriaren 21ean Antonio Cañamero "Altzako populazioaren bilakara"ri buruzko emango du eta Mikel Ubillosek berriz, "Altzako Udal Herriaren mugak" izeneko gaiak hitz egingo du. Hilaren 22an "Txirrita Altzan" gaiak. Gazteluene baserriko Jose Erauzkin mintzatuko da. Urriaren 23an Santi Gonzalezek "Altzako hirigintza" zertan den argituko du. Hitzaldi guztiak Casares Kultur Etxean ospatuko dira arratsaldeko 7,30tan.

urria
[26] Igandez Herri Jaia ospatuko da. Goizez hurrek antzerkia izango dute eta arratsalde zolasak eta txokolatada. Ilunabarrean Larraxoko trikitilariak erromeria eta ondoren, Petrokimika fakultatean herri afaria ospatuko da, bertan zenbait bertsolari, otxote eta txalapartariak parte hartuko dutelarik.

Aste osoan zehar Altzako historiari buruzko argazki, plano eta baserri trenen erakusketa bat izango da.

lehiaketak

Gasteizko Gobernuaren literatur sariak

Gasteizko Gobernuaren literatur sariak Kultur Sailak urtero eratzen dituen literatur sarietarako deia egin du. Nobela, poezia, antzerkia eta entsegua aurkez daitezke lanak. Gai aldetik askatasun osoa emanda ere luzera aldetik arau batzu ipini dituzte. Lanek orijinalak behar dute izan, inon saritu gabeak eta egileek Euskal Herrian jaio edo bizi direnak behar dute izan. Epea abenduaren 21ean itxiko da.

'Toribio Altzaga' eta 'Felipe Arresebaitia' sariak aurkeztu

'Toribio Altzaga' antzerki saria eta 'Felipe Arresebaitia' olerki saria aurkeztu ditu aurtengoan ere Bizkaiko Aurrezki Kutxak Euskaltzaindiaren laguntzaz. Sariak honen oinarriak Aurrezki Kutxako Kultur Saileko bulegoan (Plaza de España, 1-Bilbo) eskura daitezke. Lanak aurkezteko epea urriaren 31ean amaitzen da.

«Donostia Hiria» IX
ipuin lehiaketa

Donostiako Kultur eta Turismo Ekintzetxeak, Aurrezki Kutxa Munizipalaren laguntzaz, «Donostia Hiria» ipuin lehiaketa antolatu du. Gaia libre da eta inoiz inon argitaragabea behar du izan ipuiak. Lanak gehienez 12 orrialde izan ditzake. Idazlanak bidaltzeko epea abenduaren 6an agortuko da. Helbide honetara bidali daitezke lanak: «Donostia Hiria» ipuin lehiaketa. Kultur eta Turismo Ekintzetxea. Reina Regente, zenb. gab, 20003 Donostia.

V. Bizenta Mogel
Ipuin lehiaketa

V. Bizenta Mogel Ipuin lehiaketa antolatu du Azkoitia-ko Udaletxeak. Norberak asmatutako ipuinak eta inon argitaragabeak bakarrik onartuko dira. Gutxienez lau orri eta gehienez hamar idatzi behar dira. Hil honen 31erako aurkeztu behar dira lanak, eta azaroaren 29an, arratsaldeko 8tan sariak banatuko dira Kultur Etxeko aretoan.

法核電致力標準化
美國專家自嘆不如
李鵬飛等徵詢核環境影響事項

ikastaroak

■ Oiarzunen dantza, trikitixa, panderoa... ikastaroa emango da. Larunbatero arratsaldeko 5etatik aurrera izango da. Informazioa 355733 telefono zenbakian.

■ Zarautzen Mollarri dantza eskolak antolatutako dantza ikastaro bat emango du. Ikasle berrientzat matrikula epea zabalik da, 6 urtetatik gorakoentzat Gipuzkoa kalean 47, Jose Agentzian, urriaren 22a baino lehen.

■ Argazkigintza ikastaroa antolatu dute, eta lehen ikastaroetako matrikula Leioako Campuseko Ikasleen Argibideetarako Gunean egin behar da, urriaren 13tik 24era bitartean. Ikastaroaren iraupena: urriaren 27tik urtarrilaren 31rarte.

«Catalina de Erauso»k ikastaroak eratu

Ikastaro ezberdin ugari eratu ditu Donostiako «Catalina de Erauso» elkarteak. Urrian hasi eta maiatzean amaituko da keramika ikastaroa, berau astean bi egunez emango delarik. Zura lantzeko beste ikastaroa egingo da ostirale arratsaldean. Azenik, kobre gainean esmalteak egiteko beste ikastaro bat ere amango da. Informazio gehiago nahi duenak dei 290238 telefono zenbakira.

Masaitze ikastaroa

Masaitzeari buruzko oinarritzko irakaskuntzak emango dituzte asteazkene- ro, arratsaldeko 7,30tan Andoingo Centro de Formacion deritzan zentroan. Ikastaroak hamar asteazken iraungo ditu. Leku berean, astelehenero, 'Taldeen dinamika' beste ikastaro bat hasiko da berehala eta oste- gunero berriz, 'Sofrologiaz' beste bat. Ikastaro hauen berri zehatzagoak 590514 telefonoan.

Soziolinguistika ikastaroa

Monterronen

«Arrasate Euskaldun de- zagun» elkarteak jakinarazi nahi du urriaren 15etik hasi eta abenduaren 17ra bita- tean Monterron Kultur Etxean Txillardegi irakas- leak soziolinguistikaz ikasta- roa emango duela. Hamar izango dira hitzaldi-deba- teak, asteazkene- ro, arratsal- deko 7tan hasita. Matrikula 500 pezetatakoa izango da A.E.D. taldearen bazkideen- tzat eta 1.000 ez direnen- tzat. Interesatuok Hiren edo A.E.D.n apunta zaitezke.

Itzultzaile ikastaroa Zornotzan

Bizkaian itzulpen arloan eratu izan den lehen ikasta- roa antolatu du «Uzturri» Kultura Taldeak. Zortzi hila- bete iraungo du ikastaro honek, larunbatetan goizeko 8etatik 13etara maiatza bi- tartean izango delarik. Ira- kasleak Josu Oregi, Luis Etxebarria, Eneko Oregi eta Jon Agirre izango dira. Ikas- le izateko, berriz ez da ino- lako titulurik eskatzen. Bal- dintza bakarra, alfabetatua edota euskara landuaren ja- be izatea.

制訂可核管
訂。和一從當訂他
核自執零兩記廠美說
電從行級方者經國、
廠三所有風面問營、
經理哩有險來及。有
營島必一看何核會
的核要的：謂電的

kantaldiak

■ Bilboko Orkesta Sinfonikoak urria- ren 18an Getxoko El Redentor izeneko elizan kontzertu bat eskainiko du. Zuzendaria Enrique Garcia Asensio izango da eta solista Rony Rogoff.

□Urriaren 18an Zarauzko pilotalekuan Jotakie taldeak kontzertu bat eskainiko du. Hilaren 19an aldiz, Azkoitiako Plazan Jotakie entzuteko aukera izango da beeriz ere.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa urte honetan zehar ematen ari den kontzertu sorta horren barruan badago hurrengo egun hauetarako zer entzun. Urriaren 27an Bilboko Gaiarre Antzokian ilunabarreko 8tan Beethoven-en «3. Sinfonia» eta Verdi-ren «Cuatro Pezzi sacri» izeneko lanak entzun ahal izango dira. Donostiako Orfeoia ere bertan parte hartuko du Antton Aiestaranen zuzendaritzapean. Euskadiko Orkestaren zuzendaritza lana Maximiano Valdesen esku geratuko da. Urriaren 28an aldiz, Guridi Antzokian «Walt Disney-ri Omenaldia» izeneko Guridirena lana eta «San Francisco de Asis-en bizitza» Aita Donostiarena entzun ahaliko dira. Ema- naldi honetan Andra Mari abesbatzak hartuko du parte J. L. Ansorenaren zuzendaritzapean. Euskadiko Orkestaren zu- zendaritza lana Maximiano Valdesek egingo du.

bertsolaritza

Aitzolen omenez bertso saio

urria
18 Aitzolen omenez ospa- tzen ari diren ekital- dien barnean urriaren 18an Tolosan ospatuko den bertso saioa azpimarratzeko kontua litzateke. Bertso saio honetan Bertsolari Txapelketan finalista geratu zirenek hartuko dute parte, honoko hauek, alegia: Amu- riza, Lopategi, Lizaso, Ega- ña, Sarasua, Enbeita, Peña- garikano eta Muruak. Gai jartzailea Telleria izango da.

□Hilaren 25ean Benito Lertxundik eta bere taldeak Tolosako Leidor Zi- neman gaueko 10,30etan kantaldi bat eskainiko du- te.

□Urriaren 26an Fadurako polikiroldegian arratsalde- ko 6,30tan dohai- nik Portu- galetako Danok bat otxo- tea eta Elai alai arituko di- ra.

□Altzan, hilaren 24ean, Sanchis eta Jocano tal- deek rock jaialdi bat eskai- niko dute.

kirolak

■ Azpeitian hilaren 19 eta 26ean arratsaldean eta bertako Zezen Plazan ahari jokoak izango dira.

■ Hilaren 19an, Laukinizen Esne Ona Ram-en finala ospatuko da. Zazpi bikote bizkaitarrek hartuko dute parte, bi saio ezberdin jokatuko direlarik. Bata arratsaldeko 5etan, eta bestea gaueko 10etan.

Idi Demak Urnietan

Urnietako Udalak, Aurrezki Kutxa Munizipalak, Probintzialak eta Lankide Aurrezki Kutxak antolatu dituzten idi dema proben barne hilaren 1an, gaueko 9tan, Oreretako Egi-Eder-ek, Billalak Lopategik eta Maruriko Iruñea jate-txeak hartuko dute parte. 19an, Jose Urbiet, Berritzuko Burgo eta Elgoibarko Soarte izango dira parte hartzaile. Eta azkeneko saioa hilaren 20ean izango da. Bertan, Manuel Iruretagoienea, Aiako Izeta, Oreretako Jose Loinaz, Jose Salegi, Urretxuko Belarreta eta Angoizarreko Arienza arituko dira.

II Oinezko Igoera Sollubera

urria
26 Bermeoko Taraska
Athletismo Taldeak
Sollubera Oinezko Igoera antolatu du hilaren 26rako. Bertan parte hartu nahi dutenek izena honko telefono zenbakira deituaz eman dezakete: 68811996. Bestela ibilaldia hasi baino ordu erdia lehenago eman daiteke izena. Irteera ordua goizeko 11ak izango da.

Pilota partidak Kanbon

urria
25 Urriak 25 igandearekian eta Xalbador izena eramane duen bigarren mailako ikastegi berriaren

inaugurazionearekin bat hitu pilota partida jokatuko dira. Ikastegiaren inaugurazionearentzat ikastegia izanen denaren lehen harria emanen dute xutik.

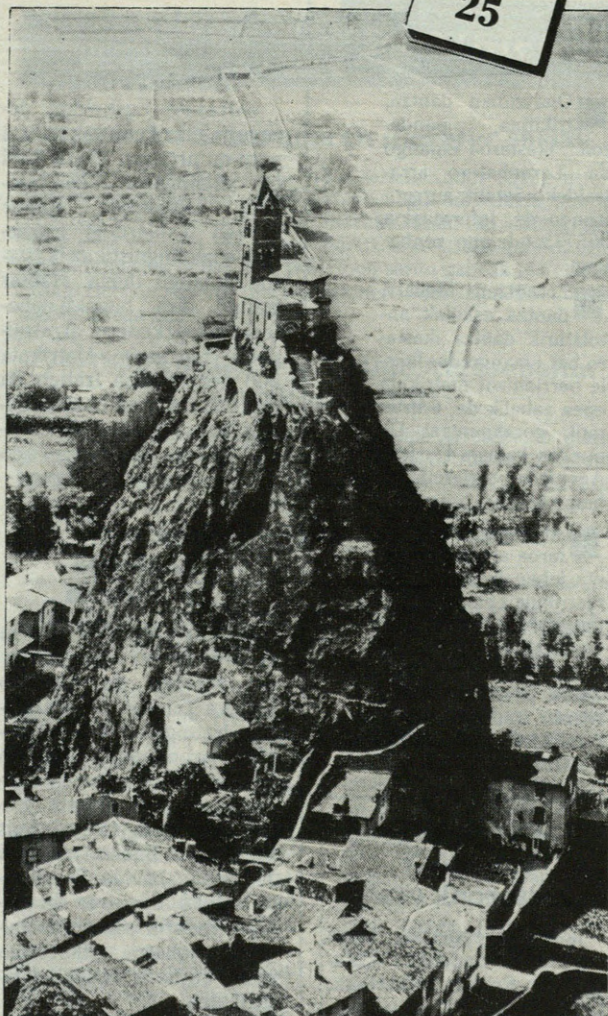
jaiak

Bizkaia:

- Balmaseda, 23an.
- Mañaria, 22an.
- Muxika, 29an.

Nafarroa:

- Artika, 29an.
- Ezkaniz, 24ean.

mendi ibilaldiak

urriaren 26rako

- **Antiguoko mendizaleak** (Donostia): Trone de Roiko zirku-ittoa (Aspeko harana).
- **Mendikari** (Hazparne): Txardekagaina, Larraine pistatik. Amubiko zubiraino autoz joan daiteke. Ehiartzeatik 7,15etan edo ta 8,30tan Atharratzetik abiatzen da ibilaldia.
- **Tabira** (Durango): Amartu, Arkimelo, Ganaltoko Gurutzeta, Murgia.
- **Gallarreta**: Haurrentzako VI. Martxa.
- **Euskalduna** (Andoain): Gaztetxoentzat egun berezia.
- **Kresala** (Donostia): 20tik 26ra Mendizaleen Astea (Donostia - Donostia ibilaldia).
- **Ganerantz** (Portugalete): Peñas de Oro, Domaikiatik.
- **Sestao Alpino**: Cerredo. Castro Urdiales.
- **Gorla** (Bergara): Lizarraga - San Donato - Unanue.
- **Anaitasuna** (Iruñea): Canfranc.
- **Pagoeta** (Zarautz): Gorbea.
- **Lagun Onak** (Azpeitia): Elgoibar - Hirukurutzeta - Azpeitia.
- **Anaitasuna** (Azkoitia): Toloño - Labastida.
- **Gasteiz**: Goronaeta - Orkatzategi - Arantzazu.

Elizak ere parte hartuko du Bakearen aldeko Mugimenduan

ARANTZAZUN dute konbita euskaldun kristau guztiek bakearen alde otoitz egiteko. Hola lotzen zaizkio frantziskotarrek Wojtila Aita Santuak egindako deiari. Urriaren 27an mundu osoan tregoa bat hasi dadin dei egin du Aita Sainduak, eta deialdi hori lekuan lekuko apezpikuek adieraziko dutenez, ETari tregoa sartzeko konbita euskal gotzaiek egin beharko lukete. Herri Batasunako zenbait kidek gotzaiei formula sujeritu diete: 77ko amnistiaren bidean hasi ziren negoziaketetan erabili zen formula, alegia, ETarekin kontaktoan jartzeko espetze espainoletan dauden bere kide presoekin mintzatu beharko luketela. Bakearen aldeko kanpainaren barruan kokatuko da larunbat honetan Ordizian Yoyesi egingo zaion omelaldia ere.

Hiru preso euskaldun minbiziak jota espetxean

KANTZERRA duten hiru kide aipatu dituzte espetxe espainiarretan dauden preso politikoei, Yoyesen heriotzari buruzko balorazioa eginaz plazaratu duten agirian. Josu Retolaza, Ramon Arzamendi eta izendatzen ez duten hirugarren bat dira minbiziak jota daudenak eta lehendabizikoaren egoera etsipenezkoa dela argitu dute. Espetxetik irten ahal izateko reintsertzio bideetik sartzeari eskaintzen zaiela salatu dute ETako presoek, baina hiru kideek, erabat osasuna galduta dauden arren, uko egin diotela reintsertzioari.

Koalizio gobernua dabil politikari guztien ahotan

GOVERNU monokolorearen desegokitasuna Euskadiko Ezkerrak aipatu baldin bazuen estraina, politikari guztien kalkulak bide horretatik doazela dirudi. Txiki Benegasek ARGIA honetan bertan kritikatzeko dituen gobernu monokolorearen kalteak, Ardanzak ere estilo hori aldatu beharra aldarrikatu du. Koalizioak nondik joan daitezkeena da oraindik inkognita. EE-PSOeren posibilitatea Euskadiko Ezkerrekoek uxatu dute, lehendakari abertzale baten beharra de-

fendituz. PNVren inguruko posibilitateak dira, beraz, jokatzeko direnak. Horrela Garaikoetxearen taldeak nahiko joko eskaintzen du batzuekin bezala besteekin aliantzak planteiatzeko. Herri Batasuna da jokoaren ematen duen beste alderdia, eta orain arteko bidea utziz instituzioetan parte hartzea inoren kalkuluetan sartzen ez bada ere, asko dira aipatzen aldaketak izan daitezkeela hauteskundearen ondoren.

Txomin Iturberen isiltasuna eta Aljeriaren protagonismoa

TXOMIN Iturbe Aljerian ote denaz zalantzak dira oraindik ere. Aljeretik pasa zela segurua da, baina errefuxiatuak ez du bere bururik erakusten. Polizia espainiarrak, aldiz, ziurtzat dauka Magrebeko erresuma hartan dagoela. «Tiempo» aldizkariako kazetariari gertatuak erakusten du agintariak oso kontuz jokatu nahi dutela. Aljeriak afera hauetan urtetan irabazitako seriotasun fama badu, eta ez da kasualitatea Jacques Chiracek duela gutxi haruntza eginiko bidaia. Palestindarren erakunde ezberdinen bateratzeari buruz ahalegin handiak egin dituzte aljeriarrek, eta Ekialde Hurbileko arazoetan ararteko lasai eta serioak direla erakutsi dute. Azken hilabeteotan sendoago ageri da Aljeriaren papera Ekialde Hurbileko panorama zurrumbilotsuan, eta Mendebaldeko zenbait zerbitzu ere saiatu dira «terrorismo internazional» delakoarekin nahastean.

Negu honetan OTANen kontrako kanpaina berotuko da Estatuan

OTANEKIKO Estatu Espainolak dituen harremanak argitzen dituen memoranduma parlamentariari ez erakutsiz, udazkeneko polemikarik biziena sortu du Gonzalezen gobernuak eta negurako kanpainari aitzekia eskuratu. Oposizio guztia irten zen Defentsa batzordetik, baina ezkerreko taldeak izango dira zukua aterako diotenak. Prentsako informazioek frogatu dute erreferendumean agindu baino askoz gehiago sartu dela Estatu Espainola dagoeneko OTANean, eta batik bat base amerikanoetan zentratuko da negu honetako kanpaina.

Eskuin Espainiarrak frantsesen eredua aukeratu du

MNUEL Fragak gero eta arerio gehiago bildu ditu bere inguruan, eta eskuinaren espazioa birmoldatzeko lanetan su eta gar dabilz Madrilen. Alianza Popularrek bere barne berrikuntzetan segitzen du, eta bere aldamenean Verstrynge eta beste espulsatutako tratutan sartuak daude zentro-eskuineko taldeekin, PDPrekin batez ere. Rocak gidatu zuen PRDk garbi erakutsi zuen «periferietako» kontserbadoreekin bilatu beharra dagoela konponbidea. Gero eta garbiago nabari da eredu frantsesetik doala eskuin espainiarra, koalizioa eginez beren autonomia gordetzen duten partiduen bidetik alegia. Fragak Britainia Handikoa nahiago zuen.

Txiki Benegas

PSOEko lehendakaria

«Negoziazioak legitimitate bikoitza ezartzea suposatuko luke»

Txiki Benegas Venezuelan jaioa da, orain 38 urte, eta zazpi urterekin Donostira etorria. Jesuita eta marianistekin egon ondoren, Valladolid-en Zuzenbidea, eta Sarrikon Ekonomia bi urte buruturik ditu. 1970tik hona PSOEren kidea da. Bere lehen pausuak Mugica Herzog-ekin ibili zituen. Beraren aita Aitzol zenaren lagun mina zen. Euskal Herria ez duela Madrilgo ikuspegitik ikusten, bertakotik baizik, esaten du. Hala ere, Euskal Herrian, komunitate erdaldunaren alde jokatzeko dutela aitortzen du, lehen jarrera arrazistak, beren buruak «abertzale»tzat jotzen dituztenenak omen direlako.

Europar ematen ari den iraultza teknologikoa iruditzen zaio garrantzizkoa Txiki Benegasi, eta ez nazionalismoaren istiluak.

ARGIA.— Hauteskunde hauetan aurkeztzen duzun programa, hemen go jende zentzudunari zuzendua dela diozu. Nor da «jende zentzuduna»?

Txiki Benegas.— Orain gauden moduan segitzeko ados ez dagoen jendea. Ezin daiteke herri baten etorkizuna eratu, marko politikoa zein den jakin gabe, norantza doan jakin gabe, eta intolerantzia edo besteen ideiei errespetu falta normaltzat hartzen direnean; batez ere, inoiz gainditzen ez den biolentziaren ingurugunean.

Jende zentzudunak marko politikoa argia eduki behar dugula pentsatzen du. Ezin dugu egun batetan Estatutua defendatu, biharamunean balio ez duela esan, Konstituzioa bera aldatu behar dela, eta gero, esaterako, Herrien Europa aldarrikatu, edo autodeterminazioa, edo independentzia. Eskenatoki bakoitzean proiektu diferentea aurkeztzen da. Eta gero zera dugu, jendea kontutan hartzea. Nazionalismoaren barnean «patio» borroka ematen ari da.

Estatu Espainoleko eredua

Beste gauza batzutat ere arduratu beharko genuke: Euskal Herriaren amortizazioaz, bertan mantendu behar diren industriaz, eta mantendu behar ez direnak, belaunaldi berrien etorkizuna, Europar ematen ari den iraultza teknologikoa, eta abar. Hori da interesantea, eta ez nazionalismoan ematen ari den debate ideologikoa.

A.— Zure kanpainan ere «proyecto español» batetaz mintzatzen da.

Ez al du honek oso gogor jotzen beharrian?

Tx.B.— Nik hori ez dut esan. Nik zera esan dut, projektua estatuaren barruan koka litekeen kontua izan behar dela. Zeren, guk defendatzen dugun projektua Espainiaren barnean bait dago. Eta Espainiako historian «punto eta aparte» egiten du, Estatutuak eta Konstituzioak markatzen duten puntua. Hortik abiatuta, guk uste dugu marko demokratiko nahikoa dugula, eta autogobernurako maila egokia, estatu espainolaren barruan. Hori da esan nahi nuen, eta ez nazionalismo espainiarra berpiztu behar denik.

A.— Ba dago egon «punto eta aparte» honek Nafarroaren integrazioari uko egitea suposatzen duela esaten dutenak.

Tx.B.— Ez, puntu horrek esan nahi du nafartarren etorkizuna beraiek erabaki behar dutela. Heurek Euskal Herrian egon nahi badute, nik inolako arazorik ez daukat, jakina. Are gehiago, pozik, elkartzea bide demokratikoz burutzen bada. Baina onargarria ez dena inposatzea litzateke. Eta historia egitea gustatuko litzaidake.

Aurreautonomia negoziatu genuenean, Juan de Ajuriagerra, Etxebarría, Arangoiti eta laurok, Abril Martorell-ekin konstituzioaren barruan formula hori paktatu genuen. Formulak zera dio, Nafarroa Euskal Herrian sartu daitekeela, beraren Parlamentuak honela erabakitzen badu, eta herriak plebiszitoz onartzen. Kontua ez da erreferendum bat egitea, Parlamentuak planteatzea eta erabakia hartzea baino.

A.— Eta PSOEk Nafarroako Parlamentuan planteatzeko asmorik ba al du?

Tx.B.— Ez. Ez. Baina ez da gogo falta. Bueno, fikzio-politika egin dezagun. Guk pausua emango bagenu ere, erreferenduma ez egiteko eskatuko luketen lehenengoak PNV eta HB izango lirateke. Argi dagoelako zein izango litzatekeen erresultatua. Sondeoak ikustea baino ez dago.

A.— Eta Nafarroak integratzeko gogo ezak, zure ustez, arrazoi historikoak ditu, edo gaur eguneko indar politikoek horrela izan dadin ahalmen guztiak jartzen ari direlako kontua da?

Tx.B.— Gauzak oso txarto egin dira. Puntu hori PNVren proiektuan zegoen, eta gauzak hain txarto egin izan ez balira... Proiektu hori defendatzen duen partiduak berak, oso boto gutxi ditu Nafarroan. Nafartarrek pentsatu dute integrazioarena indarrez sartu nahi izan dioten kontua dela. Eta gaur egun inor nazionalista baldin bada, nafartarra da, nazionalista, baina Nafarroarekiko. Proiektu horiek «navarrismo» ideia indartu dute.

“ Garaikoetxeari «Consejo Vasco-Navarro» bat eratzea proposatu genion, baina ez zen onartu. ”

«Consejo Vasco-Navarro»

Beste modu batera tratatu behar izan zen; guk Garaikoetxeari berari artikulaturik aurkeztu genion gure projektua. Autonomia Estatutotik eta Amejoramentu Legetik abiatuta, konbenio eta kooperazio akordua egitea, eta «Consejo Vasco-Navarro» bat eratzea, non erakunde biak berdintasun egoeran egongo liratekeen. Baina bide «posibilista» hau (hainbat arazo konpon zezakeena), ez zen onartu.

A.— Garaikoetxearen gobernuak boto zuen atzera?

Tx.B.— Bai.

A.— Zeintzu izan ziren atzera botatzeko arrazoiak?

Tx.B.— Ez zitzaela onargarria zenik iruditu. Bera ere «Dieta Vasco-Navarra»ren aldekoa zen, baina...

A.— Eta orain nazionalisten artean ikusten ari diren jarrera erradikalago hauek zeren arauetakoak direla uste duzu?

Tx.B.— Gertatzen ari denaz nik nire eritzi propioa dut. Ajurjerraren heriotzaren ondoren PNVren barnean ez zen aintzindaritze arazoa konpondu, eta Arzalluz eta Garaikoetxearen artean borroka sortu zen. Orduan konpondu gabeko problema da. Eta bat partiduan zegoenean eta bestea gobernuan, frikzioak sortu ziren. Guzti honek Garaikoetxearen dimisioa probokatu zuen. Baseek ez zuten ondo ulertu, eta berak biktima papera ondo egiten duenez, jendea aglutinatu zuen. Eta hori da, partidu barruan konpondu ez zen aintzindaritze problema, orain urnetara traslatatu dela.

Nik uste dut biek merezi dutela denboraldi batetan oposizioan egotea.

A.— Arzalluz-ek esan du lehendakaritza hartuko bazenu, ez litzaiokeela zuren azalbarnean egotea gustatuko.

Tx.B.— Ezta niri berean egotea ere, PNVren barruan eduki duen krisialdian.

A.— Eta, lehendakaritza helduz gero, Komunitate Autonomoa gobernatzeko gai sentitzen zara, gehiengo nazionalista dela kontutan hartuz?

«PNV esaten duenean estatuak prolemak ETarekin eztabaidatu behar direla, biolentziari demokrazia barruan papera ematen diote.

Tx.B.— Prestaturik ba gaudela uste dugu, baina horrek politikan ez du baliorik. Demostratu behar da, aukera baldin badago. 1982an gauza bera esaten ziguten, gazteak eta esperientzia bakoak ginela, koadro etea teknikorik ez geneukala. Eta hori da orain hemen esaten ari dena.

Akordua beharko dira

Dena den, guk egingo ez genukeena zera da, PNVk egin duena. Guztiengandik aparte gobernatu nahi izatea, Parlamentuan bakarrik boto baten diferentzia zegoela. Guk beti elkarrizketa bilatuko genuke. Ez dugu uste partidu bakar batek Euskadiko problema guztiak konpon ditzakeenik.

A.— Koalizioa egin beharrean egongo bazina, norekin gustorago, Ardanzarekin edo Garaikoetxearekin?

Tx.B.— Nik paktutaz ez nuke mintzatu nahi. Horretaz abenduaren lehenean mintzatuko gara. Baina elkarrizketa, Ardanzarekin errazagoa izan zait. Elkarriketarako orduan, hala ere, edozein formularako zabalik gaude. Paktutan gauzatuko diren elkarrizketak. Herriaren gobernabilitatea ziurtatu behar da, eta Italiako egoera ebitatu. Han «pentapartidu» eskemarekin gobernatu behar izan dute. Eta hemen ere, sondeok diotenez, inork ez du gobernatzeko gehiengo lortuko; beraz, akordua egin beharko dira.

Historia argazki honetaz oroitu da: Eguiaray, Benegas, Ardanza eta Unzueta.

A.— Legealdi Paktuak ez du bi urte ere iraun. Baliagarria izan da?

Tx.B.— Ez du iraun PNVren krisiagatik, baina legislatura osoa iraun zezakeen. Nik baietz uste dut, lehengo eta behin esperientzia politiko berria izan delako, beste inon ere eman ez dena. Koalizio gobernua ba daude, baina Europa ez da ematen oposizioan dagoen partiduak, borrokan ibili beharrean, gobernuan dagoen partiduari laguntzea eta sostengatzea.

Honi esker problema asko konpondu da. Transferentziak, etab. Eta gainera, euskal gizartearen dialogoa ez apurtzeko elementu inportantea izan da. Batez ere gizarte honetan, horrenbeste krisipazio eta agresibitate daukana. Eta bestalde, Ardanzak hogeitahilabetez gobernatu ahal izan badu, Paktuari esker izan da. Bestela ezin izango zukeen gobernatu.

A.— Giza arazoak aipatzen dituzula, PSOeri egin zaion kritika gogorra zera izan da, bi komunitateen arteko amildegia zabaltzera lagundu duela, immigrantei kanpotik hona etorritakoak direla gogoeraziz.

Tx.B.— Euskal gizartearen banatzen hasten diren lehenak, «basko»arena definitzeko terminoak heurganatzan ditzutenak dira. Esaterako, «abertzale» eta «ez abertzale»en artean gizartearen banatzen dutenak, horiek dira diferentziak egiten hasten direnak. Nork esan

dezake nor den abertzale, eta nor ez? Ba daude egon beraien herria hondatu duten abertzale edo patriotak.

Integrazioa eta diskriminazioa

Termino hauetatik abiatuta, partidu basko eta ez baskoen artean marra jarri nahi da (nahiz eta gu Euskadiko partidu zaharrena garen) eta erizpide eksklusibistak aplikatu. Eta guzti horrek ba du bere eragin soziala. Gure partiduarekin identifikatu izan diren guztiei (kanpotik etorritakoak, eta ez etorritakoak ere) zenbatetan sentitu izan diren diskriminatuta galdetu beharko litzaieke. PSOEek egiten duen gizartearen arlo baten defentsa, jarrera eksklusibogile batetik sortu da; jarrera hau diskriminatzailea da, nazionalismo biolentoaren aldeko mehatxutzailea, eta gainera pluralismoa onartzen ez duena.

Euskal Herriak integrazio proiektua egin behar du. Oso plurala da, jatorriz eta sensibilitateetan. Inor ez da deseroso sentitu behar bere etxean bertan.

A.— Politikan dena posible denez, pentsa dezagun Herri Batasunak irabazten dituela hauteskundeak. Zer gertatuko litzateke?

Tx.B.— Nik pentsatuko nuke herri hau zoratu egin dela. Nire ikuspuntutik desastre hutsa izango litzateke, erradikalismoaren garaipena, sistema ez

“HBk hauteskundeak irabaziko balitu pentsatuko nuke herri hau zoratu egin dela”.

onartzea, biolentziaren defentsa... Baina ez dezagun fikzio politika egin. Herri Batasunak ez ditu hauteskundeak irabaziko.

A.— Argi dagoena da Lege Antiterrorista bezalako neurriek, gizartearen arlo oso zabal batean egonezina sortzen dutela.

Tx.B.— Egonezina sortzen duten lehenak terroristak dira, eta Lege Antiterrorista horri emandako erantzuna da. Erantzun egokia den ala ez, eztabaida daiteke, baina erantzuna baino ez da. Legea dago terroristak daudelako, edo gizartearen parte bat terroristengandik defendatu behar delako.

A.— Gizartearen parte handi batek ere Goardia Zibilari beldur dio.

Tx.B.— Bai? Beste parte bat babesturik sentitzen da. Edo behintzat, estatuko segurtate gorpuak existituko ez balira, desbabesturik sentituko litzateke. Erreterariaren kasua, esaterako. Garai batetan ez zegoen ezer. Lege gabeko hiria zen. Orain jadanik ez da.

Etiket irtetean ETaren tiro batez,

bere jatorri sozialagatik hil daitekeen pertsona, oso pozik sentitzen da polizia ikusita. Terrorismoaren ezaugarrietariko bat zera da, gero eta polizia gehiago duten gizarteak sortzen dituela. Eta hori ETari leporatu behar zaio. Euskal gizartean beste edonon baino polizia gehiago badago, ETaren errua da.

A.— Eta gizarte honetan ez dago horrenbeste polizia egotearen kontrako jarrera?

Tx.B.— Gizartearen parte batetan bakarrik. Beste partean ez. Esaterako, manifestariak parlamentua sakeatzera sartzen direnean, eta ertzaintza gaineztaturik dagoenean, estatuko poliziari eskatzen diote laguntza. Eta kasu horretan polizia euskal instituzioak defendatzen daude, eusko parlamentua. Edo eta lehendakariari arraultzak eta txanpoiak botatzen dizkietenean. Hori ez da bidezkoa, eta policia nacionalak parte hartu behar izaten du.

A.— Zure kanpainan «terrorismoaren kontrako jarrera argiagoa»z mintzatzen zara. Zer gehiago proposatuko zenuke delako terrorismoaren aurka?

Tx.B.— Gauza fundamentalak biolentzia defendatzen ez dugun partidu demokratikak, parlamentuak egindako deklarapena onartzea. Hor daude terrorismoaren kontrako borrokaren puntuak. ETarekin problema politikorik negoziatu ezin daitekeena argi gertzen ez den bitartean, ez dugu ezer aurreratzen. Nik oso argi dakusat, eta sentitzen dudan moduan esaten dut. PNV edo Gobernutik esaten denean estatuak problemak ETarekin eztatadatu behar dituela, orduan biolentziari demokraziaren barruan papera ematen zaio, eta beraz onartzen da, inplizitoki.

ETarekin inola ere ez negoziatu

Bigarren puntua, ETak badaki harmen indarrez ezin dituela independentzia eta estatu sozialista lortu. Orduan estatuarekiko negoziazioa leit motiv bihurtzen du. Hori posible dela esaten den neurrian, berea lortzeko tiro gehiago emango du. Eta gartzelan dituen presoek esango die, «eutsi, heroe bihurturik aterako zaituztegu-eta, eta ez erreinsertatu modura, negoziazioa badatorrelako». Hori oxigeno baloia ematea litzateke.

Eta hirugarren, honekin Euskal Herrian legitimitate bikoitza ezarriko litzateke. Bata, Madrilen Insalud-en arazoa, edo kreditu ofiziala eztatadatu duen euskal gobernuarena, eta bestea ETarena, problema politiko inportanteak eztatadatu dituenak: Nafarroa, autodeterminazioa, estatuaren indarrak erretiratzea, eta abar.

“ Abertzaleak dira jarrera diskriminazionalak sortu dituzten lehenak ».

Beraz, jarrera hori defendatzen duenak, erabakizun politikoa ETari pasatzen dio, tiroei ematen die legitimazioa. Hori mantenezina da. Baina guztien artean gai bagina ETarekin negoziazioa inoiz egongo ez dela sinestez, egun horretan bere borroka antzua dela frogatuko genuke, betirako.

A.— Beraz, negoziatuz ez. Printzipioz, edo ETaren kontrako gerra irabazita dagoelako?

Tx.B.— Bi arrazoiegatik. Printzipioz, eta jende horrek tiroak botatzeari lagatzeko bide hobereana delako.

A.— Hala ere ezin da ahaztu Euskal Herriaren kasuan justizia historiko baten arazoa dagoela.

Tx.B.— Hori beste kontua da. Hori nik edozeinekin eztatadatu dezaket, baina ez tiroka ari denarekin. Ni hitz egiteko prest nago, PNVrekin, edo HBrekin, tirok ez badute botatzen, hau da, biolentzia defendatzen ez badute. Baina ez tiroka ari denarekin.

A.— Ikusten al duzu akordu posible bati Konstituzioa defendatzen duten partiduak eta KAS alternatibaren aldekoen artean?

Tx.B.— Biolentzia oinarritzat hartuta, ez. KAS alternatiba ez da eztatadagai, tiroka defendaturik dagoelako. Demokratikoki defendatuta balego, bale. Edukia baino, gehiago inporta zait nola azaltzen diren gauzak. Nola izango gara beldur inorekin ere langileen bizi-egoera eztatadatzeko? Inola ere. Eta hori KAS barruan dago.

A.— Eta ETak borroka utziko balu, eztatadagai bihurtuko litzateke?

Tx.B.— Orduan heurek beraien proiektu politikoa defendatu beharko lukete, besteek egiten dugun moduan. Baina puntu horiek ezin dira izan biolentzia uzteko baldintza.

A.— Hondo-hondoan ez zaizue gehiago komeni partidu nazionalista kontrolatuta edukitzea gobernuan, zuzenean gobernatzen egotea baino?

Tx.B.— Irabazi egingo dugu, ez eduki zalantzarik ere. PSOeri ere hori interesatzen zaio, bere partiduak Euskal Herrian ahalik eta erresultatu hobereana lortzea. Eta gero nola gobernatu herri hau, hori da partidu guzti guztiek edu-

«KAS alternatiba tirok ez balego eztatadatu liteke. Edukia baino gauzak azaltzeko modua inporta zait».

kiko duten problema, inork ez bait du gehiengo lortuko. Baina gu zenbat eta indartsuagoak izan, pakturako egoera hobetuko edukiko dugu.

A.— Madrilatik nola ikusten da Euskal Herria?

Tx.B.— Galdera horri erantzuteko zailtasunak ditut, nik hemendik ikusten dudalako. Aurkezten garen lehendakari guztien artean, bakarrik hiruk egin dugu legislatura osoa Euskal Herrian. Eta ni hemen bizi naiz, Donostian.

Laura MINTEGI

Lurrikara ere, pobreentzat ikara.

Gerrari buruz zer eragina lurrikarak?

El Salvador-ek nozitu duen lurrikarak bertako porrot ekonomiko eta sozialari azken tantatxoa jarri dio. Ertamerikako herri horrek agian ez zeukala nahiko matxinatu eta natura ere sartu da gatazkan. Nazioarteko eritzi publikoa izango da hurrengo bataila. Duarte bere aldetik propaganda ugari egiten dabil, egunero prentsa, irrati eta telebistatan biktima moduan ageri da, eta gerrilari botatzen dio denaren errua, naturaren gorrotoarena izan ezik.

Rivera y Damas apezpiku gorenak jaungoikoaren zigortzat hartu du gertatutakoa: "Gure Jaungoikoaren deia da gudari amaiera eman diezaiogun". FMLN-FDRko gudariak berriaz ekintza militarren behin-behineko gelduunea jakinarazi dute, alde batetik populazioa laguntzeko, eta bestetik propaganda negatiboa ekiditeko. Ikusteko da nor aterako den garaile lurrikara horretatik, galtzaileak argi bait daude: San Salvador-eko txiroenak, auzo alubioi eta lurrezko etxeetan bizi direnak.

Tartean yankeeak laguntza eta beste zerbait gehiago bidaliko ote duten dabil jendea. Ea ez ote duten armada sartuko laguntzeko aitzakiaz eta gero herritar ezkertiar eta gerrilariak garbituko. Ikusteko da bila-kaera nondik-nora doan.

A.B.

Amerikarrek izarretako gerrari
uko egingo ez diotelakoan

Sobietarrak espazio arma berri bat egiten ari

Armagintza da, ustez, amerikarrek eta sobietarrek Reikivik-ekoa bezalako bileretan gehienbat eztabaida dezaketen afera. Zeren gaineratikoak (eskualde gatazkak, giza eskubi-deak edota bien arteko diplomazi eta ekonomi harremanak) betegarri dirateke. Arma. Eta armen barruan, bat, teoriarik defentsarako sortua, baina jakina, bera daukanari besteari kolpe ematekotan lasaitasuna emango liokeena, ezingo luke-ta besteak efektibotasunez erantzun: IDS, «izarretako gerra». Bera izan da pasa den tontorreko protagonista, eta segur, hilabete gutxi barru beste horrelakorik egingo bada, koxkarik handiena izaten segituko du.

Armen produkzioa gutxitzea omen dute helburu bi superpotentziek. Erritmoari eustea behinik-behin, lasterketa hori razionalizatzea, berarekin dakarren finantzi-zama arintzea. Zama handia baita, hala bata nola bestearentzat. Ageri dago sobietarren kasuan, hango agintariek ez bait dute ekonomikoki larri dabilzala izkutatzen. Amerikarrek ere ordea, ez daude zango ari-nez jarraitzeko moduan. Estatu Batuetako ekonomia barnetik jota dagoela diote bera aztertzen ihardun direnek.

Sobietarren kezkaren zergatia

Halaz ere, beren ekonomiarentzat kaltegarri baldin baliteke ere (baina eragingarri ere izan liteke, diote beste batzuek), amerikarrek ez diote oso erraz ukorik egingo beren proiektu espazialari, «izarretako gerra»-ri alegia.

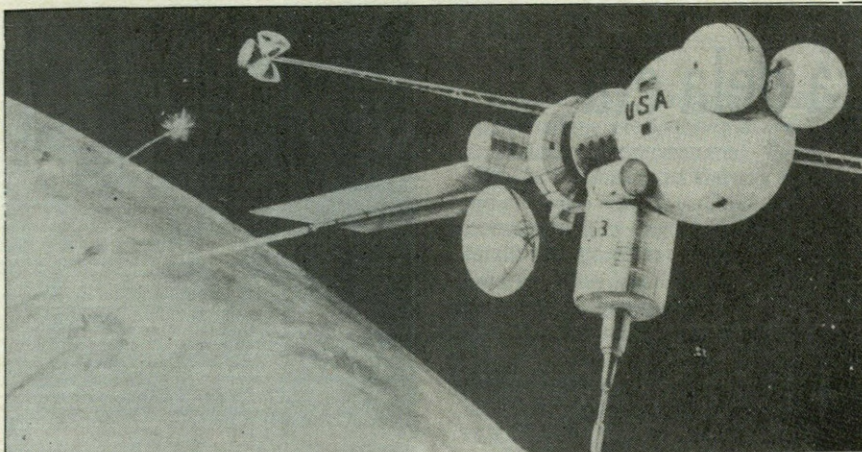
Izarretako gerra, badakigu zer omen den. Berari esker sobietarren misilak ezingo lirakeke Amerikara iritsi, amerikarrek Sobietar Batasunara ailegatzeko segituko luketen bitartean. Egoera

hitz gutxitzen definitzeko: arma nuklearreri buruz amerikarren monopolio edo ia-monopolio bat gertatuko litzateke. II. gerra mundialaren ondoren, bomba atomikoa amerikarrek berek bakarrik zutelarik bezala.

Mundu guztiko aztertzaileek jakin gura luketena: sobietarrak, IDS-antzeko bat eraikitzeko prestatzen hasi ote dira? Dirudienez, teknologiaz aski atzeratuta daude horretarako; amerikarrek beren proiektua atzera bota dezaten jartzen duten insistentziak ere hori adieraziko luke: izugarritzko kostoa izango litzatekeela berentzat horrelako batean sar-tzea.

Badute kezkatzeko motiburik Moskun. Ikusten dute noski, momentu batean amerikarrek atakatuko balituzte, ezin defendituko lirakekeela: gehiegizko desoreka, onartezina. Arma konbentzionala, arma nuklear ohizkoetan, eskualde gatazketan, norgehiagoka jarraituko litzateke noski, baina azken batez amerikarrek izango lukete abantaila estrategiko eta politikoko dezisibotat.

Sobietarrentzat bide bakarra gelditzen da egitan: horretan ere lehiatzea, amerikarren pareko sistema bat altxa-

Honezkero ez dirudi amerikarren sarea horren babeskorra litzatekeenik.

tuz. Ekonomia ez estu-ta-larri ibiliko badi-ra ere. Bestalde, azken hori, sobietarren ekonomia ito-beharrean aurkituko dena, amerikarrek badakite jakin, eta IDS benetan aurrera atera nahi ez baldin balute ere, ez dute hitzetik hortzera erakutsiko: etsaia ahuldu, odolustu da-din ikusi nahi dutelarik noski.

Amerikarrek etekinik hoherena nahi

Orain hartzen ari diren erabakiek —segur, dagoeneko kasik erabat lotuta egongo direnek— urte dexenterako baldintzatu dezakete munduaren martxa. Amerikarrek, hagitz borondate ona erakutsiz, beren proiektua bi urtez atze-

ratzeko egin berri duten proposamena, obserbatzaile politikoei gesto hutstzat jo dute; izan ere, IDS batek ongi funtzionatu dezan hamabost, hoge, hogei-tabost urte beharko direla jotzen da; hots, lehiaketa luze, arriskugarri bezain luze baten aurrean gaude.

Amerikarrek prudent agertu beharko dute honi buruzko negoziaketetan: zeharo gerra espazialaren alde azalduz gero, elkarrizketaren porrota erabatekoa izango litzateke, eta sobietarrek, argi-ta-garbi, lehen aipatu armatze bi-detik jo beharko lukete.

Agi denetik, Washington-en badago sektore handi bat IDS negoziaketaren barruan sartzearen alde dagoena. Elementu garrantzikiotzat jotzen dute gai-

nera negoziaketa horretan, eta berari buruzko akordio batera heltzeko posibilitatea ez dute baztertzuten. Hori-ek diote-nez, «izarretako gerra» sobietarrak beste zenbait arlotan makurterazteko pre-siobide egoki bat izan daiteke. Noizpait utziko baliote berriz, sobietarrek poliki ordaindu beharko lukete.

Besteentzat, berriz, Reaganen proiektua nolaz edo halaz aitzina atera beharrekoa da. Sobietarrek berorri bu-ru emateko egin beharreko ahaleginez indar-hustuko lirateke.

Sobietarrek zer arma tipo sortuko?

Negoziaketak horretan oso daude zail. Izan ere, sobietarren proposame-nek berezko logika bati jarraiki diote. Esate batera: nola gutxitu lezake Mos-kuk bere arsenal estrategiko nuklearra, seguru aski amerikarren lehiakide iza-ten segitzekotan beren IDS, beren «ku-pula defentsiboa» hain zuzen ere misil nuklearrez josi beharko luketelarik?

Sobietarrek zein bideri ekingo dioten ez dago oso garbi, dena den seguru di-ruki ez direla horrekin, besteen sistema saturatzearekin, konformatuko: arma berri batzuk sortuko dituzte. Zer-nolako armak? Bide bat liteke, amerikarren gi-sako muntai bat eraikitzea. Beste bat, amerikarrek espazioan lekutu behar di-tuzten estazioak txikituko litzuketen ar-mak produzitzea. Eta ematen duenez, bigarren hori gogozkoago dute. Duda handiak omen dira dagoeneko, ameri- karren plataformen bulnerabilitateari buruz.

Pasa den abuztuaren 16an itsasoratu omen zen Indikoan sobietarren Cos-mos-1767 izeneko satelitea. Zientifi-koek ez omen dute jakin makinaren zertarakoa. Aldiz, zenbait espertok baieztatu duenez, satelite «hiltzaile» bat zen, eta era horretakoak sobietarrek laster kantidade handitan fabrika litzake-te, izan amerikarren sistema gehie-gizko erasogailuez josteko, izan sistema bera ezerrezteko.

Bizkitartean, munduko bi «handiek» hitz egiten segituko dute. Estatu Ba-tuak, arma nuklear estrategikoen bilte-giak gutxitzen ahaleginduko dira, be-ren misilen kontrako sistema eraikitze-ko eskubidea gorderik beti ere. Ameri- karrek IDS bazter batera utziko balute arma nuklear estrategikoak arras gutxi-tzeko prest leudekeen sobietarrek, be-ren aldetik, momentuz gutxitze txiki bat onar dezakete, eta esperantza izan, amerikarren proiektua, bere zailtasu-nez, edo sobietarren aurrerapen tekno-logikoei suposa dezaketen disuasioz, edo Estatu Batuetako buruzagien alda-keta soil batez, goitik behera etorriko dena.

Pablo SASTRE

Kurdistanen ere herritarrak armatu Gobernuak

Mundu guztian ezagun diren kon-trainsurgentziatzko taktikak Kurdis-tanen ere hasi dira bideratzen, azke-neko urteetan. Orain hango (Turkia-ko prentsako) argazki batzuk etorri zaizkigu, eta okasioa ezin pasatzen utziko dugu. Alde batetik hor dituzue, mendi koskor baten gainean, Ankarak armatutako herritar kurdo batzuk, PKKko gerrillariei tiratzeko prest. Jakin dugunetik, herritar hauek 30.000 liratako soldata jasotzen dute (20.000 pta./1.000 libera), al-diz gerrillari baten burua eramanez gero milioia ematen zaie. «Apocula-rekin bukatuko dugu», diote, armatu-

tako gerrillariak, titularrean ('apocu-lar' PKKko militanteari esaten diote). Bestaldetik Turkiako agintari-ek 1500 polizia osatutako kurdoen kontrako unitate berezi bat sortu du-te, laster beste horrenbestez gehitu daitekeena. «Hirugarren munduko» eta Europako taktikak bateratzen di-ra Kurdistanen. Guzti horri orain de-la gutxi gertatu den kurdoen posi-zioen azkeneko bonbazketa erantsi behar zaio: turkoen hegazkinak Irak-aldera sartzen dira, dakigunez, horretarako. *Hürriyet* egunkari tur-kiarrak garbi asko erakusten du, nondik-norakoa.

Gaelikoaren egoera dela eta

EIRErekin buelbaka

Aurtengo oporrak Eiren pasatzeko aukera izan dudanez, ezin gustorago irakurri nuen Argiaren 1115. zenbakian Txillardegik idatzitako artikulua eta «adiskide batek» 1117.ean bidalitako oharra. Hiru astez turista bezala ibiltzean jasotako inpresioak azaldu nahi nituzke, artikuluan gehigarri eta osagarri gisa.

Dingle penintsulako «Gaeltacht»ean uda-ikastaroak ematen diren lekua. Ikus daitekeenez ederra bezain pobrea.

Euskaldunok aspaldidanik ezagutzen dugu Eireko kasua, eta hamaika bider aipatu izan dugu adibide honen arriskua Euskal Herriarentzat. Irakurriak ditugu ere gaelikoaren egoerari buruzko zenbait artikulua, baina egia esan, sekula ez nuen pentsatuko halako egoera negargarrian zeudenik.

Gobernuaren ikuspegia

Geure burua bertako egoeran kokatu nahiean «The Irish Language» izeneko liburuskatutorea erosi genuten. Eireko

Gobernuak argitaratua eta ingeleseraz idatzia, hizkuntzari buruzko ikuspegi zabal eta osatua ematen duena. Hizkuntzaren ezaugarri nagusiak, historia, eta azkenik gaurko egoera. Beste bate-tarako utziko ditugu beste datuak eta gaurko egoerari lotuko gatzazkio.

1981ean 60.000 pertsona inguru omen ziren gaelikoz hitzegiteko gai zirenak, baina Gobernuak liburuan bertan aitortzen duenez, 25.000 baino ez dira eguneroko bizitzan hitzegiten dutenak.

IRELAND'S GAELTACHT
....when you've the world
to choose from

modern technology
—new ideas supported and
developed by

**Údarás
na
Gaeltachta**
The Gaeltacht Authority

Zonalde gaelikodunetako industrializazioa eta garapena ingeleseraren bidez eraman da aurrera. Egunkari bateko propaganda.

«GAELTACHT»etako eskolakumeei (75.000 pertsona bizi dira zonalde gaelikodun horietan, eta Txillardegik zioen bezala, denek ez dakite gaelikoz hitzegiten) inkesta bat pasa zieten gurasoei zein hizkuntzatan mintzo ziren galdetuz. Hauek izan ziren erantzunak:

- Ingeleseraz bakarrik: %46,1.
- Ingeleseraz eta gaelikoz: %33,7.
- Gaelikoz bakarrik: %20,2.

Egia da «Gaeltacht»etatik kanpo ere badirela gaelikozko «ikastolak», baina datuok ikusita berehala soma daiteke hizkuntzaren degradazioa zein neurritaraino iritsi den. Arrazoiak? Ingelesen genozidioaren historiaren gain, azken urteotako industrializazioak ekarritako ingelesdunak, mass mediak, etab. Hizkuntz-errolak egiterakoan ordea, askoz ere jende gehiagok jotzen du bere burua gaelikoduntzat: jakina, inkestek ez bait dute ezaguera-mailarik bereizten! Hala ere 1971etik 1981era 3-4 urte-tako haurren ezauguera-portzentaia %5,5etik %4,9ra jaitsi da. Zifra horiek komentariorik ere ez dute behar.

Etxean noizean behin edo normaliki gaelikoz hitzegiten dutenak (errolaren arabera) %5 dira.

Hori bai, inkestetan gehiengoaz azaltzen da gaelikoaren alde eta lagundu eta bultzatu egin behar dela aitortzen du (umeekin batipat). Eta oso harro omen daude EEEen sartu zirenean akta ingeleseraz eta gaelikoz egin zelako, eta bertako hizkuntza ofiziala delako (nahiz eta lan-hizkuntza ez izan).

Guzti hau zioen liburuak. Eta egoera honetaz jabeturik ekin genion Eiren zehar bidaiatzeari.

Topatuko errealtatea

Dublinen (Ath Cliath gaelikoz) pentsatzen genuen bezala gaelikoaren presentzia kale-izenetara, errotuloetara eta monumentu batzuetara mugatu zen (hori bai, beti ere ingeleserazko létrak gaelikozkoak baino haundiagoak izanik).

Corken ere (Corcaigh) —Eire Libreko 2. hiria— antzeko zerbait aurkituko genuela espero genuen, eta halaxe izan zen. Hemen jada, ikuitu dramatikoak hartzen hasi zen arazoa. Turismo-Etxean hartutako gida-folleto txiki batetan eta are letra txikiagoz, hamai-ka iragarkien erdian, beste hau irakurri genuen: «Irish Traditional Music informal session at CUNRADH NA GAEILGE. Irish Speakin Club. Visitors Welcome». Taberna ere ba omen zegoen eta bertara inguratu ginen. Zer izango «Gaelizkozkko Hiztunen Elkarte» hura eta denbora dexente helbide haren inguruan ibilita gero, konturatu ginen 1. pisu batetan, batere letrorik edo ezaugarririk gabe zegoen lokal bat zela. «Ghetto» itxura haundiagorik ezin eta egokiera hobeago batetarako utzi genuen bisita.

Zenbait herritatik pasa ondoren eta «Ghetto»-rik ere ikusi gabe ibili ondoren «Gaeltacht» baten atarira iritsi ginen: Traleera (Tra Lí), Mendebaldeko kostaldean kokatutako herri hau Dingle penintsularen sarreran dago; «Gaeltacht» famatuenetarikoa bat eta Eireko lekuri-ku garrienetako bat izateaz gain, propaganda ofizialak dioenez gaelikoaren ikasle piloa hartzen dituen uda-ikastaroetan. Penintsularen erdian, bertako hiriburua: Dingle berau ere. 1.500 biztanle eta turismo eta arrantzatik bizi dena. Trenik ez zegoenez «stopa» egin behar izan genuen hara heltzeko. Aiton ezin jatorrago batek hartu gintuen eta euskaldunak ginela jakiterakoan berehala hasi zen Euskal Herria gorai-patzen. Gaelikoari buruz mintzatu eta orduantxe izan genuen «Na Gaeltachta» Irratia entzuteko aukera bakarra (Irrati hau borroka gogor baten ondoren lortu ahal izan zuten eta gaeliko hutsez emittitzen duen bakarra da). Bere ama-hizkuntza gaelikoa izan omen zen eta berak erakutsi zizkigun ikasi genituen gaelikozko hitz bakarrak. Dinglen taberna batzutan ibilita gero, aiton-amonak nola hitzegiten zuten entzuten ibilita gero eta tabernetan lagunarteko musika eta kantari-taldeak entzunda gero, esan beharra daukagu ez genuela elkar-rikzeta bat edo kantu bat bera ere entzun gaelikoz —eta harreta guztiaz ibilita—. Bestalde, taberna baten barruan

ikusitako karteletaz aparte, denda guztietan idazki guztiak ingelesera hutsez zeuden.

Handik gora, Txillardegik aipatzen zuen Galway eta Connemara (Eireko zonalderik gaelikodunena). Bada, han beste horrenbeste: ez Galway hirian, ez aldameneko Salthill turistikoan, ez Connemara erdian dagoen Clifdenen, ezta hitzik ere gaelikoz (dudazko kasuetan belarria erne jarri eta beti ingeleseraz harrapatzen genituen).

Bidaiaren azken egunetan geundelarik, Iparraldean (Ulster «librean») dagoen Donegal herrialdeko Ballyshannon Folk jaialdi munstro bat antolatzen zela jakin genuen, Eireko folk-talde onenentsuenekin, igandean gaeliko hutsez kantatzen duen «Na Casaidigh»-ek kantatzen zuelarik. Gu ostiralean izan ginen eta propaganda eta kartel guztiak ingelesera hutsez, aurkezpenak ingelesera hutsez, kantari guztiek (5 talde) aurkezpen guztiak ingeleseraz, eta Os-korriren antza hartu genion Oisín taldeak kanta bat (1) kantatu zuen gaelikoz. Balantze ezin okerragoa, bistan denez.

Txillardegik aipatzen zuen «Anois» aldizkaria ez genuen inon ikusi (eta makina bat liburutenda eta kiosko pasata gero).

Laburtuz, beraz, Eire guztian ez genuen elkarrikzeta bat ere entzun gaeli-

Bideetako errotulo elebidunak.

koz, bertan hiru aste pasata gero.

Turismo-etxeren batetan eta gazte-lokalen batetan, gaelikozko uda-ikastaroen eta gaelikoaren aldeko propaganda ofiziala ikusi genuen, baina oso era marjinallean eginga eta jarria.

Ipar-Eiren pintada batzu eta Sinn Feinen («Gu bakarrik» gaelikoz) kartel elektoral batzu behintzat ikusten ziren gaelikoz, eta baita kale-izen batzu ere Falls edo auzo katolikoetan.

Azken datu bezala, bidaiaren guztian etiketa bat (1) aurkitu genuen gaelikoz, pasa genituen supermerkatu guztietan: Aran irletan egindako ogi batena (ez genuen irlotara joateko zortetik izan).

Hego-aldeko kontzientzia politikoa ez dut hemen luze aipatuko datu gehiegi ere ez bait genituen jaso, baina hizkuntzarena baino zenbait hobexegoa besterik ez zitzaudala iruditu esango nuke: Sinn Feinen pare bat lokal topatu genituen (eta kasualitatez itxita), pintada zahar batzu IRAko presoan alde (oso-oso gutxi), tabernetan aberriaren lurralde-osotasuna erreibindikatzeko zuten kanta batzu eta Dublineko taberna jator batetan Sinn Feinen aldizkaria saltzen zuen gazte bat (guk erosi genion ale bakarra taberna guztian).

Hauek dira Eireko bidaiatik jasotako inpresioak. Inolako kontakturik gabe egindako turista batzurenak, baina hango egoeraren dramatikotasunaz jabetzeko nahikoak izan zirenak.

Kike Amonarritz

EIREko gobernuaren propaganda gaelikoaren alde

INTERESIK EMANKORRENAREKIN.

Diru-ezarketa bezala interesatzen zaizu:

Lehenengo, **Euskadiko Bonoek** mota hauetako diru-ezarketan interesik garaiena ematen dizutelako. Lehen urte bietan %10 eta gainerantzeko epean interes aldakor bat. Lurralde Autonomoko hurrengo jaulkipenetan arautzen denaren arabera. Bigarrenez, **Euskadiko Bonoek**, Bonoak diren ezkerro, dirua erabiltzeko biderik erosoena direlako. Hirugarrenez, Burtsan baloratzen direlako eta honek beren oso-osoko eta berehalako saldotasuna adierazoten du. Edozein unetan zure dirua eskuratzea nahi baduzu, lasai-lasai egin dezakezu.

Euskadiko Hiritar bezala interesatzen zaizu

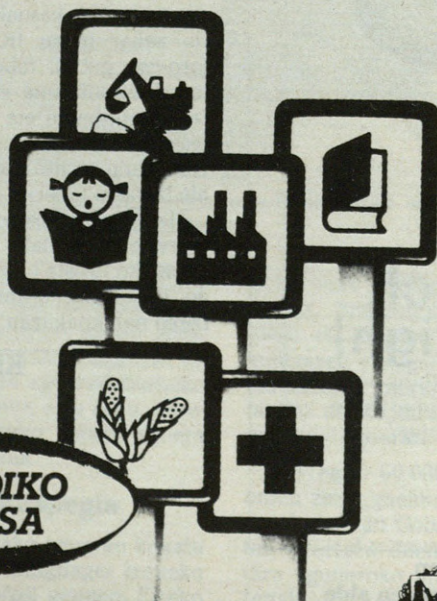
Jaulkipenaren helburua oso-osoa haxe da: zerbitzu, hornidura eta azpi-egitura gaietako behar-izan preminezkoei irtenbideak bilatzeko eta lanpostuak sortzeko Eusko Jaurlaritza bultzatutako herri diru-ezarketak bideratzea.

Horrela, **Euskadiko Bonoek** osasunkidetzak, nekazaritza, kultura, lantegintza, heziketa eta herri-lan mailetak guztiz garrantzizko diru-ezarketak suposatzen dituzte...

Bonos de Euskadi 2ª Emisión

Características:

VOLUMEN DE LA EMISIÓN:	4.000 millones de pesetas (ampliables hasta 6.000).
DESGRAVACIÓN FISCAL:	La suscripción no da derecho a deducción por inversiones en el impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas.
INTERES:	10 % en los dos primeros años e interés variable en el resto en función del que se determine en las emisiones de la Comunidad Autónoma correspondientes a esos años.
AMORTIZACIÓN:	A los 4 o 5 años, por sorteo.
LIQUIDEZ:	Inmediata: Títulos de cotización calificada en Bolsa.
PLAZO DE SUSCRIPCIÓN:	Del 30 de setiembre al 30 de octubre de 1986.
TÍTULOS:	10.000 pesetas al portador.
GARANTÍA:	La de la Comunidad Autónoma Vasca.
DESTINO:	Financiación de Inversiones públicas en esta Comunidad.
LUGAR DE SUSCRIPCIÓN:	Bancos, Cajas de Ahorros y Cooperativas de Crédito.
GASTOS DE EMISIÓN:	A cargo del emisor.

**EUSKADIKO
INTERESA**

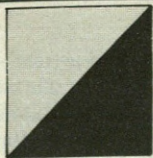
síntesis

EUSKO JAURLARITZA

Euskadiko Herrizor Agiria.

GOBIERNO VASCO

Baleren BAKAIKOA

«Hitz batekin (BAI-SI) geure arazoak konponduko dira» (79-X-25)

Kupoaren hazkunde jasangaitza

Bada zazpi urte geure Komunitate Autonomoko jauntxoek konbentzitu zutela bertako gehiengoak Autonomi Estatutua onartzeko, horretarako egin zen erreferendumean. Esan ere, esan ziguten, behin eta berriz, hitz bat hautatu, hau da, BAI-SI, eta geure herri zahar honen herenaren arazo guztiak konponduko zirela: ekonomiaarena, hizkuntzaarena, harreman sozialarena, etab.

Batzuk ez genuen pentsatzen hau honela gertatuko zenik eta, horregatik, aurka botatu genuen, Autonomi Estatuto honek zulo ugari bait zuen Komunitate Autonomoko (KA) jendearen eskaerak asetzeko. Halere, utsune horiek orduan uste zena baino handiagoak ziren, zeren eta Estatutua hedatzerakoan gardenki azaldu zaizkigu. Esaten dudanaren frogak, geureaz at, garai hartan sutsuki Estatutu hau defendatu zuten batzu dira, ikusi bait dute joko asko ez duela ematen; eta honela aldatzea, ez dut uste, bakarrik, oportunismo denik. Baina tira...

Kupoarekin biraka

Autonomiaren murrizketa horren arlo bat, besteak beste, KAKo haziendarena da. Alde batera utziko dugu Kontzertu Ekonomikoaren konplexitate eta autonomieza, nahiz hauen iturria Estatutua bera izan; zuzenean kupoarekin sartuko gara, berau bait da KAKo haziendaren likidezia guztiz lehor dezakeena.

Baina, zer esan nahi du Kupoak? Kupoak KAKo hiru Diputazio Foralek —ez Jaurilaritzak eta horregatik esan dut sistema konplexua eta autonomia gutxikoa dela— Estatuko hazienda zentralari ordaintzen dioten diru kopurua da, Estatuak bere gain dituen konpetentzien gastuak finantzatzeko. Jakina, Estatuak aurretik zenbait diru kentzen digu, zuzen zuzenean, KAKo biztanleei eta beraz, kopuru hau des-

kontatu egingo da Diputazioek ordaindu behar luketen Kupo gordinetik.

Adibidez, 1985ean hiru Diputazioek hazienda zentralari ordaindu behar zioten Kupo gordina 272.272 milioi pezetetako zen; baina Estatuak bildutakoari kentzen badiogu, bere konpetentziako zergak eta beste zenbait diru-iturri direla-ta, ateratzen den kupo garbia 89.572 pezetetako da. Beraz, diru guzti honekin Estatuak bere gastuak KAAan finantzatzeko ditu.

KAKo Kupoaren kalkulua Estatuaren gastuen presupostuarekin hazten da. Gastu orokor hauei KARA trasferitu diren konpetentzien gastuak —baina Estatu mailan kalkulatuak— kentzen zaizkio eta emaitza Estatuak bere gain dituen konpetentzien gastuen kopurua izango da. KAAan gastu horien %6,24 egiten duela kontsideratzen da —nireztat nahiko altua— eta ateratzen den emaitza da Kupo gordina. Gero, lehen aipatutako kopuruak kenduko zaizkio Kupo gordinari, Kupo likidora iritsiz eta hau hiru Diputazioen kutxetatik ordaintzen da.

Era honetan kalkulatzek zera suposatzen du, alegia, Estatuak bere gain gordetzen dituen konpetentzien gastuak, KARA trasferitu dituen konpetentzien gastuak baino fiteago hazten baldin badira, Madrili ordaindu behar zaion Kupoak ere gehituz joango da erlatiboki. Eta hau da gertatzen ari dena.

Errealitate hau baieztatuta dago eta 1987ko Kupoaren igoera —86-9-27ko 'El Pais' egunkariak ere honela dio— Estatuak gordetzen dituen konpetentzien gastuen igoera paregabeagatik gertatu da. Transferitutako konpetentzien gastuak mantendu eta ez-transferitutakoenak asko igotzeak dakar Kupoaren haztea, azken hauen %6,24 ordaindu behar bait dute Diputazioek. Adibidez, bi kontzeptu hauen erlazioa, 1984ean 0,3973 izan zen eta hurrengo

urtean 0,3853 eta hori Estatutik KARA zenbait eginkizun transferituak izan zirela: Unibertsitatea adibidez.

Halere, honek ez luke esan behar Jaurilaritzak eta Diputazioek diru publikoa ondo erabiltzen dutenik, arazoa bestea bait da.

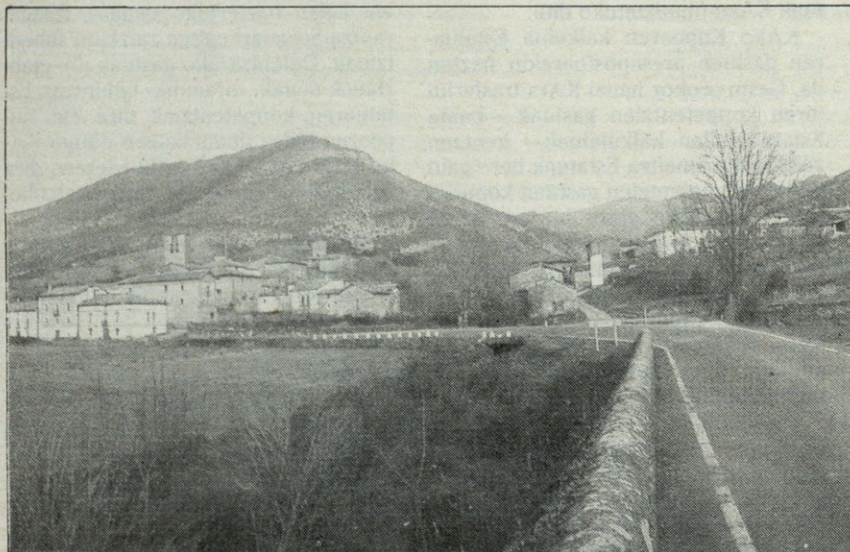
Estatuaren gastuek tranpa asko dute finantzatzeko garaian eta lekuko hor daude Lurraldearteko Konpentsaketa-Fondoa, —oraindik erabiltzeke eta agian baztertuko dena—, Asegurantzia Sozialari egiten zaizkion subentzioak, Defentsarako gastuak (!), etab. Hauek denak, «oraindik» behintzat, Estatuaren konpetentziak dira eta Kupoaren bidez finantziatzen ditugu KAKo biztanleok. Eta hortik irtetzen dira datorren urteko 40.000 milioi berri horiek.

Solchagak esan zuen 87ko Kupoak kalkulatzeko onartutako metodologia erabili zela, nahiz oraindik behin-behinekia izan. Haatik, metodoa da kaltegarria Karentzat eta bera da geratzen dena urtero Kupoak kalkulatzeko eta ez koiunturalki negoziatzen den diru-kopurua. Azken finean, Estatutua da, beste bide garrantzitsu batetik, lur jotzen duena.

Hiritik herrira itzulitakoen kongresua Orreagan

Zergatik ez Nafarroara?

Urriaren 16tik 19ra bitartean ospatuko da Nafarroako Orreagan, azken urteetan hirietatik herrietara itzuli den jendearen arteko kongresua. Lau egunetan zehar burutuko diren ihardunaldi hauek, antzeko ideiekin, ohizkoa ez den bizitzaren ikuspegi berezi horrekin bizi den jendea elkartzea, beraien arazotaz eztabaidatzea eta aurrera begira ondorio garbi batzuk lortzea, dute helburu. Nafarroako mendialdean bizikletaz egindako bidaia kontatzen digu artikulugileak kongresu horren berri ere eskaintzen digularik hein berean.

Hasera batetan, inongo helburu zehatzik gabe bizikleta hartu, poltsak, zakua, denda eta beste lau gauza gainean jarri, eta Nafarroako iparraldean ezagutzeko asmotan abiatu ginen. Gainera, oraindik uda haseratik Pirineoak bizikletaz zeharkatzeko bidaia hark, euri madarikatua zela eta, putz egin zigunaren pena generaman gainean. Bagehekien, Nafarroak ezin zituela Pirineoak ordezkatu, baina gure probintzia handi hori ezagutzeko irrika ere aspalditik bagenuenez, Azpirozko maldetan gure lehen izerdi tantak isuriz abiatu ginen pedalei eraginez.

Mendialdea nabarmen

Mapari begirada bat emanez diferentzia nabarmen bat ageri zen, Nafarroaren iparralde eta hegoaldearen artean. Muga hori, gure gustoz, gutxi gora behera Iruñea inguruan jarritz, alegia, iparraldean herri asko baina oso txikiak ageri zirela, hegoaldean, oster, askoz ere sakabanatuagoak baina handiagoak. Eta mapari begira ere, duela hila-bete gutxi Nafarroako Diputazioaren eskariz eta bere babesean, gai ezberdinetako lan talde tekniko batek, Nafarroako jendegabetutako herriei buruz

egindako lantxoa etorri zitzaidan gogora.

Egia esan, irailaren amaierako astelehen eguzkitsu hartan, piska bat noraezean irten ginen eta ondorengo egunetan zeharo gorrotatuko genuen errepide nazionaletik Iruñea aldera jo genuen. Eguraldia dotorea bazen ere, azken egunetako sargoriak laino moduko bat sortu zuen eta ez genuen ia Aralar ikusi ahal izan Araiz haranetik pasatzean. Lekunberrin, ordea, Araiz ibarra, Azpirozko malden azpian utzita, bertatik pasatzen den ibaiaren izena daraman Larran haranetik zehar abiatu ginen.

Nabaria zen ez genuela gehiegi entrenatu baina gogoa eta ilusioa beti nekearen gainetik ezarriz, guztia konpontzen genuen.

Beorburu, sei gazte eta bi haur herria berpizten

Kulotea, bizikleta gainean pasa behar genituen orduetan pentsatuz, ipurdiko minaren kontra; lehen egunetan, kamixeta zuria (gero gerokoak), txirindulari takodun zapatilak, mendate gogorretarako eta itxura nahiko xelebrea ematen ziguten eguzkitako betaurrekoak, eltxo eta xomorren aurka; ah, eta tiranteak...

Beorburu jarri genuen lehendabiziko eguneko helmuga bezala. Auskalo non dagoen Beorburu edo Zaldiburu hori!

Hantxe topatu genituen, herrietarako itzultze honetan «pionero» edo aintzindari direnak, Iruñeatik Lizasoko bidea hartuta Xulapaingo ibarrean dagoen herriska honetan. Dagoeneko hamar urte badira etxeak berritzen, baratzan lanean, ahuntz zai edota beste mila motatako lanak egiten, sei gazte eta bi haur bertan bizi direla. Nafarroa guztian arakatzu etxe eta herri baten bila ibili zirenean, bertan bizitzeko onartu zituzten bakarrak izan omen ziren Beorburuko bi familiak.

Izarrei begira loak hartu genuen ganbarako gela hartan eta goizeko zazpiretarako kristalak zeharkatuko balitu bezala, sartzen zen eguzkiak esnatu gintuen. Eta nola ez, bertan egindako mermeladekin, besteren artean, indarberri-tuta.

Orreagako kongresua

Ramonen mezulari izatea erabaki genuen. Hantxe zebilen buru belarri. Orreagako Kongresuko prestaketetan; dagoeneko partaide gzutiei eskutiz bana bidalia zien, ihardunaldien berri emanez, eta erantzunaren zai zegoen. «Herri bakoitzetik eta etxe bakoitzetik ordezkari bakar bat joango da eta gremio edo lantaldeka elkartuko dira lehen hiru egunetan; izan ere, jendea guztia ez da berdin bizi: batzuk, erabat autonahikodunak dira, baratza, abereak... beste batzuk artesaniazko gauzak egiten dituzte, gero saldu ahal izateko: keramika, larruaz, kupreaz... hirugarren batzuk, gaztaegileak, okinak edota gozogileak dira; eta, noski, ez dira artistak falta ere: antzerkia, txotxongiloak, margoak, eskultura...».

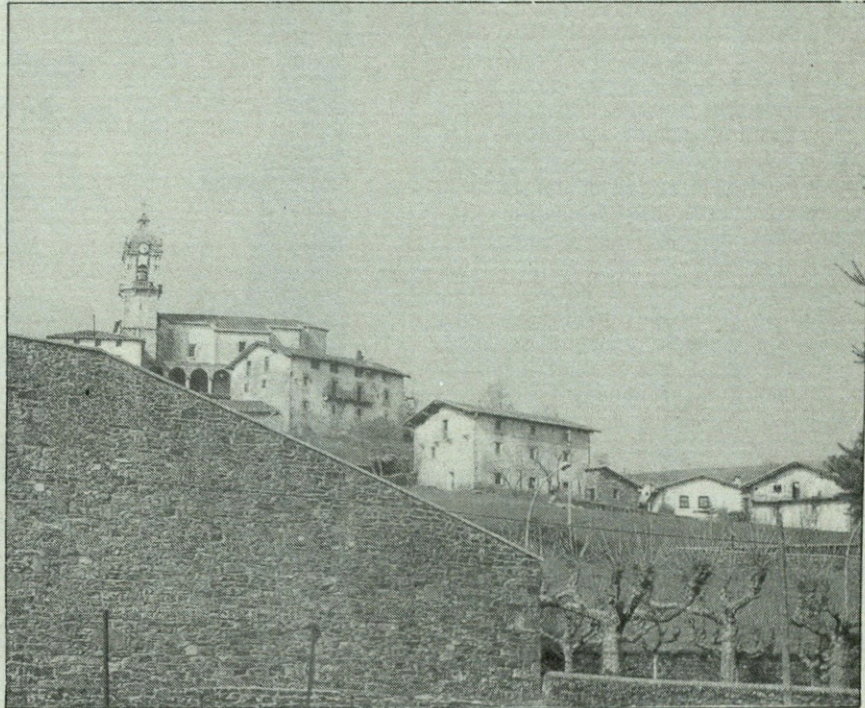
Zehatz mehatz agertu zigun Ramonnek lan honen berri. «Lehen hiru egunetan —jarraitu zuen esanez— lantalde hauek osatuz, antzeko arazoak eta kezkek dituzten pertsonak, elkarri zer kontatua izango dutela pentsatzen dugu. Azkenik, igandez, interesatu legoke guztiak sarrera irekia du, eta prentsa ere gonbidatuko dugu».

Ez da txantxetakoia ez jende hau burutzen ari dena, eta zergatik ez gertu-xeagotik ezagutu?

Haran batetik bestera pasatzerakoan, paisaiaren aldaketa bortitza zen, gehien harritzen gintuena. Xulapainetik Atazeko ibarrera aldatzean, berdetze eta hezetzte bat sumatu genuen, baina ez hori bakarrik, kilometro gutxi batzutan, euskara, duela urte pila bat galduta dagoen zonalde batetatik, erabat euskaldun diren herrietatik zehar eragin genien pedalei. Eta, are gehiago, aipatutakoa. Atez haranetik Imotz haranera pasatzean ziurtatu genuen.

Basaburuako paraje xarmangarrietan

Etxaleku izan zen gure lehen geldilekua. Bizikletako zapatilak aldatu eta ziklo krossean ariko bagina bezala, herri-tar batek adierazi zigun pista baldar batetatik gorantz abiatu ginen. Sekulako bistak zituen gaikalde hark, eta borda har, auskalo zenbat urte zituen. Baina beti esan ohi den bezala, zerbait lortu nahi bada, saiatu egin behar! Bi urtetan jo ta ke lana egin ondoren, erdi erorian zegoen borda zahar bat, oraingo etxe dotorean bihurtu zuten. Gehien harritzen gintuena, edozer lan mota egiteko

jendearen abilitade eta trebetasuna zen: gaur igeltsero, bihar harotz, etzi baratzen lanean... Beharrak eraginda eta intuizio eta imajinarioaren laguntzaz egiten omen zuten lana. Eta gero, behar bada aldi hartan gertatu zitzairen bezala, egun pare batez etxea bakarrik utzi, artalde bat sartu eta baratza guztia izurratzeko! Sarritan, egiten duten lanak zenbateraino balio ote duen galde-tzen omen die heuren buruei.

Burua makur generaman guk, ikasteko grinaz beterik eta gainera gure mezulari zerbitzua bete behar genuen.

Ordu pare batez hizketan aritu ondoren, Udabeko gaztaindegian egin genuen hurrengo geldialdia. Basaburu ibar elkor eta emankorrean. Izan ere, argi adierazten zuen errepidearen ondoan zegoen txartelak «Hemen ardi gazta salgai», eta atea jo genuen. Lau tonelada t'erdia gazta egin omen dituzte aurtan eta ia guztiak saldu dituzte dagoeneko. Bizkaia omen dute eroslerik hoberena: nabaritzen da bai dirua non mugitzen den! Aspaldiko ohiturei jarraiki hasi ziren gazta egiten, ohitura hori nahiko galduta bait zegoen. Lantegiak eta produzio handiak sortzen hasi zirenetik.

Haranez haran, pedalez pedal

Baratzeko espinakak, aldameneko zelaiean jasotako txanpinoiak eta bertan egindako ardi gasnarekin bankete ederra eman ziguten.

Mezulari zerbitzuan han hemenka ibiltzeko gasolina egokiaz gure depositoak betez, jadanik egun bakar hartako bixitak jende eta toki ezberdinak na-

hasten zitzaizkigun garunean, guzti hari itxura egoki bat nola eman jakin gabe.

Gainera, haran bakoitza, aurrekoa baino politagoa iruditzen zitzaigun, eta hori iruditu zitzaigun, bederen. Saldia- sera heldu ginenean. Inoiz entzuna nuen bertan hitzegiten den euskara dela euskara batuaren antzik handiena duena; egia izan ala ez izan, euskara jatorrean hitzegin zigun bertako denda-txo batetako agureak eta gustora jan eta edan genituen, behi esne freskoa eta ogi sendoa, eguneko azken kilome-troak egiteko moduan.

Ihauteritako doinuak gogora zetozkida, atzean utzi genituen, ilunabarreko kolore maitagarriak, mila koloretako balkoi-tako loreekin nahastuz, Ituren eta Zubieta, nahiz ttuntturrorik ez genuen ikusi...

Pagadiak, hariztiak apurka apurka, melankolia kutsu bat ezartzen zioten paisaiari, kolore berdea, marroiska, horiska edo gorrisketan bihurtuz; iratze landareek dagoeneko udazkenaren etorrera iragarria zuten, eta zer esanik ez, bide ertzetan nahiz mendian barna jaso zitezkeen gaztain, intxaur, masusta eta urrek, besteak beste. Inoiz, udazken batetan mendian jasotakoaz elikatuz bidaia bat egitea ere bururatu zitzaigun. Ez dakit ordea, bakarren batzuk go-zoen tentazioa jasango ote luketen.

Batzango bazterretatik Errora

Bidasoa ibaia izan genuen lagun kilo-metro batzutan Baztango bideetatik pa-

seiatu genuenean, baina Bidasoa ibai baino, Sunbillako familia gaztaegile hura genuen gehiago gogoan. Hauek ere, Udabekoek eraginda gatzaindegia jarri zuten baserrian duela sei urte. Gure ustetan, urrutitxo gelditzen zen baserria, jateko haina irabazi atera ahal izateko, baina bestelakoa zen errealitatea; bertan bizi direnetik, hirian sekula ezagutu zuten baino jende gehiago ezagutu duela, bait zioten.

Aldapa gora, aldapa behera gure muskuluak piskanaka ohituz zihozzen eta hainbat mendate pasatzerakoan, Pirineoen inbidiarik ere ez zutela pentsatu genuen; kotxeak apenas ikusten ziren, eta bai, ordea, behor, zaldi eta behiak...

Aldudesekeo «Quinto Real»etik, Erro-ko ibarrera, nortasun bereziko paisaia batetik bestera; eta hara nolatan, Erroko gainerantz izerdia masailetatik behera zetorkigula, ipurdia altxata, patxara ederrean ttipi ttpa, aldaparik ez balego bezala pasa gintuen Mikel Indurainek. Baina, zer arraio, gu geurera!

Lakabeko komuna

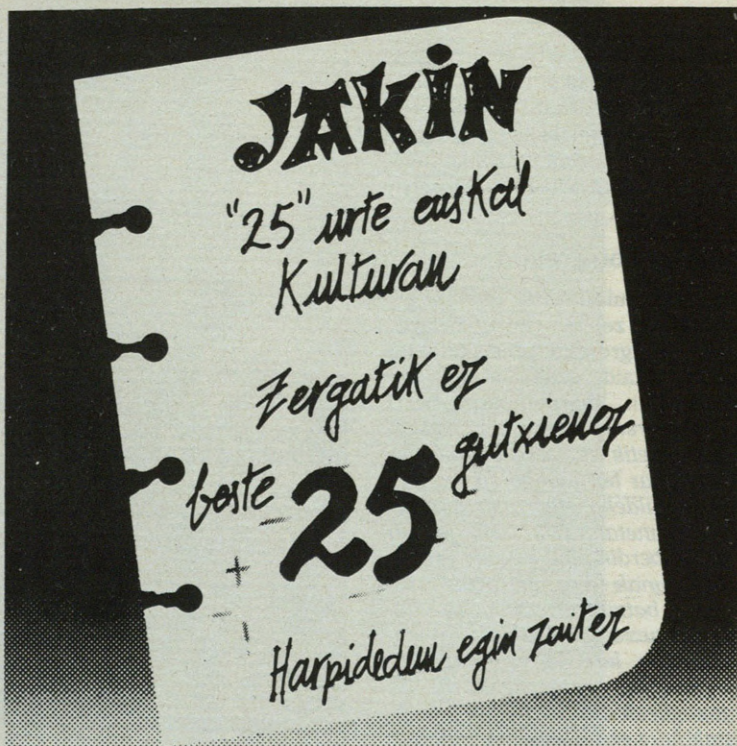
Nolanahi ere, oraindik herrietako jende autentikoen ezagutzea falta zitzaien. Arriasgoitiko Zunzarren herriskan bizi omen den artista bohemioa ezagutzeko aukerarik izan, baina bai, ostera Artze haraneko Lakabeko komuna. Ez da harrigarria, errepidetik hiru ordu laurdeneko mando bide trakets eta aldapatsu baten bukaeran dagoen herriskan, alemandar bat, holandar bat edo kanadiense batekin topo egitea; ez eta, kuriositatez, ala jakiteko grinaz, edota edozein motatako aitzakia dela medio, bertaraino heldu den jendea topatzea. Hogeitazero zeraman hutsik, gazte talde bat, duela sei urte, bertan bizi izan jarri zenean. Egun, hogeitamarren bat dira eta harrigarriak dira egin dituzten aurrerapenak. Lakabekoei eman genien gure azken mezua, nahiz guk gure bideari jarraitu, Aezkoa eta Zaraitzu haranetan zehar. Ezagutu genuen jende guzti haren harkortasuna, kanpoarekiko irekitasuna eta sentsibilitatea, ohizko jendearena baino handiagoa zela, atera genuen ondorio bezala.

Eta penaz, eta alaitasunez egin genuen aste bete aberasgarri hartako itzulerako bidea; penaz amaitu zelako eta alaitasunez hamaika gauza berri ikusi eta ikasi genuelako eta nork jakin, urte gutxi barruko gure bizimoduak, haien antzik izango ez ote duen!

Otxagabiak Ilunberrira, dirudienez euria asperturik zegoen hemen ez agertzeaz, eta txitoak bezala blai blai heldu ginen.

«Nafarroa arragoa, argiaren pausalekua...».

Amaia ELOSEGI

Aldizkari honi lagunduz, harpidedun eginez, zeure kulturari laguntzen diozu: euskal kulturari.

Bere historia osoan JAKIN beti ahalegindu da, eta gaur are gehiago ahalegintzen da, tresna bizia izaten euskal kulturari bultz egiteko eta azterketak bizkortzeko. Arintasuna eta sendotasuna bilatuz, egunkotasuna eta seriotasuna elkartuz, edozein arazotan sakontasuna lortu nahi du JAKINEK.

Hori dena aski arrazoi da, gure ustez, zure laguntza itxaroteko, eta harpidetza txartela bete dezazula eskatzeko.

Gure hitza ematen dizugu: harpidedunen ugari-
tzeak ekar lezan irabazi oro aldizkaria hobetzeko
izango da oso-osorik.

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut

Izena

Herria

Kalea

Tel

Gurutzte (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (1 200 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros

Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

ARGIA

XXX

K O M I K I A

33. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lepetegi & Jarela 86.

MASKARATAKO
DANTZA EDE-
RRA-

-GALIEKO HAMARRE-
TAN-
-BEHARRERAKA DA
DISFRAZATU JAA-
TEA-

ZER TRUDITZEN
ZAIZU, AGNES? A-
PUNTATUKO AL GA-
RDO? OSO DIBER-
TITUA IZANGO
DA!

OH, BAT-
WALTER!

ETA BADA-
KIT ZER-
TAR DISFRA-
ZATUKO GA-
RDO! OSO
BROTE BE-
RERIS IZAN-
GO GARA!

OH, WALTER! ZERIN
POLITA ZAIDEN E-
USKOLUNDEKO JAN-
TETAKUREN!
ONDO DAU GARE-
LA PASATZEN?

BA... ER DA-
KIT, AG-
NES!!!

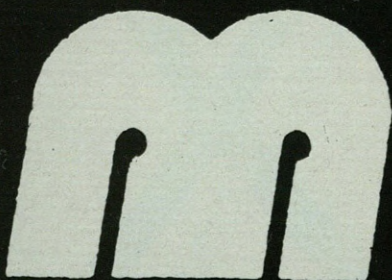
!!! GAIZKI SENTI-
TREN NIZEN...
UZDURI... ETA
ER DAKIT
ZEREGATIK !!!

ER DAKIT-

ENE!!!

Lepetegi & Jarela 86.

kirolzaleen zerbitzutan

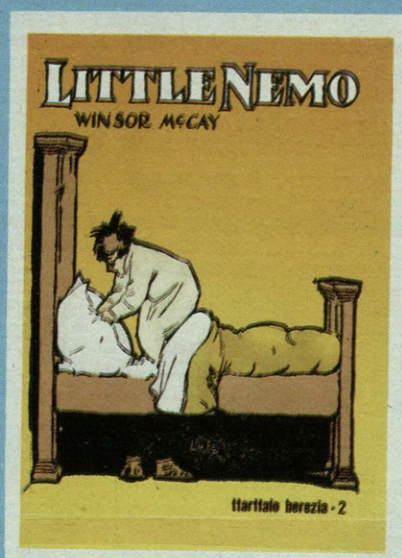
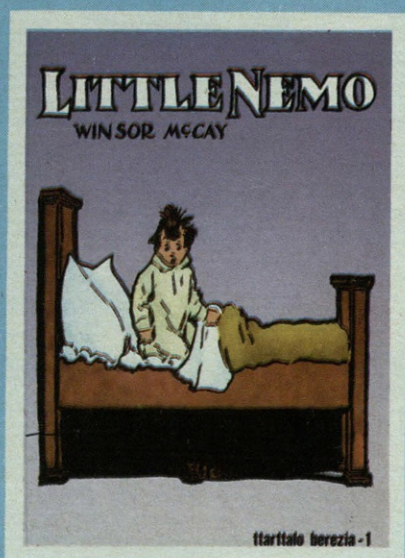

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE: ITSAS GAZIKO BALADA (33 kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Slütter tenienteak gutun bat utzi dio Corto Malteseri, eta bertan kontatu dio egia: «Monjea» Pandoraren benetako aita da, eta beraz Groosvesnore komandantea «Monjea»ren anaia du.

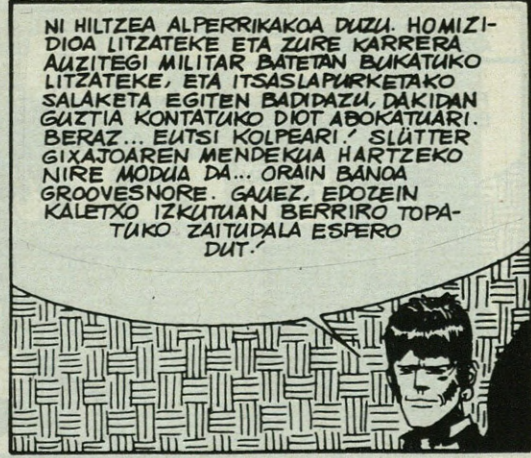

ZU EZ ZARA
RASPUTINEKIN
ONDO MOLDATZEN,
ZERGATIK NAHI
DUZU SAL-
BATU?

IZORRATZEAGATIK, GROOVES-
NORE. BIZARDUNA LIBRE UTZIZ
SALTU MORTALAK EGIN BEHARKO
DITUZU ALMIRANTAZGOAREN AU-
RREAN JUSTIFIKATZEKO.

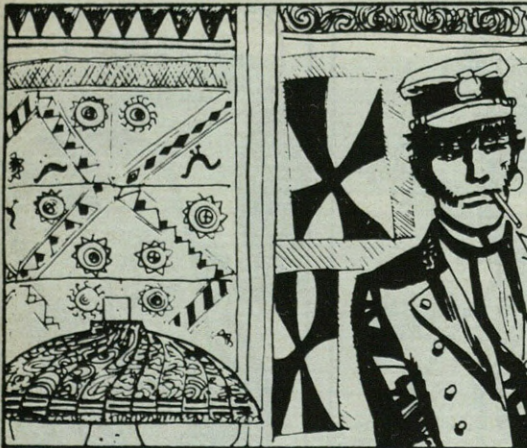
NI HILTZEA ALPERRIKAKOA DUZU. HOMIZI-
DIOA LITZATEKE ETA ZURE KARRERA
AUZITEGI MILITAR BATETAN BUKATUKO
LITZATEKE, ETA ITSASLAPURKETAKO
SALAKETA EGITEN BADDAZU, DAKIDAN
GAZTIA KONTATUKO DIOT ABOKATUARI.
BERAZ... EUTSI KOLPEARI. SLÜTTER
GIXAJOAREN MENDEKUA HARTZEKO
NIRE MODUA DA... ORAIN BANOA
GROOVESNORE. GAUEZ, EDOZEIN
KALETXO IZKUTUAN BERRIRO TOPA-
TUKO ZAITUDALA ESPERO
DUT.

EH, AINGERU AURPEGI-
TXO HORI. GAUR BAGOAZ
BIOK IRLATIK...
BETIKO.

HHMMMM.

ENTZUN, RASPUTIN.
BIZIA SALBATU DIAT.
BAINA EZ HIRI MESE-
DE EGITEAGATIK, KO-
MANDANTEARI AMORRUA
EMATEAGATIK BAIZIK.
EZ EIDAK EZER
ESKERTU.

BENO, CORTO... NAHI
DUZUN BEZALA. BADAQIK
BARRU BARRUAN ESTIMA-
TZEN HAUDALA. EZ DIAT
INOIZ AHAZTUKO.

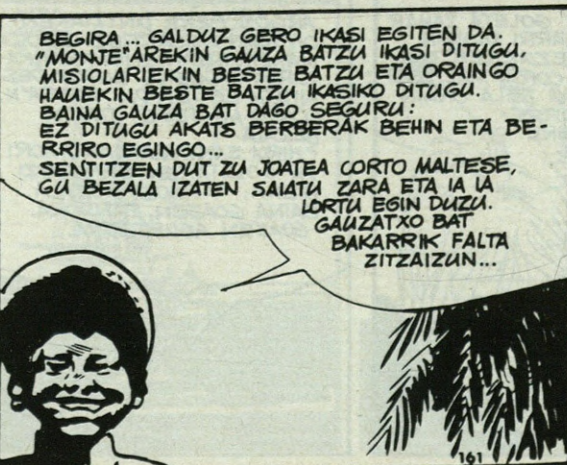
...NIGATIK EGIN DUZUNA... EZ, EZ NAZAK
IXILARAZI... BIZITZA ZOR DIAT ETA HITZA
DAMAIAZ EZ HAIZELA INOIZ DAMUTUKO
NI LAGUN GISA HARTUZ... LAGUNIK
HOBERENA.

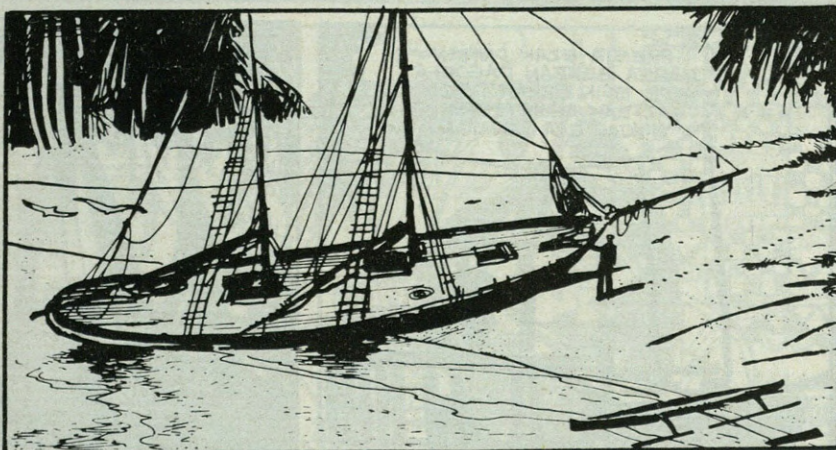
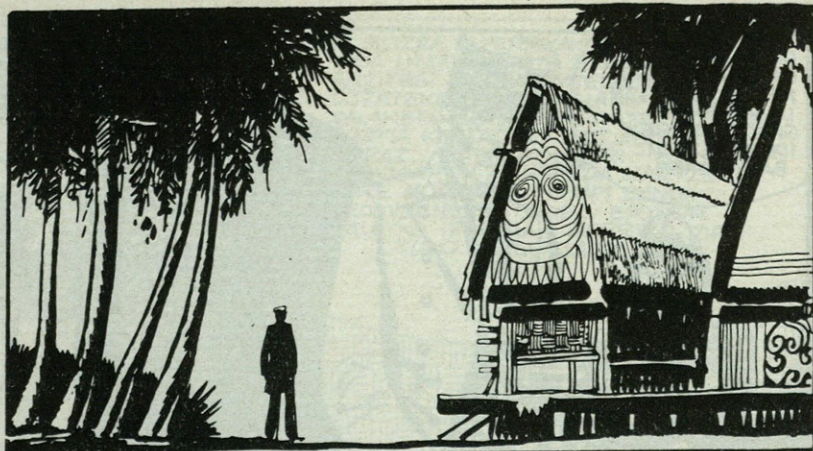

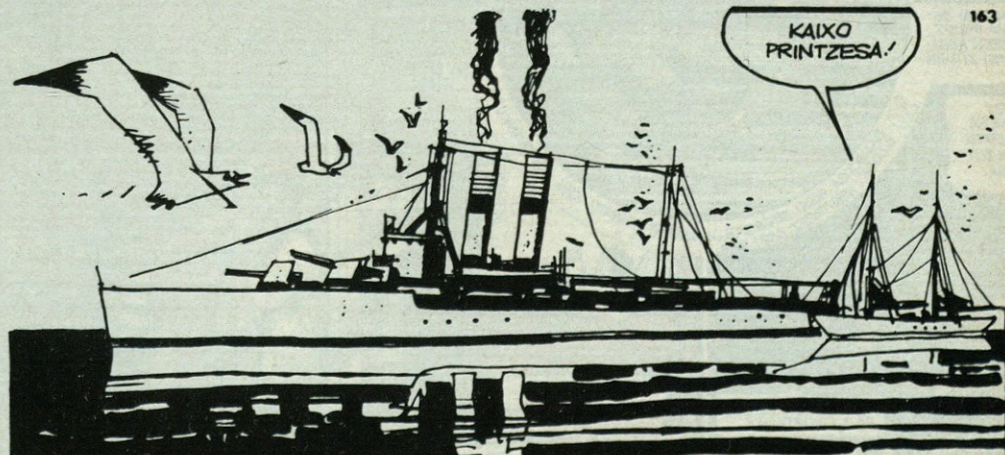
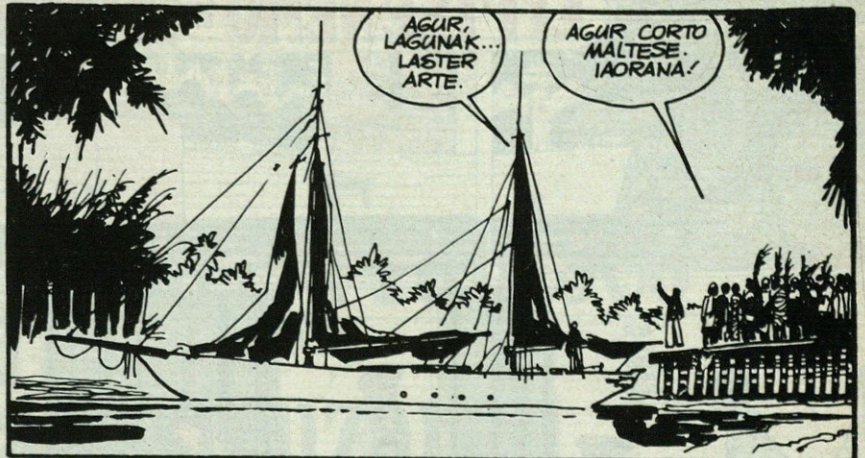
DELIRATZEN
ARI HAIZ, BETI
BEZALA. NAHIAGO
DIAT TARUNTULA
BAT LAGUN IZA-
TEA HI BAINO.

A CORTO MALTESE, EZ
NAZAK HORRELA TRATATU...
EZ DAKIK ZER GALTZEN
DUAN NIRE LAGUNTASUNA
BAZTERTUZ...

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

MORFEO ERREGEAK NEMO JAUNA JAUREGIRA BEREHALA EKARTZEKO AGINTZEKO DIZU.

NOR ZARA?
ZER NAHI DUZU?

NEMO,
ERREKLA-
MATZEN
ZAITUTZE.

NOR ARI
OTE ZAIT
DEIKA?

ZATOZ
AME-
TSEN
HERRI-
RA.

LASAI,
EZ BEL-
DURRIK
IZAN.

1 NEMO LO SEKO ZEGOEN AHOTSA ENTZUN ZUENEAN, "AMETSEN HERRITIK ERREKLAMATZEN ZAITUTZE".

2 ERANTZUTERA ZIHOAN, BAINA GELA URSAGINEZKATUTA IKUSI ETA IKARATU EGIN ZEN.

3 NAHIZ IGERITAN JAKIN EZ, URETARA BOTAKO ZEN AHOTSAK LASATU ZUENEAN: "EZ BELDURRIK IZAN, NEMO."

BELDUR
PIKKA BAI
EMATEN DIT
HONK!

LASAI, EZ IKARATU.
TIRA, EGIN SALTO.

URETAN HAIN AZKAR MUGITZEAK...

...OSO HARRITU ZUEN NEMO.

4 NEMO HIZKETAN HASI ZEN BERE LAGUN EZEZAGUNAREKIN.

5 OHEAK HARKAITZEN KONTRA JO ZUENEAN, SALTO EGIN ZUEN, EKAITZAREN ERDIAN.

HARA HEMEN
AL ZAUDE?
ERREGEAREN-
GANA ERAMAN-
GO ZAITUT, ZAIN
DAGO ETA.

6 URAZPIAN ZE-
GOEIA IKUSIZ,
BALEAREN HEGA-
LAK UTSI ZITUEN.

7 BERE ETXERA
AHALIK ETA LAS-
TERRENA ITZUL-
TZA ERABAKI
ZUEN.

8 EZ/ ETXERA
BUELTATU
NAHI DUT/
AMA!

9 BANENKIE-
NIK... OHERA-
TZI AURRE-
TIK XEHE-
KINA JATEA-
GATIK?

10 PRINTZESA OSO ROZKUNO
DA ZU IKUSTEAN.

11 GARRAISIKA HASIA ZEN NEMO HARTUZ,
AMETSEN HERRIRA ERAMAN...

12 ...ZUEN BAMBOOZAK, ETA NEMOREN
OHUEK BERE AMA ETORRARAZI ZUTEN.

FREE TO BOYS & GIRLS

3 BEAUTIFUL DOLLS

Two large sister dolls and the dearest, sweetest baby doll in the whole wide world.

OUR TWIN SISTER DOLLS ARE BEAUTIES, most elaborately dressed, blonde heads, lovely curly hair open mouths, showing pretty teeth, natural eyes. Hand- some dresses, collars and sleeves trimmed with fine lace. Large, beautifully trimmed hats. Real slippers and stockings to match.

OUR SWEET BABY DOLL is a perfect little beauty, with long flowing hair, a dear, charming darling that will delight the hearts of thousands of little mothers.

GIRLS, we give you these three beautiful dolls absolutely free for selling only 21 of our fine handkerchiefs at ten cents each.

All express charges prepaid. Girls, write at once so you can secure these beautiful dolls in plenty of time for Christmas.

A HANDSOME WATCH

These watch and stem set American movement, type 24, brass with fine winding, minute and second hands. Roman or Arabic dial, lined with a heavy metal edge crystal that is not easily broken. Just the watch for a boy. Given free for selling only 21 of our fine handkerchiefs at ten cents each. All charges prepaid.

HOW TO OBTAIN YOUR CHOICE OF ANY OF OUR FINE PREMIUMS

BOYS! GIRLS!

You can obtain your choice of the entire combination

of our fine premiums for selling only 21 of our fine handkerchiefs at ten cents each. All charges prepaid.

QUICK SELLERS. SEND NO MONEY. WE TRUST YOU. WRITE AT ONCE.

Premiums Sent by Express. All Charges Prepaid, the Same Day Money is Received.

The American Handkerchief Company is a member firm with the National Transportation Company under the laws of the State of New York, with bonded business and commercial authority.

AMERICAN HANDKERCHIEF CO., 30 Nassau Street, PASAIC, N. J.

A HANDSOME WINE COLORED PEAR SHAPED PUNCHING BAG

One of the liveliest bags made.

Handmade, made of the finest material, with a heavy padding, and a sturdy construction. It is a perfect punching bag for a boy or girl. Given free for selling only 21 of our fine handkerchiefs at ten cents each. All charges prepaid.

A SPLENDID SET OF 4 BOXING GLOVES

Handmade, made of the finest material, with a heavy padding, and a sturdy construction. It is a perfect boxing glove for a boy or girl. Given free for selling only 21 of our fine handkerchiefs at ten cents each. All charges prepaid.

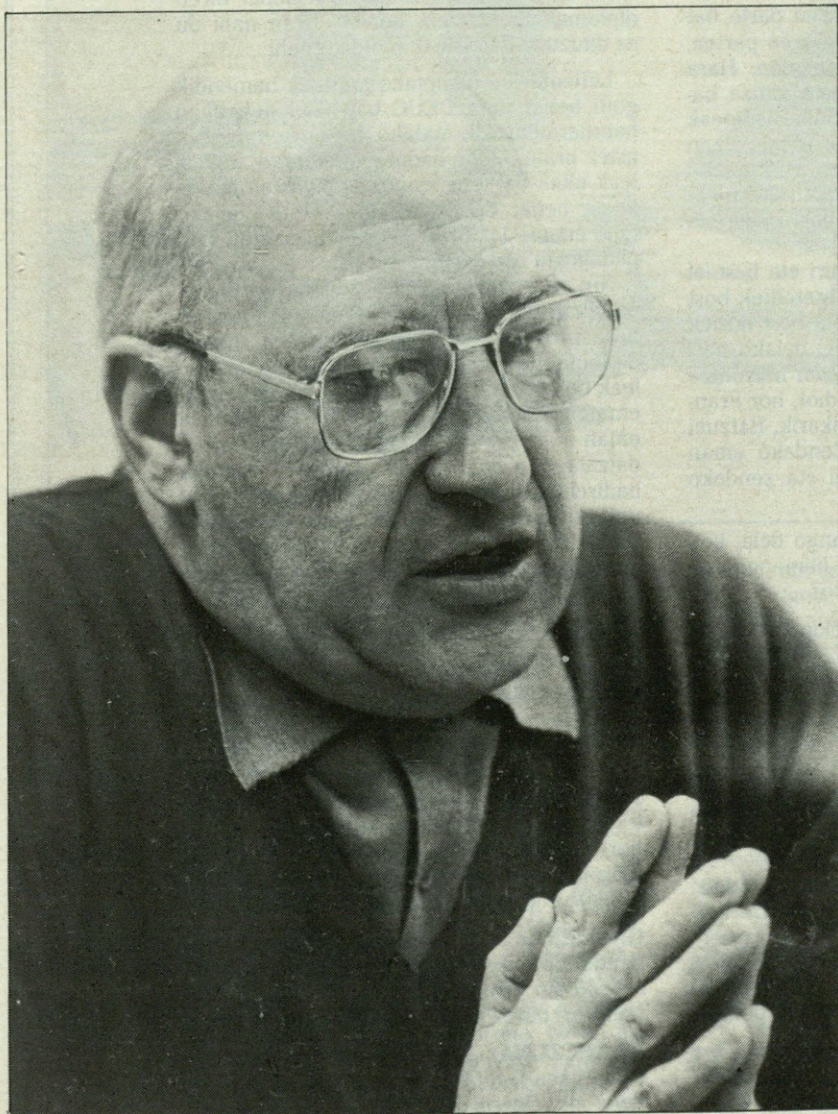
QUICK SELLERS. SEND NO MONEY. WE TRUST YOU. WRITE AT ONCE.

Premiums Sent by Express. All Charges Prepaid, the Same Day Money is Received.

The American Handkerchief Company is a member firm with the National Transportation Company under the laws of the State of New York, with bonded business and commercial authority.

AMERICAN HANDKERCHIEF CO., 30 Nassau Street, PASAIC, N. J.

Jean Haritxelhar: «Frantses gobernuak abestruzaren politika egiten du»

Ipar Euskal Herriko aferetan sartuz gero beti ateratzen da nondik edo handik Haritxelharren izena. Kultur munduan, batik bat, ezinbesteko erreferentzia da. Urtetan zehar gizon honen joanetorrien lekuko mutu izan den Euskal Museora hurbildu gara, Baionara. Hitzak pausatuki zehazten ditu erretiroa hartu berria duen Baigorritar handi honek. Eta dudarik gabe, Ipar Euskadin kultur munduan diren eztabaidetan badu hitza Jean Haritxelharrek.

“*Espainia eta Frantziaren arteko borrokak euskaldunen bitartez dira.*”

GALDERA: Beraz, hemendik aurrera erretiraturatua zaude.

ERANTZUNA: Bukatua da, bai. Behar badi-tut hitzaldiak eman, edo kontseiluak, hor iza-nen naiz, baina bestenez ni zaharretan naiz.

GALDERA: Bordeleko unibertsitatean zu bakarrik aritu zara azken urteotan euskaraz-ko klaseak ematen?

ERANTZUNA: Aurrena bakarrik nintzen. Gero ukan nuen lecteur deitzen den bat, eta lecteur horietan ukan dut Txillardegia, Arza-luz deitzen den bat, Karmen Lasa bat. Baina iaz eta aurren izan da Patri Urkizu, hiruga-rren hizkuntzan eta bigarren hizkuntzan ere bai piska bat, eta gero Orpustan eta ni. Hiru gara. Baina gure irakaskuntzaren parte bat ematen dugu Bordelen, eta bigarren parte-a, Orpustanek eta nik hemen Baionan. Hara zertan den Unibertsitatea. Beste gauza batzuk galdegin ditugu, Pabeko Unibertsitateak eta gureak elgarrekin galdegin dugu, ukan dezagun baimena DEUG baten, euskarazko DEUG baten egiteko, eta eza ukan dugu, eta ez da aise konprenitzen ahal hori zeren eta ez baitago hor politikarik.

Sozialistek eman diete batzuri eta besteei ez. Hartzen dut etsenplu bat: bretoinek bost enplegu ukan dituzte aurren eta bost horiek bete dituzte; korsikarrek DEUG delako hori badaukate. Guk ezer ez. Bigarren hizkuntza gisa, ez dugu besterik. Beraz, diot, hor Fran-tses Gobernuak ez duela politikarik. Batzuei ematen die eta besteei ez. Zendako eman bretoinei, zendako korsikarrei eta zendako ez euskaldunei?

GALDERA: Zer uste duzu izango dela, bel-dur politikoengatik ala bestela hemengo uni-bertsitateak mailarik ez duelako?

ERANTZUNA: Nik uste dut beldurra badela, baina gu bezalakoak ere badira Okzitanoak. Frantses gobernuak badauka halako beldur bat euskaldunei buruz.

GALDERA: Bretoiekin ere ez daukana?

ERANTZUNA: Bretoiekin ez daukan bel-durra dauka euskaldunei buruz, bai, eta be-reziki Euskadiko komunitate autonomoareki-ko, Hegoaldearekiko.

Eman dezagun errefuxiatuen gaia dela, arrantzarena... eta hor agertzen da. Orokor-ki hartuta, Espainia eta Frantziaren arteko borrokak euskaldunen bitartez izan dira; eta nik uste frantses gobernuak ez duela beste-rik ikusten. Horretan abestruzaren politika egiten ari direla.

GALDERA: Eta orain zu jubilatuta zaudela, nola ikusten duzu unibertsitatearen ebolu-

zioa. Zuk gehiago espero zenuen, ala gutxia-go?

ERANTZUNA: Nik espero nuen euskaldu-nek lortuko zutela DEUG delako hori eta ge-ro licence eta metrisse delakoa. Nik uste hori normalki egin behar zutela. Normalki egin behar da. Sozialistek bi gauzatan hitz eman dute, lehena euskal departamentua eta biga-rrena lege bat bat Frantzian diren hizkuntza xumeen lege bat. Nik espero nuen 81ean zerbait eginen zutela eta gauzak ikusten di-renez irakasleak moldatu behar dira; ez da gauza onik egiten irakaskuntzan ez badira irakasleak behar den bezala moldatzen. Ira-kasleak moldatzeko hor dago unibertsitatea, erran nahi baita ez dituztelarik behar diren diplomak moldatzen, horrek erran nahi du ez dituztela irakasleak moldatu nahi.

Lehenbiziko mailetakoko maisuak hemendik goiti behar dute DEUG bat ukan, lehenago batxileratoarekin nahiko izaten zuten. Nik uste, orain, nahi badute euskarzko irakas-leak ukan bai lehenengo bai bigarren maile-koak, behar dutela nahitaez DEUG delako hori eman. Jakintzaren aldetik erraten dut, pedagogia beste gauza bat da.

Nik pentsatzen nuen orduan, normalki, politikari batek edo alderdi batek baduelarik bere projektua, gobernuak ematen dituela diploma horiek nahi baldin badute irakas-leak behar den bezala moldatu. Ez dituelarik ematen horrek erran nahi du ez dituela eman nahi. Eta nik uste gure borroka hortan datzala. Eta ikusten dut hortan bi borroka badirela eta azkenean berdinak direnak, bat unibertsitatearena, erran baita irakasleen moldatzearena eta bigarreana Seaskarena, ikastolena, horiek behar batituzte behar den bezala irakasle moldatuak.

GALDERA: Eta gobernuko jendeak ere lotu-ta ikusiko ditu?

ERANTZUNA: Ez daukat idearik, ez ote dira ahaztuak horiek ere. Eta ikusten dugu biziki ontsa zein jokotan ari diren. Baita gu eta bai besteak, zaku berberean gara. Nik uste so-zialistek eta oraingokoek berdin moldatu du-tela burua, bakarrik hor dagoela a, bakarrik hor dagoela frantses kultura, besteentzak mespresua dute gehienetan nahiz eta betida-nik hitz ederrak erranak dituzten.

GALDERA: Hari berarekin segituz, bi gai daude. Batetik, lege bat atera zuten edo ate-ratzekotan daude frantziako mintzaira eta kulturari buruz eta gero kultur zentroak?

ERANTZUNA: Lege hori duela bost urte azaldu zen legebiltzarrean eta hor gertatzen dena da alderdi guztiek lege projektu bat

DEUG

frantsesak

unibertsita-
tea

abestruza

“*Bi borroka badira azkenean
berdinak direnak, unibertsitatearena eta
Seaskarena.*”

presentatu dutela da, eta denek erraiten zuten hizkuntza xume hori salbatu eta ez dute ezer egin. Hor arrunt kontra dagoena Hezkuntz Ministeritza da. Horiek, nire ustez ez dute sekulan ezer ez konprenituko edo hobeki erran ez dute ezer ere konprenitu nahi.

GALDERA: Hor desberdindu behar dira kultura eta hizkuntza.

ERANTZUNA: Nik uste dut desberdindu behar direla, bai, zeren kulturaren aldetik, nahi ala ez, zerbait egin dute sozialistek, batez ere Baionako kultur etxea. Hor badira zenbait sail, alde batetik bada teatroa, bestalde, bada bertsoari, literaturgintza, dantzak, erakusketak eta orotara... Hartzen duzularik zer egin den iaz eta zer egin nahi duten datorren urtean, hor gara gu zerbaitean laguntzeko. Eta hor elkarteek beren hitza eman ahal dute eta ematen dute, eta beste gobernu batek ez du hori aise kenduko. Nire ustez, hor urrats bat gehiago egin nahi

izan da, eta emeki emeki, nik uste dut, finkatuko ditugula beste ekintzen zentro ttipiak, bai Hazparnekoa, bai Izurakoa eta bai Zuberokoa. Emeki emeki gauza horiek lortuko ditugu eta gauzak nola egin diren ikusiz nik uste dut aurrerapen bat izan dela hor.

GALDERA: Hizkuntzarena...

ERANTZUNA: Hizkuntzarena? Ez dakit Frantzian gai diren gure politikariek gauza horren behar den bezala ikusteko. Pentsatzen dute zerbait ematen bazaie, hori behar bada separatismoa izanen dela. Haien iritzia da eta... abestruzak egiten duena.

GALDERA: Eta hori ez da nolabait gertatzen Kultur Zentroan? Kultur zentroa nolabait frantsesen eskutan badago ezta.

Zentroa

ERANTZUNA: Batzar ttipian hamabost dira, hiru estatutik, beste hiru Akitaniakotik, beste hiru Conseil Généraletik, beste hiru

“*Domaia da AEK eta Seaska
Pizkundean ez egotea, baina norberak
bere libertatea dauka.*”

kultura

Baionako hiritik eta beste hiru elkarten aldetik.

GALDERA: Alde batetik hiru eta besteak hamabi.

ERANTZUNA: Hala da, baina halere nik uste dut behar den bezala jokatzeko direla hor. Hautetsi horiek, gehienetan (erraiten dut gehienetan e!) gurekin ados ziren, besteetan estatutuak miloi bat ematen dutela eta beste elkarteek beste miloi bat ematen dutela, horrela 200 miloi diru zaharretan eta gehiago da orain. Ehunetarik 40 gastatzen dena enplegatuentzat eta % 60 kreative, laguntze eta horientzat. Eta erran nezake % 70-80bat Estatuentzat dela. Inoiz ez da hainbeste antzerki izan hemen eta horrek zerbait erran nahi du. Organista asko etorri da, koro bat sortu da, literaturari buruz ere Saran eta Baionan zerbait egin da.

Eskoletan 500 haurrek parte hartu dute, ikastola eta beste eskoletan. Emeki emeki bultzatzen ari dela uste dut, haurrendako literatura ere bultzatu da.

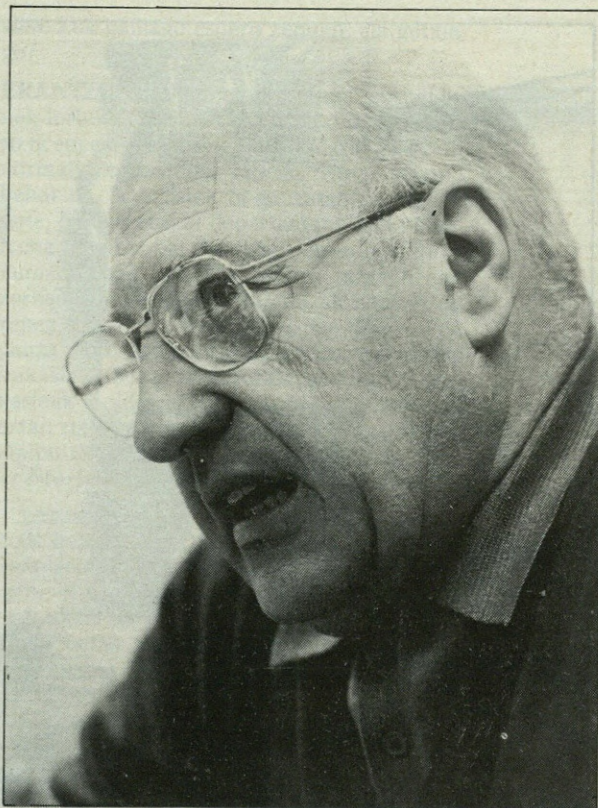
Kultur Etxe hau Frantzian dauden beste kulturetxeekin gonbaraturik, oso desberdina da, onerako. Erran egin behar baita honek kontutan hartu duela non zegoen eta zer zen hemengo giroa, zer zen ingurumena. Hemen egin dena da oso gauza desberdina, kontutan hartu da hemen bai alde batetik euskara, bestealdetik euskal kultura eta denak ahal den bezala bultzatu.

Bigarren gauza, kulturetxeek besteetan bi nagusi daukate, alde batetik estatua eta hiri, eta estatuen eta hiriaren arteko harremanak dira; hemen aldiz, estatua, Akitania, departamendua, Baionako hiri eta gero, orain artio ezezagunak, elkarteak. Besteetan ez dena. Hori gure berezitasuna da elkarteek hor izan dutena, hiru hamabiren kontra. Baina politika bati buruz ari direlarik, diru horiek badaukate besteak baino indar gehiago, indar morala.

Eta hartu dute Administrazio Kontseiluen buruzagitzan elkarrekarik etorritako norbait, horrek ere zerbait erran nahi du. Hautatuek ere erraten dute hor ez dutela sekulan elkarrizketa hain gora izan nola kulturetxean izan duten gurekin. Hori gauza berri bat da haientzat.

Eta badakit nola hautatuek mesfidatzen diren elkarrekin. Beraiek hor elkartzen dira, noizean behin badaude istiluak, baina ere ikusten dute zer den euskal kultura eta zer den euskal kulturaren indarra.

GALDERA: Hor dena dela Iparraldeko elkarte guztiak ez daude ados kulturetxearekin, badaude kritikak.

ERANTZUNA: Bueno, beti badira kritikak, gauza guztiak kritikagarriak dira. Baina hori ez dut uste eta beharbada diren gauza guztiak ez direla behar den bezala erranak izan. Baina kulturetxearen kontra idatziz eman duten itxurarekin ni ez naiz ados. Egiten dena da politika bat memento batez nahi ala ez, auzi-mauzitan beharbada, sartu: ez balitz nahi auzi-mauzitan sartu ez zen kulturetxerik izanen. Beraz, auzi-mauzitan sartu garelakotz, halere, kulturetxe hori hor dago eta beste guztietan ez bezalakoa.

Baina ezagutzen ditut gero diru bila joan direnak hortara e! Kontra ziren baina diru bila joan dira. Eta orduan nik pentsatzen dut piskat bat behar dela bide bat hartzen delarik edo hor ematen da eza baina eza hortan gelditzen da. Eta gero piska bat gauzak diren bezala ikusi, eta kritikagarria dela? Bai, gauza guztiak dira kritikagarriak. Nik unibertsitatean egin dudana lana kritikagarria da, jende publikoa agertzen den norbait beti kritikagarria da. behar dira kritikak hartu.

Egun batez mintzatu nintzelakotz hemengo irratan, Radio France delako hortan, galde egiten zidaten ea zer pentsatzen nuen hemengo errefuxiatuen haizatzeko edo espultsio horietaz. Eta argi eta garbi erantzun nion zer

“Kultur Etxe hau oso ezberdina da Frantziako besteetatik.

pentsatzen nuen: desohoragarria ze eta hori Frantzia guztiarentzako esan nuen. Eta hemengo hautetsi batek hori aitu eta salakuntza egin du. Eta hor erraten zuen ni demokraziaren etsaia nintzela. Hor ikusten baita geuk ere baditugula gure faszistak, ez dago dudarik.

GALDERA: Kultur Zentrora bihurtuz, orain arte egin duenaz zu ez zara batere ados hor-tik idatzi eta esan diren kritikekin.

ERANTZUNA: Nik uste dudana da etxe hori hor dagoela, etxe horrek lan egiten duela, eta euskal kultura hobetua dela, ez dago dudarik hor. Gauzak diren bezala ikusten dire-larik, ez dago dudarik hobekitzen ari dela euskal kultura, hedadura gehiago baduela. Diru hori beste zerbaitetarako irakaskuntzan erabil ahal zela? Bai, ni ere ados naiz, ni ere SEASKAren alde naiz; baina barkatu, bat da hezkuntza eta bestea kultura. Eta Hezkun-tzak ez badu ematen Seaskari kulturari be-har diogu guk ukatu?

Hor gure lana da emeki emeki lanean har-tzea, hemendik bil, besteari buruz borroka eta hola. Ni Pizkundekoa naiz eta badakit nola borrokaru, batzuk ez dutela onartu eta utzi dutela Pizkundera, bada ederki. Haien li-bertatea da hori eta gurea ere segitzea borroka hontan. Hobe da borroka ttipietan hartzea eta urratsak aitzinaraztea, ezen ez eta zeruari buruz edo ez dakit zeri buruz oihuka izan.

GALDERA: Pizkundera esan duzu, Pizkun-dearen sorrera eta lehenengo urteetako fun-tzionamenduak zer ekarri du ona?

ERANTZUNA: Oroitzen naiz biziki ontsa. 1981ean zen eta erran nion egun batez Ma-nex Goihenetxeri behar genuela holako bil-tzar nagusi bat egin elkarte guztiak gonbida-tuz, eta hori deitu da «Assises de la Lange et de la Culture Basque» eta horretan bildu gi-nen etxe hontan. Luazpabost hilabete iraun zuen eta hortik agertu zen dokumentu bat eta dokumentu hori eratu eta eraman ge-nuen Elisséera, Martignon... eta denetara igorria izan zen. Ukan dugun erantzun baka-rra izan da kultur ministraritzaren aldetik Lang ministroa etorri zelarik hona eta harre-manetan sartu zelarik. Zentro hori horrela sortu da. Denen eritzia zen hor agertzen zela euskal kultur mogimendua bateraturik. Eta hori da gure indarra, bat egiten dugula.

GALDERA: Euskal kulturaren indarrik sen-doena duten taldeak joan egin dira Pizkun-deatik.

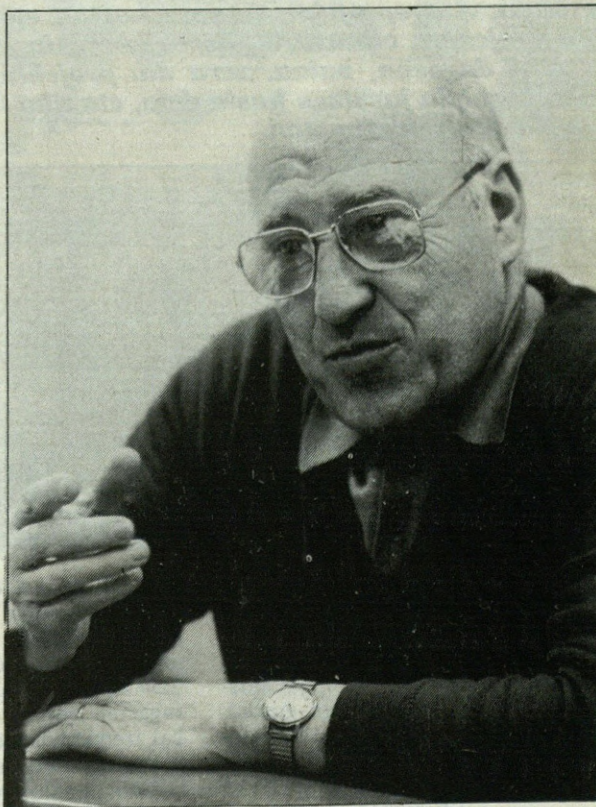
ERANTZUNA: SEASKA joan dela, AEK joan dela? Bueno, hor daude besteak. Eta mogi-

mendu horren indarra berrikitan erakutsi dugu, kulturetxean.

Hor bada hartu dugun bide bat, erran egin baita hor argi eta garbi kultur mogimenguak erakutsi duela zer nahi zuen, ez zela borrokatuko sakabanaturik. Nik beti erraten dut domaia dela beste bi horiek atera direlarik. Norberak bere libertatea dauka. Halere ha-rremanetan gaude eta betidanik erran dut eta errepikatuko dut Pizkundera agertuko de-la beti SEASKAren alde, hor ez dago duda-rik. Hor dago, nik uste, borroka nagusia kul-turaren aldetik eta hezkuntzaren aldetik. Eta badakite. Elkarte guztiak biltzen direlarik éz da elkarte guztietan kontzientzia berbera, eta elkarte gehienen eramatea baturaturik hori dela lana, eta hori behar lukete konpre-nitu.

Seaska-AEK

Josu LANDA

Pizkundera

Funtsean, lehengo lepotik burua

Euskararen Lege Foralari nafartar euskaltzaleen ezetza

Bestela bazion ere, azkenean Nafar Gobernua ausartu egin da Euskararen Lege Foralarekin aurrera egitera, eta Irailaren 30tik dago Projektua Parlamentu foralean, eztabaidarako prest. Legea onartu ahal izateko behar adina botoekin kontatzen dutela esan nahi ote du horrek? Badago horren susmoa, kontutan harturik Urralburuk berak adierazi zuela ez zutela bultzatuko parlamentari nazionalisten aurkako lege bat. Behar bada, Aurreproiektu famatu hartan eginiko aldaketak, orain proiektua bihurturik, asmo horrekin badute zer ikusirik. Argi dagoena, baina, zera da: proiektua euskaltzaleen ezetza borobila jasotzen hasia dela, eta uko honek gora egingo duela datozen egunetan.

Zoritxarreko Aurreproiektuaren bide beretik jarraituz, oraingoa ere ez da euskara Nafarroa guztian ofiziala.

Aurreproiektuaren eta proiektuaren artean zenbait desberdintasun eta aldaketa agertzen baldin badira ere, guztiak ofizialtasun murriztuz horren eta euskararekiko borondate politikoko ezaren menpe daudela nabari da.

Azaleko aldaketak

Aldaketa horiek aipatzekotan, hauek izango genituzke azpimarragarrienak: orain «zona vascófona»-z hitz egiten da, lehen erabilitako «zona de predominio lingüístico vasco» itxuragabeko hura baztertuz (eta demografikoki garrantzi-

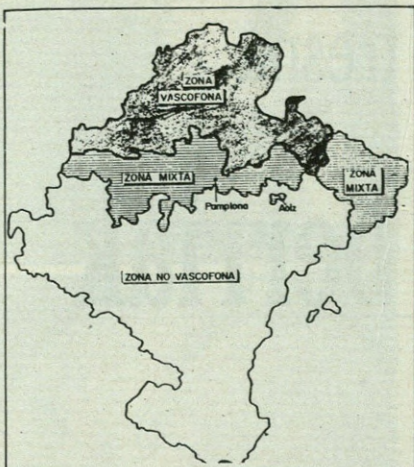
tasun ez haundiko 15 herri eta bailara erantsiaz berari); Iruñea eta bere inguru zabala orain «zona mixta» bezala mugatzen da (bainan, adibidez, Barañain aipatzea ahazten zaielarik); eta hirugarren bezala, «zona no vascófona» bat izendatuaz (zona horretan euskara inolaz ere ezin dela ofiziala izan ideia-ekin lotu nahiean edo). Bestalde, Nafarroako Aldizkari Ofiziala eta Parlamentuko bi hizkuntzetan argitaratzea proposatzen da, eta gauza bera onartuko litzateke Nafarroa osoko toponimia orokorarentzat. Eta hori bai, «La institución oficial en materia de normalización lingüística será la Real Academia de la Lengua Vasca». Bejondizuela!

Bada hor 19gn. artikulua bat, «zona no vascófona»ko hiritarren eskubidea gordetzen duena, Nafarroako Administrazio publikoei euskaraz zuzentzeko. Agian, izango da hor bateon bat artikulua hori aurrerapauso bezala ikusiko duena, eta honela agertu nahian ibiliko dena, bere botoa justifikatu asmoz edo. Honela balitz, hau da egingo genioken galdera: ez al da egia, proiektuak ezartzen duen testuingurua ikusirik, aipatu eskubide hori ez dela euskararen ofizialtasun murrizta estaltzeko tranpa erretoriko bat besterik?

Irakaskuntzan gauza garbirik ez

Azkenik, eta irakaskuntzari dagokionez, unibertitate maila kanpoan utziz hasten da, eskubide gutxitze hau aipaturiko markoan bakarrik uler daitekeelarik. Eta gero, ez da argitasun nahikorik ematen, ez euskararen irakaskuntzaz, ez eta ere euskarazko irakaskuntzari buruz.

«Todos los ciudadanos tienen derecho a recibir la enseñanza en euskara y en castellano» aldarrikatzen da. Bainan zehaztu, bakarrik «zona vascófonari» dagokionean zehazten da. Eta hori, «Todos los alumnos recibirán la enseñanza en la lengua oficial que elija el padre o tutor o, en su caso, el propio alumno» esateko (25gn. atala). Benetazko demokrazian oinarrituriko itxura eman diote proposamen horri, bainan ala ere ezin gorde gaztelaniaren aldeko sasi-demokrazia besterik ez dela. Zeren, jakin badakigu, jadanik ezagunak diren zenbait kasu ugaltzeko bidea irekitzen duela, non guraso talde txiki baten gehiengoaren eskubide linguistikoak oztokatzen dituen, irakaskuntzaren euskalduntzearen aurka jarriaz. Beste aldetik, «zona mixta»-rako agintzen den ekintza ez dago batere argi zertan geratuko den azken batean.

Beraz, euskara Nafarroa osoan ofiziala ez izateaz gain, badago zer salatuko proiektu honetan. Izan ere, bilinguismoaren izenean erabat baztertzeko baita euskarak, nafartar guztien ondare eta eskubide delarik eta historian zehar jasan dituen bidegabekeriaren ordainez, laguntza eta errekonozimendu bereziak merezi dituela, eta behar dituela. Alderantziz, proiektuaren kezka nagusia «zona vascófona»n gaztelaniaren eskubideak zaintzea da. Ez iristeagatik, ezta berdintasun formal batera ere ez da iristen.

Ez dago hor zonalde euskaldunetan jadanik harreman sozialak euskaraz izan daitezkeen ziurtatzeraz zuzenduriko neurriak. Ez eta ere Iruñerrian euskaraz egindako harreman sozialentzat hesparru bat finkatzen lagunduko zuen politika ausarta. Zer esanik ez Administrazio elebidun bat eraikitzen joateari: hitz ustelak besterik ez. Labur esanda, ez da proiektuaren asmoa, ezta gutxiagorik ere, euskararen ezaguera nafar populazio osora hedatzea, honela berdintasunean oinarrituriko harreman linguistikoak posible izan daitezkeen.

Berriz ere kalera

Zaila da jakitea ba ote dagoen sukalde-akordiorik Parlamentu foralean proiektua aurrera ateratzea ziurta dezake-nik. Badirudi PSOEek lortu dezakela laguntza bat eskubiaren talde batetik behintzat. Beste aldetik, harridura sortu dute EA-NVko parlamentari baten proiektuaren aldeko deklarazioak, naiz eta gero zuzendu baditu ere. Ez dirudi jokatibide hori ongi lotzen denik Garaikoe-txeak Lizarran botatakoekin.

Direnak direla, EABan biltzen diren euskaltzaleentzat eta zenbait talde politiko euskaldunentzat egin beharrak garbi daude: Aurreproiektuaren aurka bezala, orain ere lanari ekin proiektuari jendearen aldetik ezeztatu zabala eta ahobatekoa eman ahal izateko.

J.M. Gogorza

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
astekoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarrizketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estudiante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDETZA NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

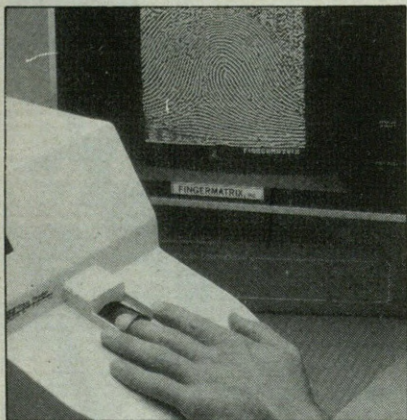
1986ko harpidetza-sariak: Hego Euskal Herria: 4.800 pezeta; Iparraldeko Euskal Herria: 330 librea; Estatu espainola 4.800 pezeta; Beste atzerriak: 6600 pezeta; Airez: 10.000 pezeta

ARGIA. Ametzagaña, 19. Donostia. 20012.

Biometria gizartaren kontrolerako tresna

Identifikazio-sistema berriak eta gorputz lengoaia

Zeu al zarā zeuk diozuna zarena? Filmetan maiz ikusi izan dugu ateak giltzarik gabe zabaltzen. Paretaren gainean eskuaren ahurra ipini, honek ezagutzen du eta atea isilki eta azkar zabaltzen da. Ez omen dago bi gizaseme ahur-itxura berdina dutenik. Hortaz, arruntki darabilgun giltza baino ziurragoa dirudi ahurraren sistema horrek, lapurrek ezin izango dute gure etxean atetik sartu eta telebista bizkarrean eraman. Horrela diote bederen, neurri biometrikoak ziurtasun-neurri moduan proposatzen dutenek.

Hatz-markak.

Norberaren ezaugarri bereziak

Ezaguna da poliziak aspalditxotik hatz-markak darabiltzala gaizkileak identifikatu eta harrapatu ahal izateko. Bestalde, nortasun-agiria egiten dugunean hortxe, Barne Arazoetarako Ministeritzan gelditzen dira betirako gure hatz-markak. Bi edozein pertsonen hatz-markak ezaugarri desberdinak dauzkate eta oso posibilitate txikiak daude bi horien markak osorik berdinak gertatzeko. Modu berean gertatzen da gorputzaren beste zenbait ezaugarriekin, hala nola, begi-nini, ahurraren forma eta abotsarekin.

Biometrika arduratzen da arazo hauetaz. Beraren bidez zure eskuaren forma, zure ahurraren lerroak, zure hatz-markak, zure ahotsa, sinatzera-koan egiten duzun indarra eta zure begi-ninian dauden odol-baso eta zainek sortzen duten irudia kuantifika daitezke. Informazio hau digitalizatzen bada, datu-banku batean gorde ondoren, zure identifikaziorako erabil daiteke. Hone- la, zure etxeko atea eskua pantaila baten aurrean ipinita zabal zenezake edo kutxazain automatikoan zenbaki-klabe bat teklatu beharrean, zure begiak zulo- gune batean ipini eta identifikatuak izan ondoren eragiketetan hasi zintezke. Zure datuak eta datu-bankuak gor- deta dituen konparatuak izango dira eta berdinak diren baieztatzean argi berdea piztuko dizu.

Eskuak-esku

Teknika biometriko zaharrena es- kuen geometria da. 1968.eko honela- ko teknika bat jadanik martxan jarrita zegoen. Zure lau hatz makinaren gaina- zalak dituen lau zirrikitutan ipini behar dituzu, tresnak elektronikoki zure es- kuaren konfigurazioa —hatzen luzera eta kurbatura esaterako— neurtuko du.

Sistemak noski errakuntzak izango ditu. Kasu batzutan baimendutako lagu- nak atzera botako ditu (1 motako erra- kuntza) eta beste batzutan baimenduga- bekoak onartuko ditu (2 motako erra- kuntza). Azaldutakoa bezalakoa siste-

ma batean 1 motako errakuntzak ehu- netik behin gertatzen dira eta 2 mota- koak ehunetik 1,5 aldiz.

Errakuntz maila hauek altu xama- rrak direnez beste sistema batek zenba- kizko klabe bat eta ahur markak batera erabiltzen ditu. Kutxazain automatikoe- tan egiten den bezala lehendabizi klabe pertsonal bat teklatu behar da, ondo- ren, eta klabea zuzena bada, orduan es- kua pantaila baten aurrean ipini behar da. Honelako sistema bat erabiliaz 1 motako errakuntzak %0,0001 eta 2 mailakoak 0,01-era jaisten dira.

Antzeko sistemak proposatzen dira hatz-markak irakurtzeko. Poliziak era- biltzen dituen teknika berdinak erabil- tzen dira kasu hauetan. Ordenagailu batek, utzitako hatz-markak datu ban- kuan dituenekin konparatzen ditu.

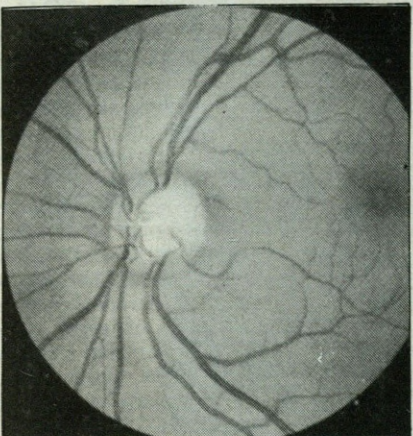
Zure begiek ene maitea...

Ziurtasun-sistema biometrikoen ar- tean etorkizun oparoena duena begi- ni- nen neurketa da agian. Beste sistemak baino garestiagoa izanik ere, erabilga- rri eta fidagarriagoa da.

Sistema hau 1984.ean jarri zen mar- txan eta **Eyeidentify** izenaz ezagutzen da. Begia zulo egoki batean ipintzen da, aurrean dagoen orban bati zuzenean begiratzen zaio eta bitartean energi ba- xuko argi infragorriak begi-niniaren ba- soen banaketa aztertzen du. Begi-ninia- ren irudia pertsona bakoitzarentzako berezia eta denborarekin ez da alda- tzen baldin eta zenbait osasun-baldin- tza, diabetea izatea esaterako, jazotzen ez badira.

Oso ziurtasun-maila altua dauka sis- tema honek, 1 motako errakuntzak %0,1-ean gerta litezke eta 2 motakoak %0,0001-ean.

Pentsa liteke begia aztertzen duen in- fragorritzko argi horrek begia mindu edo kaltetu egiten dezakeela. Hau ez da

Beste-niniaren odol-basoak.

honela gertatzen zeren eta infragorritz-ko argi horrek duen energia oso baxua bait da. Hozkailu baten barneko argiak duena baino txikiagoa dela esan liteke.

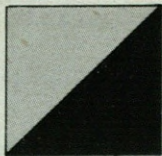
Beste zenbait sistema

Ahotsa eta sinaduraren itxura eta sinatzean egindako presioa erabiltzen dituzten beste sistema batzuk ere garatu izan dira. Hauek besteak baino merkeagoak izanik ez dute haien ziurtasun-maila.

Abotsa oso aldakorra denez arazoak planteatzen ditu ziurtasun-sistema bezala erabilia izateko. Nahikoa da hotz txiki bat hartzea abotsa aldatua izateko. Honelako sistema erabiltzen dituzten makinek pertsonaren abotsa hoguei hitz ahozkatzen grabatzen dute. Laguna identifikatzeko makinak azarean bost hitz idazten ditu pantaila batean eta sarbidea lortu nahi duenak ahozkatu behar ditu. Makinak orduan grabatua duena esandakoarekin gonbaratuko du.

Ziurtasun-neurri biometrikoak toki guztietan zehar zabaldu eta hedatzeko arazo larriena kostua da. Hatz-markak irakurtzeko terminal baten kostua \$3.500 (550.000 pta.) da eta begininiaren aztergailu batena \$12.000 (1.900.000 pta.). Ez da ba txantxetakoal. Hala ere, ez al litzateke askoz erosoagoa izango giltza gainean eramane eta zenbakiak buruz ikasi behar izan gabe ibiltzea?

Elhuyar-eko M.J. Barandiaran eta I. Irazabalbeitia

atzoko ogia

Itsaski preziosoak

BILBOKO Astarloa kalean itsaskiak ikusten dira. Ez espaloietan, noski, erakuslehio baten baizik. Bilboko espaloiei lapak eta mojojoiak ez darie momentuz; baina gauza harrigarriagoak ikusiko ditugu laister Bilbon metroa azkenik jartzen diotenez gero. Bilbo nolabait burnizko Potosí deritze botxeroei, eta gipuzkotar txakarilo giroan bait gauden, bilbotar txiste benetakoa kontatuko dizuete. Arlote talde bat bildurik geunden aipatu dudan erakuslehioruntz ikuska. Eta bapatean gure artetik alper batek honela erran zigun, haren marrazkilo begi txurtendunak otarrainska, zigala, lanperna, angula, muxila eta karramarroetan finkatuz:

—Hau bitxitogia besterik ez duk.

Hain oker ez zebilen gure arlotea, azken garaietan ekonomistek ez bait dute ulertzen zergatik ostrak perlak baino garestiagoak direnik. Gainera, prezio eta prezioso konzeptuekin jolas egiten zuen txistelari hark itsaskiak bitxiak bihurtzeko, eta bere jokaera, erraza izan arren, legezkoa osorik ba zan ere.

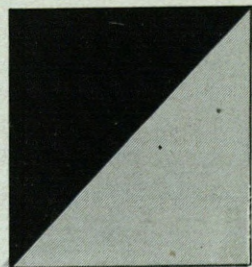
Nire herrian lehena baino beste zaparrasta superrealistagoa gertatu zan hala ere. Deba Bizkaia eta Gipuzkoa arteko muga bertan dagok, eta orduan ezin dugu mintza, kasu honetan, ea gipuzkotarren ala bizkaitarren txistea denik. Eibartar parrastadan laga dezagun. Erne zaudete.

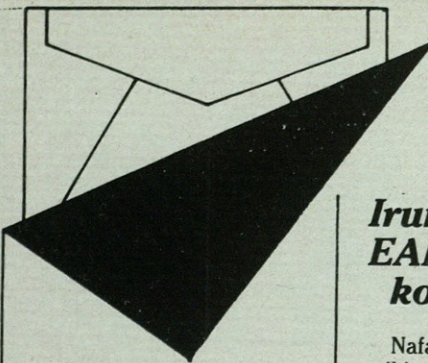
DEBAN «Kilometroak 86» egun egunez hurbiltzen zaigu. Beraz, txirigito, tenderete eta tabernetan, beste pitxien artean, «Kilometroak» logotipo daramaten metxeroak saltzen dituzte. Bestaldetik, «Atozte» taberna oso ospetsua da bere terraza postmodernoagatik bai ta ere larunbatetan itsaski preskoak zerbitzatzen dituelako. Nekorak, manguilinoak, exkirak eta abar. Larunbata hartan gure eibartarrak esnifatu zuen barrako usain nabartsu eta orgiastikoa eta gero haren begi goseztok boteil artean iltxaturik zegoen txartela ikusi zuten: «Pizkailuak. 125 pza». Itzulpen barik. Prezioa merke zeritzon bezerori. Ez motz, ez nagia, honela zion taberneroari:

— Pizkailu platillo bat mesedez, eta bi kaña edateko.

Jangarri diruditen hitzak ba daude euskara neologistikoan. Ala ez?

R. CASTELLANO

Zenbait gomendio eta akats

Agur t'erdi lagunak:

Pozik hartu eta irakurri dut berriro zuen aldizkaria, dossier eta artikulu ederrak aurkituaz. Neretzat bi akats ditu bakarrik. Bata, astegi-roaren berri berandu jakitea, nire eskuetara aldizkaria iristeako zuek aipatzen duzuen astean amaitua izaten bait da... Bigarrena berriz, komikia; Ipurbeltzek bezala hasiera eta bukaera bat dutenak gustoa irakurtzen ditut, baina «datorren asteann jarraituko da» esanez bukatzen dutenak interesik gabekoak dira niretzat, Dallas eta Dinastiaren antzekoak.

Akats hauekin amaitzeko bidea izan dezazuen espero dut. Eta ausartzen naiz eskatzera, behin edo behin zuen aldizkarian ezagutera zi diezaguzuen international mailan diren irratien uhinluzerak, noizik behin BBC edo atzerriko beste hizkuntzetan albisteak entzuteko bidea jakin dezagun. Eta tenporari buru ere zerbait?

Zuen aditasun eta zerbitzuegatik eskertuaz, urren gorarte.

**ZUEN IRAKURLE
IRAUNKOR BAT**

Iruñerriko EABaren komunikatua

Nafarroako Gobernuak berriki onartu eta orain Parlamentura bidali behar duen Euskararen Legearen aurreproiektua dela eta Iruñeko Euskararen Aldeko Batzarrak hau adierazi nahi du:

1.— Aurreko aurreproiektuan bezala, oraingoan ere lege hau egiteko ez dute inolako harremanik izan ez euskararen alde lanean ari diren mugimendurekin ez beste inolako elkarte edo kolektibo herritarrekin. Eta hauek zer esan haundia dute horrelako lege baten egitean.

2.— Aurreko aurreproiektuan bezala, euskara ez da Nafarroa guztian ofiziala, EABak behin eta berriz bere kanpainan eskatu zuen bezala; Euskara guztiona eta guztiontzat denez, nafartar guztiek eskubide berak behar bait ditugu eta beraz, ezinbestekoa da Euskara ofiziala Nafarroa guztian, eta ez zenbait lurralde nafartar diskriminatu.

3.— Madrilgo Gobernuak Amejoramientoan ezarri eta Nafarroako PSOEk onartutako 9. artikuluan oinarrituz, Nafarroa zatitzen segitzen dute. Holako lotsagabeke-riak egin ondoren, Felones jaunak oso eskuzabalak izan direla adierazi du. Euskararen alde borondate politikoa balute, aspaldidanik Amejoramientoaren artikulua hori baztertuta lukete, beraien eskuetan bait dago hori egitea.

4.— Sinistarazi nahi digute zonifikazioa euskara laguntzeko eginga dela, eta honekin egiten duten bakarra euskarari oztopo eta mugak jartzea da. Euskara aurrera ateratzeko plangintza batean, eskualde ezberdinak egin beharko dira, neurri desberdinak hartuz, lan baldintzak desberdinak direlako, baina lege honek ez du zonifikazioa helburu honekin egiten, baizik eta euskararen presentzia bera arras baztertzeko eta itotzeko, zenbait tokitatik

5.— Aurreko aurreproiektua tranpa bat zela argi adierazi genuen. Garbi ikusten bait zen PSOEk, «zona de predominio lingüístico vasco» horretan zenbait ibar hortik kanpo utzi zituela, gero goxoki bezala erabiltzeko. Eta orain ibar horiek «zona vascofona» jarri dituzte, honela lege aurreproiektuaren aurka egin genuenak ixilarazi nahian.

Hau dena, Parlamentuan legea onartzeko beharrezko zituazten botoak biltzeko eginga izan da. Alderdi euskaldun batek ez dezake horrelako legerik onartu, funtsean lehengoa bera bait da, eta lehen aurka hain gogor aritu ziren alderdi guztiak orain ere aurka egonen direlakoan gaude. Onartezina bait da nafartar guztion—euskaldun eta euskaldungai—ondasuna den euskara, nafartar bakar bati ere ukatzen dion lege oro.

EAB

Europako Ekonomi Elkartean edo Hirugarren Munduan sartu gaituzte?

Euskal Herrian dauzkagun telekomunikabideak ikusita, Hirugarren Munduko antz handia dutela esango nuke, han bazala garrario publikoak gutxitzen saiatzen bait dira gure jauntxoak, herrietako biztanleen zerbitzua kontutan hartu gabe; negozioa da hauen helburua, ongi ikusten dugu geltokian trenaren zai gauden bitartean; bertako bidaiariena berandu datorren bitartean, urrutiko trenetara merkantziari ematen diete bidea. Gure herrian ere tren bidea ez bait dugu gurea!

Postalgoan gertatzen dena ere lotsagarria da. Nik Belgikatik hartzen ditudan eskutitzak, han bertarako direnak bezala frankeatuta daude, hau bait da EEEaren erabakia; baina hemen, atzerriko gutunak seilu gehiago jarrita bidaltzera behartudak gaude. Non dire gure eskubideak?

Eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzian beti ere erantzun egokiak daukela dio publizitateak, baina ez dut nik hain egokia aurkitzen «vivir-bizi» aldizkaria, euskaldun eta euskararentzako etorkizunik ez bait dauka; edo esaidazue zenbat lerro euskaraz irakurtzeko bidea izan duzuen? Lotsarik gabe barre egiten digute gure instituzioetako zuzendari izena daramatenek.

A. MENDIZABAL

Inoiz baino «Nafarroa Oinez» jendetsuago. — Tafallako ikastola publikoaren aldeko «Nafarroa Oinez» festa egunean sekula baino jende gehiago bildu zen joan den igandean. *Oinez edo hegaz, beti euskaraz* lemapean, hogeita hamabost mila lagun hurbildu ziren euskara lokarri izaki eta eguraldi eguzki-tsuaren laguntzaz, nahiz eta Nafarroako Gobernuak onetsitako Euskararen Legearen proiektuaren itzala garbiki nabarmendu zen horratio. Seigarren edizio honetan, euskararen ofizialtasuna aldarrikatzeaz gain, ikastolen istituzionalizazioaren eskaera herrikoia entzun arazi zen, beti ere Gobernuaren borondatearen aurreko mesfidantzaz eta dirulaguntzen murrizketak etengabe salatuz. Dena den, alaitsu eta harrera galantekoa 86.go «Nafarroa Oinez».

«Erreka-Mari» haurrentzako

opera Pasatu den asteko ostegunean Donostiako Victoria Eugenia antzokian estreinatu ondotik, astelehenean taularatu zen Bilboko Albia Coliseoan «Erreka-Mari, Euskal Herriko azken lamia» opera Donostiako Kon- tserbatorioko balletarekin eta Euskadiko Orkestra Sinfoni- koaren musikaz. Eta Bilboko ekitaldiaren segidan, asteaz- kenean eta ostegunean Gasteizen izan dira baita ere, Enkarni Genua eta Tere Betanzos-en testutan oinarrituriko Juan Domingo Castaños-en zortzi agerral- diko obra erakusten.

Trikitixa Txapelketako diska bikoitza

Kaleratu ditu dagoeneko IZ disko produkzioak Azpeitia eta Abadiñon burututako Euskal Herriko XIV. Trikitixa Txapel- ketako bi kanporaketak, zeinetan hamaika bikotek ihardun zuten Anoetako finalerako zortzi hautatze- ko asmoz. Bi kasetetan Pepe Iantzik utzitako lana dago ezinbestean present, nahiz eta moldaketek emaitza adierazgarririk ekarriko duten, Kepa Junkera edota Imuntzoren es- kutatik aireratutakoen gisan.

«Elhuyar» aldizkariaren ale berria

Bostgarren alea plazara ekarri du zientzia eta teknika ar- loetaz arduratzen den Elhuyar aldizkariak. Alfonsito Marti- nez Lizarduikoa eta M.J. Barandiaranen errepor- taiak dakartza Bhopal-etaz datzan Irazabalbeitiare- naren ondoan. A. Oilarrak UEUko ihardunaldien balan- tzeak eskaintzen dizkigu, Joxerra Aizpuruak Bilboko maki- na erramintaren erakusketa eta Aihartzak sarraskijaleen kontuak. Guzti hau eta ohizko atalak Elhuyar-en bostgarren aldizkarian.

Seaska zorretan murgildua

Seaskak bi milioi t'erdi liberatako zo- rra baldin badauka ere frantses admi- nistrazioarekin, egoera larriagoa ja- saten du bere ikasleentzako leku faltaz. Horregatik urriaren 25ean ipiniko dira martxan «Xal- bador Ikastegia» izena izango duen Kanboko ikasto- laren eraikuntza lanak, zeinak zortzi milioi libereta- ko gastuak suposatuko duten Iparraldeko ikastolen elkartearentzat. Dirulaguntzak, Education Nationale- tik ezin jasoz, Hegoaldeko istituzioen kontura joango dira, Herri Urrats edo Ibilaldia bezalako mobilizape- netan lortutakoarekin batera.

Grandville maisua euskaraz

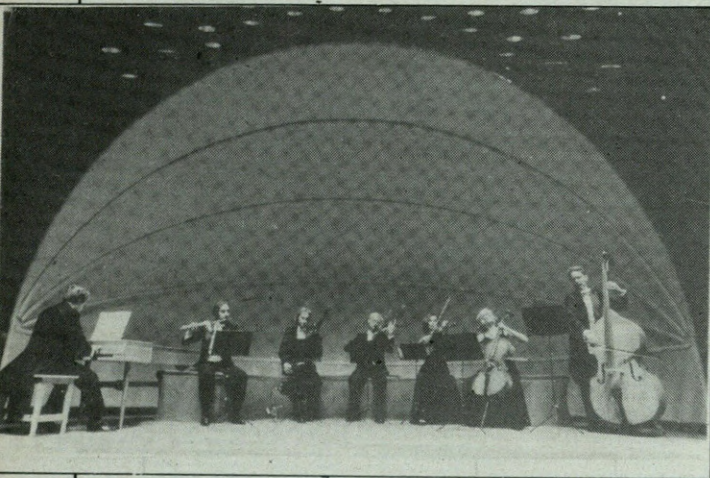
Baroja argitaletxeak kaleratu du Mikel Azurmendiren azkenengo liburua: *Grandville-ren iruditan euskal errefrauak*. Eta horixe da bertan dato- rrena, atsoitiz bilduma bat alegia; eta bakoitzaren gainean XIX. men- deko Isidore Gerard «Grandville» marrazkilariren ilustrazioak. Grandville, surrealismoaren aitzindari- tzat jo izan ohi den marrazkilaria, gizakia animalia- ren karikatura dela ohartu zen lehenetarikoa omen, Mikel Azurmendik hitzaurrean dioen legez.

Katalin Erauso filmear

Javier Aguirreren «La monja alférez» film berria estreinatu zen larunbatean Donostian, Serafin Garcíaren produ- zioz eta Esperanza Roy eta Blanca Marsillach aktoreekin. Bere abituak Felipe IV.aren soldaduenengaitik alda- tu eta indioak akabatzen Ameriketara joandako Catalina de Erausoren bizitzan oinarritzen den istorioa dugu, ehun milioi bat pezetako aurrekontuaz erroda- tua, Gasteizko gobernuaren 20%eko laguntzarekin.

Aurtengo Nazioarteko Antzerti Jaialdia, hamargarrena izan da

Gasteizen asko eta denetatik aurten

Els Joglars, «Virtuosos de Fontainebleau».

Joan den irailako 29an hasiera ofiziala eman zitzaion XI. Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiari.

Jaialdi honen interes puntuak ezberdinak izan dira, jaialdi berak ez bait dauka inolako joera definiturik. Alde batetik estatuko zenbait idazleen betegintzarre ospatu da, alegia, Valle Inclán, Lorca eta Unamuno. Baita ere antzerki italiarraren erakuspen bat eman nahi izan da. Aipatzekoa da ere «Els Joglars» taldearen lanak, «Los virtuosos de Fontainebleau» izendakoak sortutako interesa, batez ere inguratzeko duen polemikagatik.

Aurten da programazioan eta bakarrik gaztelainaz argitaratu da. Ez da aurkeztu ere lan bat ere euskaraz. Egon, badago Euskadiko talde bat programan, «Geroa» hain zuzen «Doña Elvira, imáinate Euskadi» lanarekin, honek ere bere polemika izan du.

Guztira ugariak dira aurkeztutako lanak, hamabost egunetan 15 taldeek 19 ikusizun antzeztu dute. Egia

esan jaialdia bi egun lehenago hasi zen kalean Trapu-Kursaal taldeak «Dixieland para un día de perros» izeneko kale-ikuskizuna antzeztu zutelako Gasteizko alde zaharretatik.

Hasiera ofiziala, ordea, 29an izan zen, Villa Suso Jauregian emandako hitzaldi batez. Hizlaria, Juan Antonio Hormigón, Valle Inclánaren heriotzaren 50garren urtemugan ospaturiko ekin-tzeen komisaria da eta bere gaia, noski, Valle Inclánaren antzerkia izan zen.

Egun berean Principal antzokian Sevillako «Esperpento» taldeak lehen ikuskizuna antzeztu zuen, hain zuzen Valle Inclánaren «La marquesa Rosalinda». Aipagarria izan zen eskenatoki eskematiko batean aktoreek egin zuten lan bikaina. Valleren testua guztiz errepetatu zuten idazle honen hizkera konplexua hain garrantzitsua bait da bere lanean. Bi talde ezberdinak nahasten dira, alde batetik aristokrazia groteskoa eta bestetik Comedia del Arte delakoako pertsonaiak, alegia, Arlekin, Pierrot, Polixinela eta Colombina. Izan, lana ez da esperpento bat baina horren zenbait elemento antzeman daitezke. Publikoak aretoa ia bete zuen.

Kataluniarren arrakasta

Hurrengo egunean bi obra kataluniarrek antzeztutak izan ziren. Lehenik Manuel Barcelok Dario Foren «Tigre-mea eta beste istorioak» antzeztu zuen arrakasta haundiz. Dario Foren humorea eta kritika politikoa, eta Barceloren interpretazio trebea batuz publikoari asko gustatu zitzaion ikuskizuna lortzen da. Barcelok jende eta talde askorekin lan egin du antzerkian, duela hiru urte arte, Foren lanaren ekin

zioenean Jose Antonio Ortégak zuzenduta. Hiru istorioek osatzen dute obra hau eta nahiz eta monologoak izan Barcelok aktore asko direlako zentzazioa ematen du. Keinuketako duen gaitasuna nabarmena da batez ere.

Egun berean asko espero zen ikuskizuna, Els Joglarsen «Los virtuosos de Fontainebleau». Sortutako polemika zela eta (talde honetan polemika ezaugarri iraunkorra da) antzokika bete zen eta sarrerak laster amaitu ziren. Alferrik izan ziren apaiz eza-gun baten antolatzaileei egin zien deia antzezpene gelditzeko eskatuz. Apaiz hau, hain zuzen, oso eza-guna da Gasteizen bere ideia atzerakoiengatik. Udaltzainen laguntza eskatu zen ere, badaezpada. European, eta konkretuki Frantzian, Espainiako jendeaz erabiltzen diren topikoak dira lan honen gaia. Espainiako ohitura, pertsonai eta joera topikoak agertzen dira frantses topikoen ikuspuntutik. Obrak, azken finean, Espainiaren aldeko joera erakusten du, eta honetan taldeak publikoaren kideasuna lortzen du. Jendea oso pozik atera zen ikusi zuenarekin.

Guztiz ezberdina zen Joaquín Hinosaren «Poeta en Nueva York», Lorcaren liburu honen interpretazioa. Bakarrik New Yorkeko esperientziarekin zerikusirik daukaten olerkiak aukeratu du eta Lorca topiko eta eza-gunarenarengandik urruntzen da. Bere laguntasuna bakkarra Rogelio de Souza'n musika era «Freedom jazz band» taldearen grabaketak dira.

Italiako antzerkia

Honen ondoren hasi zen talde italiarren txanda. MIMO Teatro Movimientok bi lan ezberdinei ekin zion. Lehena «Cristoforo Colombo»

Colonaren historio bitxi bat, ezagutzen den baino surrealista goa. Bestalde kale antzerkia ere egin zuten Gasteizko erdialdetik.

Nucleo Taldeak lau obra ezguzerazi zigun. «Argitzala», «Ilargiko argigune», «Tabakoak egiten duen kalteak» eta «Argiak», azken hau kaleko ikuskizuna. Hain zuzen argiako erabilpena nabarmen nan zen estilo propiozko lan hauetan.

Jaialdiaren erdian sartu da ere ballet ikuskizun garrantzitsu bat, «Kievelo balleta», SESBeko hirugarrena. Beste elementu bat ikuskizuneen barietateari (agian gehiegizko baritateak) gehitzeko.

Romaren ondotik zetozen Teatro Potlachekoak. Batzuren ustez, bere ikuskizuna, «Giovanna degli spiriti» ikusi den onenatarikoa da. Ikusgarritasun handia dauka, sua, mugimendua, musika eta elementu tekniko batzuk in dar handia ematen diote ikuskizunari. Antzezpenaren oinarria gorporeal adierazpena da, hauek dira batez ere aktoreek lantzen dituzten teknikak. Juana de Arcoren kondaira batzuetan oinarritu dago obra hau, zenbait idazleen testuak erabiliz.

Paolo eta Lucia Poli «Cane e gatto!» ikuskizunarekin etorri ziren Gasteizera. Bertan neba-arreba hauek ipuinen bidez ume bati Italiako historia azaltzen diote. Ipuin hauetan gizaki eta abereak nahasten dira. Obraren atsedendian jende askok alde egin zuen. Dirudienez

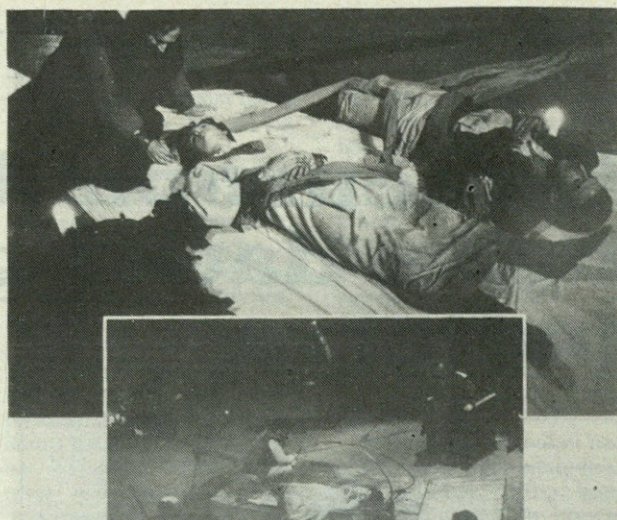
publikoaren zati bat nekatu egin zen, hizkuntza ez ulertzeagatik agian.

Amaieran ere denetatik

Geroa taldearekin ere sarrrerak bukatu ziren eta jende asko obora ikusteke geratu uda. «Doña Elvira, imajinate Euskadi»k Lope de Agirre eta bere alabaren azken orduak kontatzen du. Hala ere gaurko gizartea datza bere planteamenduan. Felipe II.aren gizonek Agirre eta bereak inguratu dituzte, honen ondorioz desertzioak, doña Elvira aita utzi nahi du utopiar uko eginez. Agirrek alaba hilko du bere bakardadean. Istorio honen azpian Euskadiko errealitatea omen dago eta hor sortzen da polemika.

Nahiz eta Amaranto taldea Kanadatik etorri, bi txiletar eta euskaldun batek osatzen dute. Urteak daramate antzerkiko munduan, baita zineman eta telebistan ere. Bere ikuskizuna amodio eta desamoriozko kondaketa da, eta humorea eta patetismoa biltzen dira.

Ramón del Valle Inclán omenaldiarekin jarraituz beste obra pare bat ekarri zuten, oraingoan «Corral del Principe» talde madrildarren eskutik. Hemen ere bai publiko asko bildu zen. «La enamorada del rey» obran nahiz eta esperpentoren zirimarrak egon oraindik ez dauka gizartearekiko begirada mingots hori. «Las galas del difunto» berriz, benetako

Geroa, «Doña Elvira, imajinate Euskadi».

esperpentoa da, militarren eta gerraren aurkako kritika zorrotz bat agertzen da. Publikoari asko gustatu zitzaizkion eta horri aktoreen trebetasunak lagundu zion, teknika handi bat exijitzen bait du Valle Inclánaren antzerkiak.

Beste omenaldi bat, oraingoan Unamunorena, bera ere duela 50 urte hil zela. Hain zuzen «Fedra, una tragedia española» orduko garaian kokatzen da, Espainiako gerra zibilaren garaian. Familia baten istorio tragiko honetan desioa, gorrotoa eta heriotzoa azaltzen dira. Antzeztzen duten aktoreek estatuko ospetsuenetarikoa dira, horrek egileak eta obra berak berrir sarrerak agortu dituzte.

Michael Aspinallek bere sopranozko abotsa eta beraien musikako ezaguerak erabiltzen ditu operaz farre egiteko, hain zuzen «Opera» izeneko ikuskizunean.

Jaialdia bukatzeko ikuskizun bitxia eduki dugu, bixiagi antzerki jaialdi baten barruan badago zeren, nork esango luke xaboi punpailak antzerkia dela? Hauxe da ba, Pep Bouk egiten duena «Bufaplanetes» obran. Berak ez du hitz bat ere esaten, esaten duena punpailuen bidez da, batzuk poesia deitu diote lan hori. Bi aktoreen eta musika talde baten laguntzaz irudimena sortzen du publikoarengan.

Hauxe da dena, eta ez da gutxi, gehiegi agian. Hamabost egun hauetan Gasteizek antzerkiko saturazioa jasaten du, sarrerak maiz bukatzen dira, antzokia betetzen da, baina publiko hori galtzean da urtean zehar, eta mantentzen saiatu behar da. Beharbada obra batzuk egun gehiago merezi dute, daukaten interesagatik, baina aldi berean saturazioari itzuri beharko litzaio. Bestalde Gasteizek duen antzokien falta nabaritu da. Villa Suso jauregia ez da beti antzezpenarako edo publiko ugarirako leku aproposena. Aurten askotan gertatu den bezalaxe.

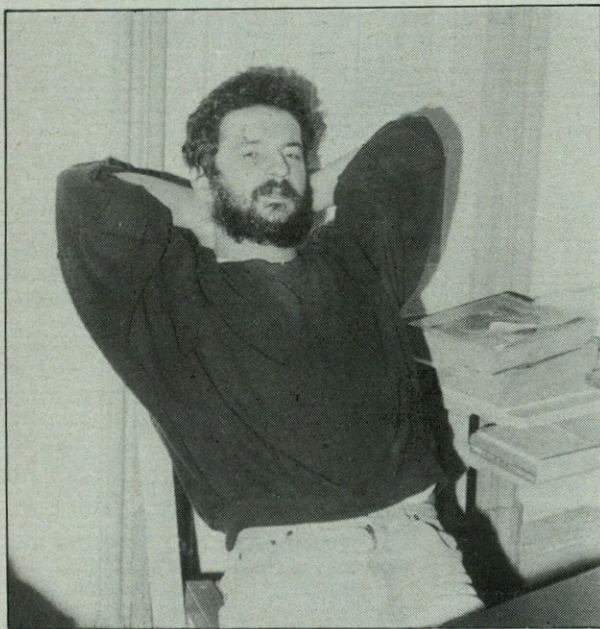
Pablo RUIZ DE ARETXABALETA

Teatro Potlach, «Giovanna Degli Spiriti».

Joseba Urizar eta Omar Navarrokekin patxadaz berbetan

Gizaeuropa: Udagoieneko bakardadea gainditzeko pattarra

Udako igalia bailitz Joseba Urizar eta Omar Navarroken sormen ardaskak fruitu txiki gazi-gozoa eman digu: Gizaeuropa.

Susa editoriala berriro be—eta hau mania!— idazle oparo eta ezezagun (tabernatik kanpo) batzuren poesia liburua ekarri digu. Poesia ez dela saltzen ba! Berdin, idaleok horixe gura dute, eta azkenean be horri ekin. Beno, ekin eta ekinda azkenean emaitza ikusgarria eta batez ere irakurgarria dakarkigute. Dena den mamia nondik nora doan ez badaukazu argi, hemen piztuko zaizu kriseilu nürnkaria bide artezena antzeman dezazun.

ARGIA: Gizeuropa, zer da Gizaeuropa?

JOSEBA: Gizaeuropa liburu bat da, liburu baten izenburua.

OMAR: Begira, guk liburu hau orain hilabete batzu idatzi dugu, eta bada garaia le-

hen edizioa amaitu eta bigarrena ateratzeko. Gurea da antzina herrira etortzen ziren komedianten zaharrena bezalakoa. Loteria sarta ederak ateratzen zituzten eta saldu eta saldu ibiltzen ziren bere prezioan, eta azkean inork ez zienean erosten 'y como son las ultimas 50 que me quedan les voy a dar 25 por el precio de cinco: una, dos, tres, cuatro y cinco, y encima les regalo otras diez, y otras diez, y otras diez, y miren, no les voy a cobrar al precio de cinco, les voy a cobrar como cuatro, que digo como cuatro como tres, tenga' eta atera eta atera.

JOSEBA: Nik nahiago nuke ikustea bigarren edizioa tapa gogorrekin, 'Circulo de lectores' eta horiek egiten duten moduan tapa bigunak eta tapa gogorrak, ba horrela.

OMAR: Ez dugu ulertzen zergaitik ez gaituzten deitzen batzokietatik, hain europarrak izan eta Europa ikusita izenburuan, ba ez dakit... Gainera Ardanzak aurreko bariku edo zapatuan esan zuen 'hemos salido a Europa por primera vez desde que llevo la democracia', hori heurak ni beste batzutan ere joan naiz eta.

A: Eta zer berri dakar Gizeuropa horrek?

O: Lexiko mailan egin dugun azterketa, formen lanke eta ez dakit zenbat beste keta, eta argazkien moldaketak... azkenean uste dut produktoa gauza patxadatsua dela. Argi daukadana da liburu hau ikusita eta azken bolaran argitaratu direnak ikusita gureak baduela kalitatea.

Gure liburuan badaude balore batzu. Gaien aldetik badago originaltasuna, poesia moeta hori egin gabe zegoen

euskaraz, eta lehenengoa izan arren ez du halabeharrean ona izan behar. Gaien aldetik berritasuna dauka, eta hizkera aldetik ere. Hizkera arruntean edo hizkera zientifikoa erabiltzen diren koletilla batzu poesian sartzeko ahalegina dago, hori beste literatura batzutan ere egin da, baina euskaraz ez horrenbeste. Formen aldetik be badago saiamen bat euskararen korse batzu apurtzeko, errimarena, enkabalga-durarena... Ez gara sartuko roilo teknikoetan baina begi bistan dago.

J: Bai, eta grafia eta gramatika alorrean ere.

O: Hori da, euskara estutzen duten lege batzu hausteko. Guzti hori hor dago, eta gainera ironiaz tratatua dago.

A: Liburuak originaltasunaz gain karga korrosiboa eta pesimismo kutsu bat ere badaukala esango nuke. Pesimismo hori zuei egosten zaizue, edo pertsoanaia horiei karga hori ikusten diezue?

J: Nik argi daukat pesimismoz egindakoa dela. Hor ageri da nolatan ikusi duzun zuk pertsonaia, nola bizi izan duzun, eta nola kokatu duzun zuk historian zehar, eta azken batetan zelako sentiberatasuna daukan zuretzako.

Liburuan dauden pertsonaia gehinak guk galtzailetzat jo ditugu, eta galtzaile gisa ageri dira. Heuren bizien pasarte bat ageri da zinetan ez den ospea eta garapena saltzen, txanpoiaren beste alde batetik. Dena den nik egin ditudan poematan ez da planteiatu pertsonaia tratatzea pesimismoz aurretik beti optimismoz tratatu delako. Tiporen aurpegi ona eta txarra ezin dira ba-

natu, eta batzutan ez dira bi, bi mila baizik.

O: Nik ikusten dut korrosio izate hori, baina bestalde badute maitasunerako estaldura.

J: Zuk erabiltzen baduzu sarkasmoa ironia baino gehiago gai bat ikutzeko, edota tipo baten bizitzako pasarte bat edo bere bizi integralki kontsideratuta, honela egiten baduzu hainbat eta hainbat gauza sugerituko dizu.

O: Liburu hau berriro egingo banu are sakonago egingo nuke ze Europako Elkarteko Ekonomikoan sartu gaituztenetik ematen du halako irudi bat... Ematen du europarra izateko behar dela ez dakit zenbat kilo, ez dakit zelako tripontzia izan behar, zelako betaurrekoak erabili, eta halako gorbata... Eta Europako historiari berriena desagertu egin dela.

J: Ni ez nago ados horrekin. Nik erabat banatzen ditut liburuaren gizartea eta momentuko ostia hau. Poemen bilakaerak ez du zerikusirik gauza puntual eta sinestegaitz horrekin. Liburuan hainbat poematan agertu dena horixe izan da: zein pun-

tutaraino gezurrezkoa izan den pertsona, herri edo egoera batzutat eman zaigun informazioa, eta nola hezi gaituzten gezur horretan.

A: Azken poeman, Europa izenekoan zenbait gauza harrigarri irakur daiteke: 'Europa puta larru zaharra,/ nork eragiten ote zartailuari/ nork eraiki ote urkamendi bat/ muino bakoitzean/ nork ekarri ote izurria/ etxola horretara...'. Poema horrek zuek Europarekiko daukauen bisioaren sintesia da?

O: Irabazleek idatzi dute beti historia, baina Josebak lehen aipatu duen bezala galtzaileen historia ere bada. Europar galtzaile geratu dena ormaru, urkamendira edo sutera eraman dute, eta ezin daiteke ahaztu horrela izan denik, eta horrela dirau izaten. Irudi horretan ikusten dut Europa, puta baten larruan, mundu guztiak erabili eta jipoitu egiten duen puta baten larruan. Larri kolonizatua, larri zigortua, larri zatitua... eta guzti hori.

Poema honetan badago

gaiaren aldetik liburuaren izpiritu, baina formaren aldetik poema hau nahiko Brecht-tiarra da, beste poema batzuetan lortuagoak dira forma eta hizkeraren aldetik.

A: Zerk eraman zintuzten pertsonaia hauek aukeratzera: Einstein, Marx, Lenin, Nietzsche...? Eta zer dela eta tratatzen dituzue horren hurbiletik, izenetik?

J: 'Historia de la filosofía' ikasten duzunean BBB eta UBI—n unibertsoaren konpendioaren materia bakoitza liburu batetan doa, eta hainbat hesparrutan liburu hori urtez urte sailkatua dago. 'Historia de la filosofía', 'historia del arte', 'historia de la historia'... Denbora espazio batetan grabatu, klasifikatu, fitxatu egin daitekeen gauza bat da. Pertsoanak espazio eta denboraren esklabu moduan erreproduzitzen dira historian zehar, bata bestearen pentsamoldea hobetzera edo apurtzera dedikatu delarik. Hori da ematen diguten historiaren kontzeptua.

Nik egin dudana izan da kaiola horretatik pertsonaia batzuetara atera eta denak batera bizi arazi, beste espazio batetan—liburuan—bizitzan ipini, ingenieritza genetiko-ko esperimentu bat izango balitz bezela. Einstein, Nietzsche, Russel eta Lenin denak kaiola berean, denbora berean gauza askotaz pentsatzen eta hitz egiten. Joko honetan barneratuz nik pilo bat gozatu nuen. Einsteinegaz egiten nuen berba, eta bapatean Nieztsegaz, eta gero Lenin dator kondatzen zelan atxilotu zuten...

O: Nik baneukan asmoa pertsoana batzuen inguruan poema batzuek egiteko, eta lasai uzteko, gero Josebagaz elkartu nintzen eta hortik sortu zen liburua. Ez dakit zergaitik sortu zitzaizkion pertsonaia historikoak tratatzeko gogoia. Nik uste dut ardoak uzten duen hondar modukoak uzten duela irakurketak ere, eta nire buruan hondar hori poesigai bihurtzen da, eta horrekin poesia egiten dira, eta gogoeta filosofikoak...

J: Ez zaizu inoiz bururatu Gabriel Garcia Marquez eza gutzea guztatuko litzaizukeela, edota Fidel Castro? Eta ez zaizu otu zu eta beste

ez dakit nork adiskidetasuna sortzeko gauza izango zinatekeela? Baina jente hori oso urrun geratzen zaizu, eta ezin duzu ezagutu, baina hori posible da obraren bitartez... eta horretarako berdin digu tipoa hilda dagoen ala ez.

Nik hainbat pertsoaniarekin egin dudana izan da dialektika bat zabaltzea, eta dialektika horren emaitza poemak lirakeke. Poemak ez dira neureak bakarrik, badi-ra ere Einstein edo Niezt-scherenak ere.

A: Zenbait poematan narbaritu dut erdi etsipena, agresibitatea. Bilbo bortitz eta miserable honek badu zerikusirik honetan ala kasualitate hutsa izan da?

J: Nik ez dut uste Bilbo Durango baino agresiboagoa denik, etxe gehiago badago, baina ez dut uste biolentoagoa denik. Etsipenak aukera guttiago izaten du herri txikiago batetan, nire Elorrio maitean adibidez. Etsipenak gogor jotzen du, eguneroko gauza da, eta horretarako ez dut uste Bilbo aipatu behar denik. Justo de la Cuevak esaten zuen bezala 'Pais—ciudad' batetan bizi gara, eta Bilbon, Elorrian edo Mundakan bizitzea 40 minututako zerbait da. Nik uste dut mito horrekin apurtu beharra dagoela.

O: Niretzako Bilbo da paisaje bat 11 urte neukanean deskubritu nuena, eta beti izan naiz paisaje honetan engantxatuta, maitasunez eta gorrotz. Dena den ni ados nago Josebarekin, etsipena handiago izan daitekeela herrian. Bilbok niretzako poesia kriston ahalmena dauka, sortu arazten dit, banean daukadana ateratzen dit.

J: Nik askoz ere lasaitasun handiagoa topatzen dut Bilbon Elorrian baino. Agian idazle batek bere burua klandestino sentitzeko beharra dauka, eta klandestino sentitzeko Bilbon Elorrian baino askoz errezagoa da.

O: Bilbok dauka mila eta mila taberna, giro, bazter, txoko eta leku. Bilbo museo bat da. Paisaje horrek kriston eragina dauka nigan, eta eman ditugun gauak zer esanik ez.

Iñaki GOITIOLTZA

Arte-berriztaile batekin izan gara

Carlos Ruiz de Ocenda: «Berriztatzea ez da zaila, denbora behar da»

Carlos Ruiz de Ocendaren lanbidean ez dago jendetza ugaririk, biziki urriak bait dira arte-berriztaile ofiziora dedikatzen direnak

Carlosek berak, eta bere lankidea den José Egiak makinatxo bat lan egin dute Araba eta baita ere kanpoko imajinak, kuadroak eta erre-taulak berriztatzen.

Carlosekin kontaktoan jarri eta bere etxeraino hurbiltzeko esan dit. Elkarriketa aipatu diodanean, farre egiten hasi da. Etxea, txikia baina atsegina du. Itxura lasaia, bai Carlosek, bai etxeak. Ileurdina, betazpi handiak eta esku finak ditu. Eseri eta elkarriketa hasten da.

ARGIA.— Lehenik, zer da berriztatzea eta nola egiten da?

CARLOS.— Bueno, berriztatzea zera da: imajina den mendeko itxuraz ustea. Objektua nola dagoen arabera izango da berriztatze hau. Kuadroaren garbiketa bakarrik izan daiteke, ez bait du beste lorrinik gehitu egin zaiona baino. Hortik aurrera eta imajinetan batez ere, gertatzen da ez birkonpontzea, baina bai sitsak janda egotea eta orduan elementu gogortzaile batez tratatu behar izatea.

A.— Askotan argazkiak ateratzen dituzu. Nola erabiltzen dituzu hauek gero?

C.— Begira, prozesua ez da berdina kasu guztietan. Gauzak normalean zikinak eta hondaturik daude, bestela berriztatzeak ez luke zentzurik izango. Eta gauza garantzitsu bat zikizik egotea da. Orduan, aurpegi, esku eta soinekoaren zati batzuk garbitzen ditut. Garbitzea bakarrik bada, garbiutzi aurretik argazki bat ateratzen diot, eta garbitu ondo-

ren beste bat, ezberdintasuna argi ikus dadin.

A.— Hau artxibo bezala erabiltzen al duzu?

C.— Artxibo bezala ere. Hau, gauza guztiekin egin beharko litzateke, baina ez dago astirik. Baina azterlana ona denean katalogaturik egoten da. Eta bueno, askotan imajina bat garbitu jabea eman eta zera esaten dizu: «Bai... ez dago txarto. —Nola ez dagoela txarto? Zuk ez zenuen ezagutzen». Norbaitek atsegin duen zer-bait bada eta ondo aztertu badu, nabaritu egiten du ezberdintasuna eta esan egiten dizu: «Ene! Bai aldatu dela. Beste bat da! Nahiz eta fakzioak berdinak izan beste bat da!». Baina jakina, norbaitek ez badu ondo aztertu: «Bai, banuen kuadro bat eta bai, hondaturik zegoen...». Eta jakina, berriztatuta ematen diozunean ez du ezer handirik nabaritzen.

A.— Baina duela mende batzutako obra bat berriztatu arren ez da inoiz egindako garaian zegoen bezala geldituko.

C.— Jakina ezetz! XVII. mendeko kuadro bat adibidez, inoiz ezin da gelditu margo berria balitz bezala. Beti geldituko zaio «patina» izeneko zikinkeria. Hau, denboran zehar hartzen duen zikinkeria da. Margotu zenean, lehortzen ari zenean, horrelako zikinkeria sartu zitzaion. Oso gutxi bai, baina ken ezina izaten da. Oleo batek 50 urte behar omen duela ondo lehortzeko diote. Zikinkeria hori kentzeko era bakarra pintura kentzea litzateke, baina horrela kuadro gabe geldituko zinateke.

A.—Beraz, berriztatzerakoan zer da kentzen duzuna?

C.— Azken lorrina eta batez ere eman zaizkion azken barnizak. Hauek, denboran zehar beltzitu egiten dira. Gainera, kuadroetan ez horrenbeste, baina imajinetan baia, pintura kapa bat baino gehiago aurki dezakegu.

A.— Eta orijinala aurkitu arte pintura kapak kentzen jarraitzen al duzu?

C.— Bai, lehenengo lorrina kendu eta, agertzen den pintura orijinala ez dela ikusten da askotan. Orduan, asko ikusten ez den leku batean, badaezpada, pizka bat kentzen zaio eta ohartzen zara beste pintura bat dagoela. Berri hau kendu eta normalean, beste pintura bat ere agertzen da. Leku batzutan lau ere agertu zaizkigu. Beraz, ez da garbi edo zikin zegoen ikustea bakarrik, baizik eta imajina konkretu baten zer zuen ikustea. Eta norbaitek ikasketa bat egin nahi balu, fitxekin obrak azter lezake.

A.— Andra Mari Zuria berriztatu zenuten duela 8 bat urte, eta 1982an bota egin zuten. Zailtasun berezirik topatu al zenuten imajina honekin?

C.— Zailtasun berezirik ez. Zuk esan bezala, duela 8 bat urte berriztatu genuen. Orduan, pinturak eta barnizak bakarrik kendu genizkion. Harri gris bat zirudien, aurpegia ezik. Garbiketa hartan, barniz sendo, zikin eta lehor kapa asko kendu genion, eta gero, pintura zegoen, nahiko berria gainera. Horren azpian beste bat aurkitu genuen, orain ikus daitekeena, XVI. mendekoa, nahiko ederra gainera. Horren azpian beste pintura batzuk aurkitu genituen, baina oso leku gutxitan, haizeak eta eguzkiak jotzen duten lekue-

tan desagertu egiten bait da urteak igaro ondoren, eta tolesturetan mantentzen da bakarrik.

Leku batzuetan, 14 pintura aurkitu genituen, bai, 14. Honek zera esan nahi du: denboran zehar askotan margotu izan dutela. Orain ikusten den XVI. mendeko polikromia hori ondo zegoen eta gainera egokia zen. Imajina hau XIV. mendekoa denez, ezin da egon beste pintura osorik azpian, eta kata batzuk baieztatu ziguten hau.

A.— Hainbeste gauzarekin zaila izango da berriztatze lana.

C.— Ez, ez da zaila, jakinez gero. Arazo bat nola konpondu dakizunean, ez dago zailtasunik. Denbora gehiago edo gutxiago behar duzu, lana kontzientziasuagoa izango da, baina denbora arazoa da, ez zailtasuna.

A.— Lana erreteko produkturik erabiltzen al duzu?

C.— Bai, bueno, momento batzutan produkto kimiko batzuk erabiltzen dira lagungarri moduan, baina kontu handia izan behar da eta az-

ken finean, bisturi antzeko tresnatxo batekin egiten duzu lana, harrazkatuz eta harrazkatuz pazientzia handiz. Oso motela da. Pintura biguntzen duten produktu kimikoak erabiltzen ditugu, baina kontuz ibili behar denean, eskuak eta bisturia izaten dira pintura kentzen joaten direnak.

A.— Zenbat denbora dararamazu lan honetan?

C.— Nik belgiar batekin ikasi nuen. Hemen aritu zen bera lanean. Gero, José Egia eta biok Lovainan egon ginen. Hau, 1973an izan zen. Gu ere berrizteko gai ginenela ikusi genuenean, gure kontuz hasi ginen lanean.

A.— Zein izan da egin duzun lanik politena?

C.— Biasteriko Andra Mariaren ataldea, dudarik gabe.

A.— Uste dut ez dagoela berriztatzaile asko Euskadin gaur egun.

C.— Egia esan, ez. Bada-
kit, Bilbon berriztatzaile eskola bat dagoela Arte Ederren eskolan, baina ez dakit zenbat diren. Gipuzkoan ere badago bat, baina ez dut ezagutzen, eta Iruñean Azkarate izeneko bat dago, nahiko ondo berriztatzen dituenak kuadroak.

A.— Zeintzuk dira kuadro bat eta imajina baten arteko ezberdintasunak berriztatzerakoan?

C.— Begira, imajina bat hiru neurrikoa da eta euskarria gehienetan egurrezkoa izaten da. Kuadroa berriz, lienzoaren euskarria izaten da, batzutan ohola izan arren. Kuadroan, pintura besterik ez da berriztatzen. Imajina batzuk berriz, ez dute pinturarik. Agian, egurrezkoa bakarrik izango da eta orduan, sitsen kontrako tratamendu bat eman behar zaio.

A.— Lehen komentatu didazu, ez dela berdina museo batentzat edo eliza batentzat berriztatzea. Non agertzen dira ezberdintasun nagusienak?

C.— Museo batetara joango den imajina bat, atxekidura guztia kendu eta den bezala uzten da. Eliza batetarako bada, berriztatzen hasi, eta gorpuzta eta burua garai ezberdinekoak direla ohar-tzen zara, adibidez. Eta jendearen aurrean ezin duzu kultura buru gabe ipini. Polikromiarekin gauza bera gertatzen da. Orduan imajina ederra uzteko, beraiek esaten duten bezala, orijinalaren kopia bat egin behar duzu.

A.— Beraz, berriztatze gaia ezberdina da.

C.— Bai, bat kulturaren-tzat da eta bestea, benetako berriztatzea litzatekeena.

A.— Gipuzkoan gauza asko berriztatu duzu, zeintzuk izan dira garrantzitsuenak?

C.— Ba egon ginen Elgoibar, Zarautz eta Andoainen, eta hau izan da egin dugun lanik handiena, ia 3 urte igaro genituen; gero Ezkiogan erretaula txiki bat, Urretxun beste erretaula bat, ez, hiru izan ziren eta imajina asko, konponketa bat Azpeitiako parrokian eta Oikinan ere beste konponketa bat.

A.— Nolako lana izan zenuten Andoainen hainbeste denbora igarotzeko?

C.— Bueno, erretaula oso handia zen eta gainean, laranja laurden bat bezalako oskol antzeko bat. Baina oskol hau gerokoa zen eta ezin izan genuen kendu, oso ondo josirik eta enkolaturik bait zegoen. Beraz, erretaula kendu eta eskola utzi ge-

nuen. Baina obra handiegia zenez, arkitektu batengana jo behar izan genuen.

Oskolak 2.000 kilo ditu eta ipini genituen euskarriak, 40 edo 50 tonelada jasatzeko gai dira. Berriztatzeak bukatu ondoren, atzetik igotzeko eskailera bat eta ohol batzuekin eginiko bideska bat ipini genuen, posible izateko noiz-bait gora igotzea arazorik balego.

A.— Lan hau atsegin duzula dirudi, baina beste bategatik aldatuko al zenuke?

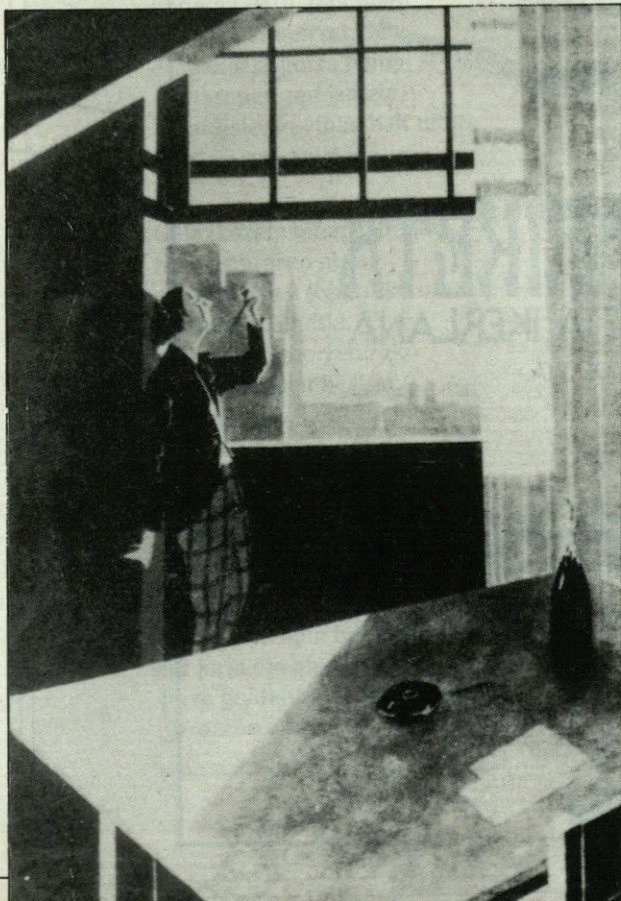
C.— Ba begira, nik margolaritzatik bizitzea ahalko banu, aldatuko nuke, baina margolaritzagaitik bakarrik. Gaztaroan utzi banindute, agian musikalaria izango nintzatekeen. Baina bai, margolaritzagaitik aldatuko nuke.

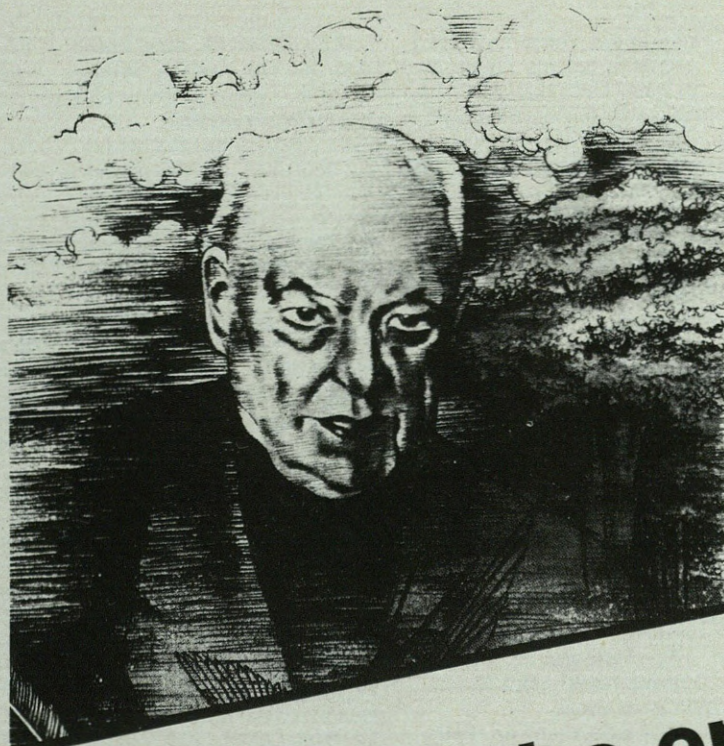
A.— Baina orain ere zure lanean asko margutzen duzu.

C.— Bai, baina oso ezberdina da zerbait margotu duen norbaiten kanona jarraitzea, edo zuk nahi duzuna egitea. Dena den, hau oso lan polita da, eta zuk esan duzun bezala asko margotzen da.

Barkamena eskatuz, presa handia duela esan digu. Hurrengoan ere beste elkarrizketa bat egiteko prest dago.

J. IRIONDO

**Lanak aurkezteko epea
urriaren 31an amaitzen da**

XII AZKUE SARIKETA

ELEBERRIA, OLERKIA ETA IKERLANA

DIRU-SARIA: 1.600.000 PTA.

**CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA**

Informazioa: (94) 41 68 000

Helbidea: Bilbo Aurrezki Kutxa

P.K.: 505

48.000 Bilbo

Herriminez Mertxeri

Herri honetan sortu ninduten
gauak eguna bezala,
amak altzoan gorde bezala,
oraino haurño nintzela,
goitik mendiez inguraturik
behe aldetik kresala,
ez jakin arren ohartu nintzen
gurea euskara zela.

Amarengandik irentsi nuen
sakoneko herri grina
gazte nintzela hausnartu ere
nahiari darion mina,
zapaldutako herri ororen
egarri ase ezina!
Erats ditzagun hodei ilunak
betor zohardi urdina!

Erraietatik jalgi zitzaidan
askatasun irrintzia,
honetan gero ipini nuen
neure ahalmen guztia,
erabakia gogorra baina
maitasunez zen jantzia,
garai haietan eman bait nion
herriari garrantzia.

Gatazkazale bihurtu behar,
hau historaren etsia!
egunen batez lehertuko ote
itomenezko hesia,
badakikegu horretarako
bidea zein den hertsia,
jakin bezate, kontura bitez
auzia dela bizia.

Gure odolak haiza dakar
loratuko da zelaia,
lili gorriez estaliko da
gure aberri alaia,
presta ditzagun bihotz zabalez
lur joria eta alaia,
lurra goldatuz sortuko dugu
geroaren atalaia.

Atzoko lanak, gaurko borrokak
dakarkigu esperantza,
aurrera goaz ezin ukatu
ez egin otoi zalantza,
halako batez izango dugu
gure alderantz balantza,
egun horretan ernalduko da
gure herriko baratza.

Lau haizetara hedatu dute
harritzeko albistea,
herriagatik borrokatzea
bihurtu dela tristea,
nola behar da mantendu bada,
gure euskaldun jitea,
aldaketarik gogorragorik
lanak behar sinestea!

Zabal leihoak esparantzari
gaindi dadin samindura,
bestela ere jasangogor da
batasunaren haustura,
zaticatzea aintzinatik da
euskaldunon ohitura,
elkar gaitezen gaurkoz bederen
goazen batera gudura.

Etorkizuna geurea dela
zin dagizuet bihotzez,
bete ditzagun, ordua dugu!
geure buruak ametsez,
askatasuna atarian da
eskura dezagun hotsez,
oratu gogor, lortuko dugu
era batez ala bertzez.

Ikus ezazu mendi gainean
ireki zure begiak,
eguzkiaren lehen izpiek
lastanduz mendi hegiak,
Ama Naturak berotzen ditu
euskararen probintziak,
askatasunez, berdintasunez
jantziak dira zazpiak!

Markel ARIZMENDI

Karpov-Kasparov matxean xakea txapeldun

Alekhine sobietarrak 1927. urtean kubatar Raul Capablanca zirrargarriari Munduko Xake Txapelketa irabazi zionetik xakean sobietarrak inor baino gehiago direla begibistakoa denik ezin ukatu. Lenin bera 'joko-zientzia' honen zaletu amorratua izaki, Sobietar Batasunean bultzada galanta eman zion, eta gaur egun munduko xake jokalarik kopururik haundiena duen estatu da dextentegatik.

Duela urte batzudanik Xake Txapelketako matxak pil-pileko gai bilakatu dira munduko komunikabide orotan sekula ez bezalako lekua bereganatuz. Honen arrazoiak, alde batetik, borroka intelektual eskatzen duen joko bat izatean eta, bestalde, komunikabideek egin duten erabilpen ideologikoa zio erdietsi duen oihartzunean dautzala esan daiteke.

S OBIETAR Batasuna 'joko-zientzia' honetan potentziarik sendoena dugarik, 1972an Bobby Fischer legendarioak Boris Spassky-ren munduko txapeldun poltrona ipurdiratu zuenean, mendealdeko komunikabideek jo-ta-ke ekin zioten gaiari: azkenean suertatu zen hainbeste esperotako *miraria*; potentzia amerikanoak bertan behera bota zuen sobietar potentzia bere betiko erregetzatik... Eta jadanik Munduko Xake Txapelketa bi potentzia, bi inperioren arteko borroka etengabetzat planteiatzen saiatu ziren.

Pelikula askotako gai bihur daiteke haxe Silvester Stallonek deskubritzen badu, 1972.etik 1976. urterarte kausitu zen gisa berean. Politikoki zeharo manipulatu bait zuten Spassky-Fischer matx ospetsua, eta batez ere kaliforniarrek bere txapelari uko egin zionean Nazioarteko Xakeko Federazioarekin (FIDE) izandako istiluak zirela medio.

Karpov eta Fischer-en arteko norgehiagoka ospatu behar zen. Eta Fischer-ek bere haserreak adierazi zizkion Federazioari. Partida bakar bat taularatu gabe, por-la-kara, Anatoli gaztea eman zuten irabazletzat. Inoiz irabazi ez zuen txapela Korchnoi *apatridaren* aurka defendatzerakoan, aita-tu beharrik ez dago mendealdeko prentsak hartutako jarrera: Karpov soviet ofizialaren deabruzko eredu hotza versus herri-rik gabeko Korchnoi, kausa galduen *zaldun bakartia*.

Eta antzeko biktima legeaz aurkeztu dute Karpov azkenengo honetan ere. Kasparov gaztearen judutar-armenio jatorria eta bere pozezko keinu sutsuek eraikitako itxura-look-ari mamia ongi ateratzeaz gain, bere tasunik agerikoenak mundu ikuskera berezi batekin josi dute: borrokalarik ausarta posizioak bereganatzerakoan, prolema des-

korapilatzaile azkar eta intuitiboaren heldutasuna eta eraberritzailerik gazteena.

Londrestik Leningradora bi hilabeteko bidaian

Gari Kasparov eta Anatoli Karpov-en arteko matxa, errebantxako matx antzo baitaiaua, Londresen hasi zen joan uztaileko 28.ean. Partida egunak astelehena, asteazkena eta ostirala ziren, astearte eta osteguna atzeratuta lagatako partidei jarraipen emateko mantenduz. Txapelketa hogeita lau partidatarako egokitu zen, zeinetarik estrainei hamabi Londresen jokatu ziren eta beste hamabiak Leningradon. Garailea, sei partiden irabazlea edota hamabi puntu t'ardi lortzen zituena. Baldin eta berdinetarik jazotzekotan, Kasparovek hamabi puntu egitearekin aski ukanen luke, hogeita hamaika eta eskuko moduko abantailarekin.

Sariek orotara 120 milioi pezetatik gora egin dute. Bildutako ehuneko hamabost—datozen hauteskunderen begira (?), FIDEn erabakiz— hiru garren munduan xakea indartzeko erabiliko omen da. Eta beste guztia jokalarientzat, Txernobilko istripu nuklearrak eragindako kaltetuen alde eskaini dutena.

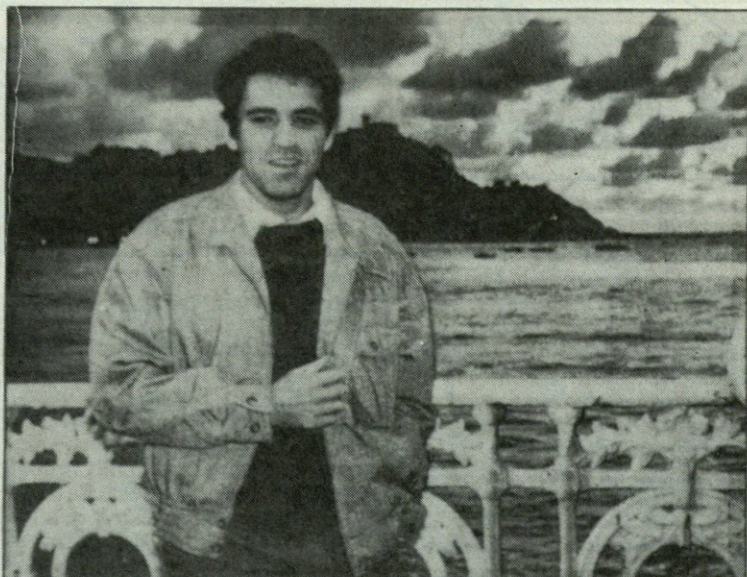
Historiako matxik interesgarri eta segituena

Makina bat urtek igaro behar izan du munduko txapeldun batek denboraz galtzeko, Karpov-i banderatoa erori bait zitzaion zortzigarren partidaren. Kasparov-ek laugarren, zortzigarren, hamalaugarren, hamaseigarren eta hogeitabigarren partidatan irabazi zuen. Karpov-ek berriz, bostgarren, hamazazpigarren, hamabostgarren eta hemeretzigarrenen.

Kasparov-ek bere betiko tonuan jokatu zuen aritu da, zenbaitetan bere odol jubenila ezin lasaituz atakeko posiziotan egosten ipintzen zitzaizolarik. Horrek ordea ez zuen inondik ere partida arras harrigarriak burutzeko galerazi. Karpov aldi, sendoa eta garbia, ahuleziarik gabekoa, baina moralez oso hondorakor txapeldunaren psikologiaren alboan. Eta aperturatan Kasparoven azpitik geratu da dudarik gabe, gutxitxo prestatu balitz bezala edo. Eta adibide gisa gogoratu zazpigarren eta hamaikagarren partidatako posizio abantailak ezin izan zituela profitatu, tabletan amaitzeko. Aspiranteak elkarrekin jokatuak ia ehun partiden zama ez zuen jasaterik izan, orain bi urte bezala, eta Kasparov-ek konplejutan murgil araztea lortu du; zeinak ez duen kentzen Karpov-en sorpresak emateko gaitasun arriskutsua.

Karpov ez dago akabatua

Deskantsua eta konzentrazioa behar duen arren, Anatoli ez dago akabatua. Egundoko bi kanpeonatu jokatu prestatu du bere mundial hau: apirilean Bruselaren eta ekainean Bugojnon (Yugoslavian). Itaso Beltzean deskantsatu zuen, gerora Odesako Xakeko Klubaren Elkartearen liburutegi

berezian partidak analizatzera joateko.

Kasparovek ere beste bi jokatu zituen, errez irabazitakoak; Hilversumen (Hollandan) Jim Timman holandar maisuari abenduan eta baita Basilean ere (Suizan) Anthony Miles britanikoarekin.

Eta ez gara nekatuko munduko bi jokalarionen arteko matx hau xakearen historiako emozionante eta interesgarrienetarikoa izan dela errepikatzeaz. Kasparov-ek hiru puntutako abantaila atera zion Karpov-i (9'5-6'5), eta bazirudien tamainako aldeak txupauta uzten ziola asuntua. Baina ezkutuko indarrez eraberritu zen Karpov eta hiru partida segidan irabazita markadorea berdintzea lortu zuen, edozer gauza gertatzeko moduan utziz.

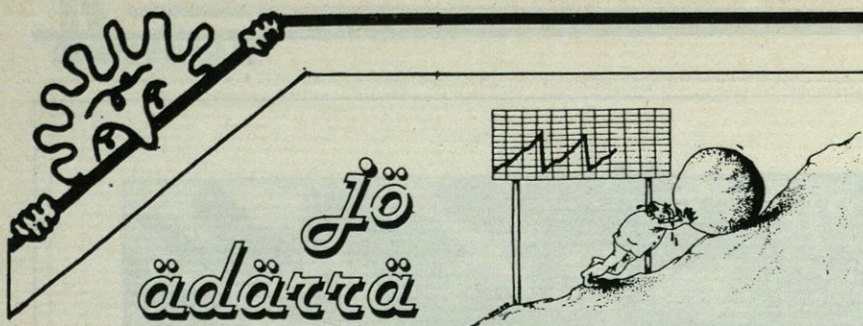
Egia esan, asko lagundu zion Kasparov-ek horretan, bere gatzetasunean gehiegi konfiatuta, hemezortzigarren partidaren tablak eskaini beharrean bere teman jarraituz galdu bait zuen. Odol beroak bere aurkakoa parregarri lagatzeraino zapaldu nahi eta porrot barkaezina enkajatu ez zuen ba!

Datozen hauteskundeak...

Azaroan burutuko diren FIDErako lehen-dakaritzarako Dubaiko hauteskundeetan, Lincoln Lucena Afrikaldean dabil botu eske, Florencio Campomanesi —oraingo lehendakaria— hasierako aurrea hartzeko asmoz, nahiz eta inguruotan filipinarra nagusiago den une hauetan. Gero Hegoameriketako estatuetara joko omen du, beti europar eta Brasilgo enpresen babespean. Auskalo zenbat interes ezkutu zeharkatzen den honenbesteko hauteskunde diruzale-tan!

Raymon Keene ere ez ei da oso urrutitxat. Oraingo bere azpi-eskujokoak sekretuan badiraute ere. Aitzitik, Campomanes-ek bere buruari floreak eta floreak botaka ari da, prentsak lagundu dionari ere eta zuku goxoagoa xurgatuz. Bejondaiela!

Mikel ZUBIA

GAIZKI GORDETA

Hara hor, negarrez ailegatu zaigu mutikoxkorra etxera, buru-makur.

Ikusi du amak atetik malkoka sartzen eta:

- Zer daukag negarrez etortzeko?
- Andereñok jo egin nau! —semeak zotinka.
- Zergatik jo zaitu ordea...
- Brasil non zegoen ez nenkielako.
- Bueno, ez dago gaizki. Ea horrela akordatzen zaren gauzak non gordezten dituzun!

BURU HANDIA

Negarrek jota iritsi da mutikoa etxera.

Amak, ate hotsa entzun, orduko:

- Zergatik hago negarretan?
- Maaa, maaa... burla egiten didate eskolan...
- Zergatik egiten diate burla?
- Buru handi bat naizela esaten didate denak... maaa, maaa...

Buruan jarri dizkio amak eskuak, laz-tanez lasaitzeko:

— Ez diezu utzi behar horrelakorik esaten. Egiten al diezu erronka? Segitzen al dituzu atzetik korrika?

— Baaai, segitzen ditut; baina kale estuetatik sartzen dira beti.

ERREZILGO BASERRITARRA

Bidaniko festetara joan omen zen behin Errezilgo baserritar bat. Apain apain jarri eta haruntza abiatu zaigu oinez, R-5 eder baten ilusioak eginaz bidean.

Harrapatu du izugarritzko zepelina, eta goizaldean, bete bete eginda, bueltako bidea hartu beharra daukala pasa zaio burukaldetik tximista bezala.

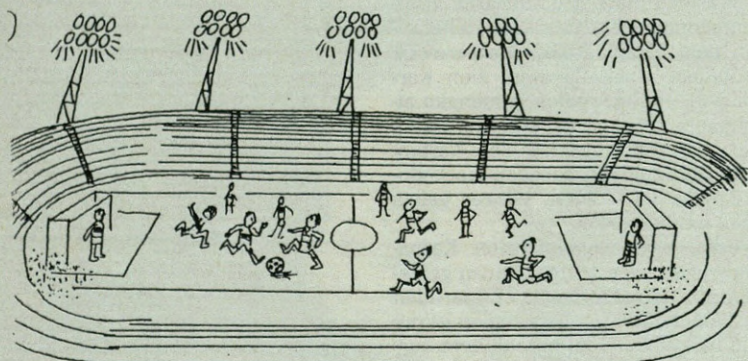
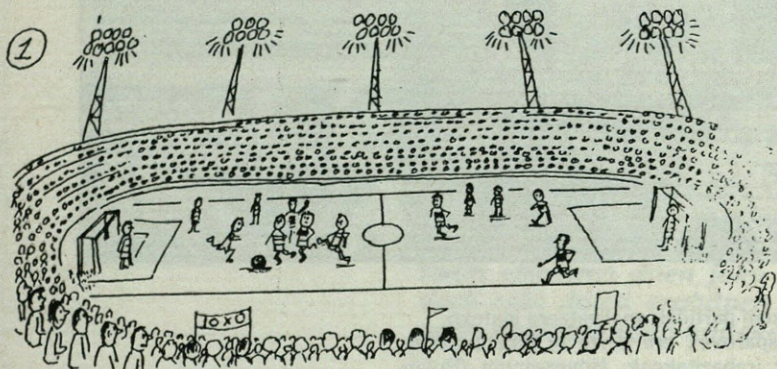
Badoa bide erditik, badaezpada, bazterretatik ez ateratzearren, eta txisa ezin aguantatuan dagoela konturatu da halako batean.

Mugitu gabe, praketa jeitsi, kanarioa atera eta zarrasta bere gainera etorri zaiola ohartu da bustitasun bero bat sentitzerakoan galtzetan.

— Hego-haize galanta zio! gaur goizean! —eta buelta eman du bide erdian zipiztrinak hurrungo joateko idearekin.

Lasaitu da gure morroia eta praketa itxi ondoren hantxe hasi zaigu berriz ere ttapa-ttapa pauso bat bestea baino azkarrago eman gabe.

Bidarian sartzerakoan mundua bikoiztu egin zela pentsatu zuen. Ez zuen entenditu Bidanitik atera, Errezileraino ibili eta berriro ere Bidarian gotea.

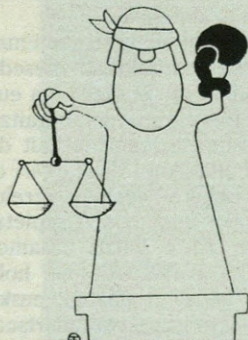

Psikotropoen kontsumoa

DATU ofizialek diotenez, Espainian 1984 urtean kontsumitu ziren psikotropoak botika guztien %4,57 suposatuz, beste nazio batzutan ematen diren portzentaien azpitik, dena den (Belgikan %9,6; Alemar Errepublikan %7,2; Holandan %7,14 eta Britainia Handia %7). Psikotropoen artean daude medikamendu lasaigarriak, bereziki bentzodiazepinak eta polialkoholak, azkenaldi honetan oso eztabaidatuak izan direnak. Ba, gure artean eman den kontsumoa ere munduko zifraren oso azpitik dago (%1,3 gure artean, eta mundu mailan %1,9).

Psikotropoen kontrolak gabeko erabilerak arriskuak dakartzen arren, era egokian erabiltzen bada oso botika eraginkorra dira gaitz psikikoen tratamenduan. Britainia Handian egin berria den ikerketa batek frogatzen duenez, 1957tik 1982ra, eritasun mentalengatiko ospitaleratze-egunak jaitsi egin ziren, nabarmenki, 52,4 milioi egun izatetik 25,1 milioi izateraino. Psikotropoek ez bakarrik bizi-kalitatearen zalantzarik gabeko hobekuntza, baita osasun-zerbitzuentzako diru-aurrezpen handia ere suposatzen dute gaur egun.

Xabier AGIRRE

Gutxiago entenditu zuen, Bidaniko tabernatik automobil batetan etxera eramane, eta Errezilen esnatu zenean. Txisalarria noiz etorriko den, aldeaz aurretik jakitea bezain zaila da askotan gertatzen zaigun hainbat gauza ulertzea.

a ze flasha!

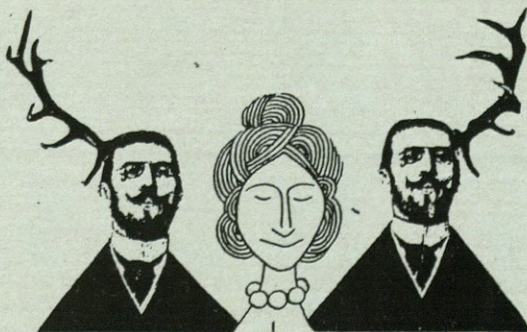
Kukuak oker jo dik, txikito

BABO ahalena! Makina bat bider eman nian aditzera. Zer nahi huen, dena argi eta garbi esatea? Kapaz hintzen erotu eta muturjoka hasteko. Lagunak laguntzeko gaituk, ez txibato moduan ibiltzeko. Oroitzen al haiz hiru egunetako parranda golfo hura egin genueneko? Ez dituk hiru urte izango, eta nik, alkoholaren lurrunen artean galdetu nian: «Zer moduz hire adarrarekin?». Eta hik, astazakila, adar gainean habia eder bat huela egina. Oroitu hadi, nola esan nian: «Argi ibili hadi, ez duk-eta ona habia adar gainean nolanahi mantentzea». Eta hik barre egiten huen, demonio potrosoa, eta adarra jo nahi hidan, «ez ezak putarena jo, hi, adarrak herorri jarriko dizkitek eta, moitu ere egiten al zaik bada zangarteko poxpolo hori?».

Egin ezak barre orain, txoriburu kaskailua! Hi bai txepetx galanta, koadrilako txepetxik okurrenteena, hireak bai arraultzak, ea nor hasten zitzaian mokoka. Besteok kontuz ibili behar omen genian gure emeeekin, ez izaki hi bezalako ar dotore eta prestuak. Hik ez heukean beldurrik, hik ez, nola liatuko zitzaian, bada, hire emea beste batekin, hik berak behar baino gehiago ere ematen bahioan? Mozkorraldi hartan ere, gogora hadi, galantak esan hizkioan bere emaztearekin haserreturik zebilen koaurilako hari. «Ez hadi oiloa izan, tontolapikoa, bestela berriro ere peatuko diate. Pulamentuzko oilarra izan bahintz, hik ere hire oilanda nahikoa gobernatuko huen».

Izorra hadi orain. Esaidak orain hik hire txepeltx lirainari nahiko itzal ematen dioala, «al que a buen árbol se arrima, buena sombra le cobija», esaidak orain, hirea ez den beste arbola baten arrimuan ez lukeela etsiko. «Txepetxok noizbait zuen habian kukuaren baten arraulzea aurkituko duzuen zalantzan bizi behar duzue». Eta hik zer uste huen hintzela? Hor dauzkak Euskal Herriko kuku guztien arraultzak habian. Berotu itzak.

Martin ARANA

Harrigarritzko loraketa

HARROTUTA dabilta azkenaldi honetan euskal prentsaren hautsak. «Hemen» eta «Eguna» plazaratu zaizkigu eta, astean behin kaleratzen diren bi «egunkari» berri hauen agerpenarekin batera, berriro dugu mahai gainean eztabaidagai arestian erdi ahazturik ematen zuen euskal periodikoaren gaia.

Orain dela bizpahiru urte aurkeztutako proiektuak burokrazian eta borondate politikorik ezan itota hil ondoren ez zitzaion aterabide handirik ikusten inpase egoera horri. Euskal egunkaria kaleratzeko derrigorrezkoa zen, ene ustez, diru publikoarekin kontatzea, bestelako egitasmoetan, alde edo moldez berehala hastea proposatzen zuten horien propuestatan alegia, handiegia bait zen euskal egunkariaren proiektuak eta euskarak berak jasan beharko luketen arriskua.

EUSKAL egunkari bat ezin da militantismorik gabe egin. Baina egunkari bat, are gehiago euskaraz egindako egunkaria baldin bada, ezin da militantismo hutsez luzaro mantendu eta eskubide osoa dugula denok, baita euskaldunok ere, ordaintzen dugun zergetatik ateratzen den diru publikoaren pusketa bat euskararentzako eta euskal egunkariarentzako eman dezaten exijitzeko.

Zoritarrez diru publikoa ematen duenak badu bere eskuan baldintzak jartzeko ahalmena eta diru publiko hori jaso nahi duenari dagokio, ondoren, goitik ezarritako baldintza horiek onartzen dituen ala ez erabakitzea. Hor sortzen da eztabaidaren parterik larriena batzuren ustez ez bait da oso egokia aginte publikoak dirua noiz emango zai egotea eta hobe genuke, diote, enpresari ekingo begenio diruak geroxeago etorriko liratekeela koan.

BADAGO, ordea, beste planteamenduren bat, pragmatikagoa eta «Hemen» egunkariaren sorreraren atzean egon dena. Hau da, inoiz benetako euskal egunkarira heltzekotan erakunde publikoetatik etorritako diruaren bidez izango da eta gerta liteke Euskal Gobernuak orain luzatu duen eskeintza egunkari horretarantz abiatzen den trena izatea. Behar bada ez da horrela izango, baina behar bada bai. Bigarren kasu honetan, baldintzazko kasu hipotetiko honetan, bidaia hori egiteko trenera igo beharra zegoen, oraingo trena galdu ezker euskal egunkarirako bidaia bertirako galtzea gerta bait zitekeen.

Goitik ezarritako zenbait inposaketa onartu beharra zegoen, beraz. Eta hor sartzen den dirua gastatzeko administrazioak erakusten duen joera kapritxosoa. Dirutza izugarriak gastatzen dira iniziatiba bitxiak bultzatzeko eta ez dago egunero agertu liratekeen euskal egunkariaren proiektuak burutzeko aina borondate politikorik. Aurkitzen duguna, ordea, zera da, astean behin, baina egunerokotasunaren itxurak mantenduz, jakina, kaleratzeko proposamena eta diru laguntza.

PASA den asteotan agertu diren bi mantxeta berrien kasuan maiztasuna kanpotik ezarritako baldintza izan da. Ez dirudi oso logikoa egunkari bat egin nahi izateak eta, aldi berean, astean behin bakarrik agertuko diren zenbait proiektu bultzatzea. Emandako baldintzok behin behinekoak direlakoan eta, derrigorrez, behin betirako urratsa emateko berotzeko ariketak besterik ez direlako ustetan, onartu dira. Hortik baten batek aterako balu astekari bat egiteko asmoa, gogorki salatu beharko genuke, Euskal Prentsaren eremu hortan urteak emanak direnak urbil bait ditugu, diru laguntza espezifikokoak jasotzen dituztenak eta, horrexegatik hain zuzen ere, Eusko Jaurlaritzak luzatutako proposamen berri honetan sartzerik izan ez dutenak.

Dena den, azken hilabeteotan eman den harrigarritzko loraketak mesedegarria izan behar du, euskara eta euskal prentsaren eremu honetan gaitzik larriena eskasia eta lehortea bait da. Proiektuak multiplikatu dira, ugari dira maldan beheara doazen erreka-txoak, hauetako batzu harri azpietan galduko dira, beste batzu basamortuan lehortuko, baina, azkenik, hobe laster baldin bada, ur guztiak euskal egunkariaren itsaso gazte eta indartsuan gauzatuko dira. Hala bedi!

Jon BASTERRA

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekuri, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

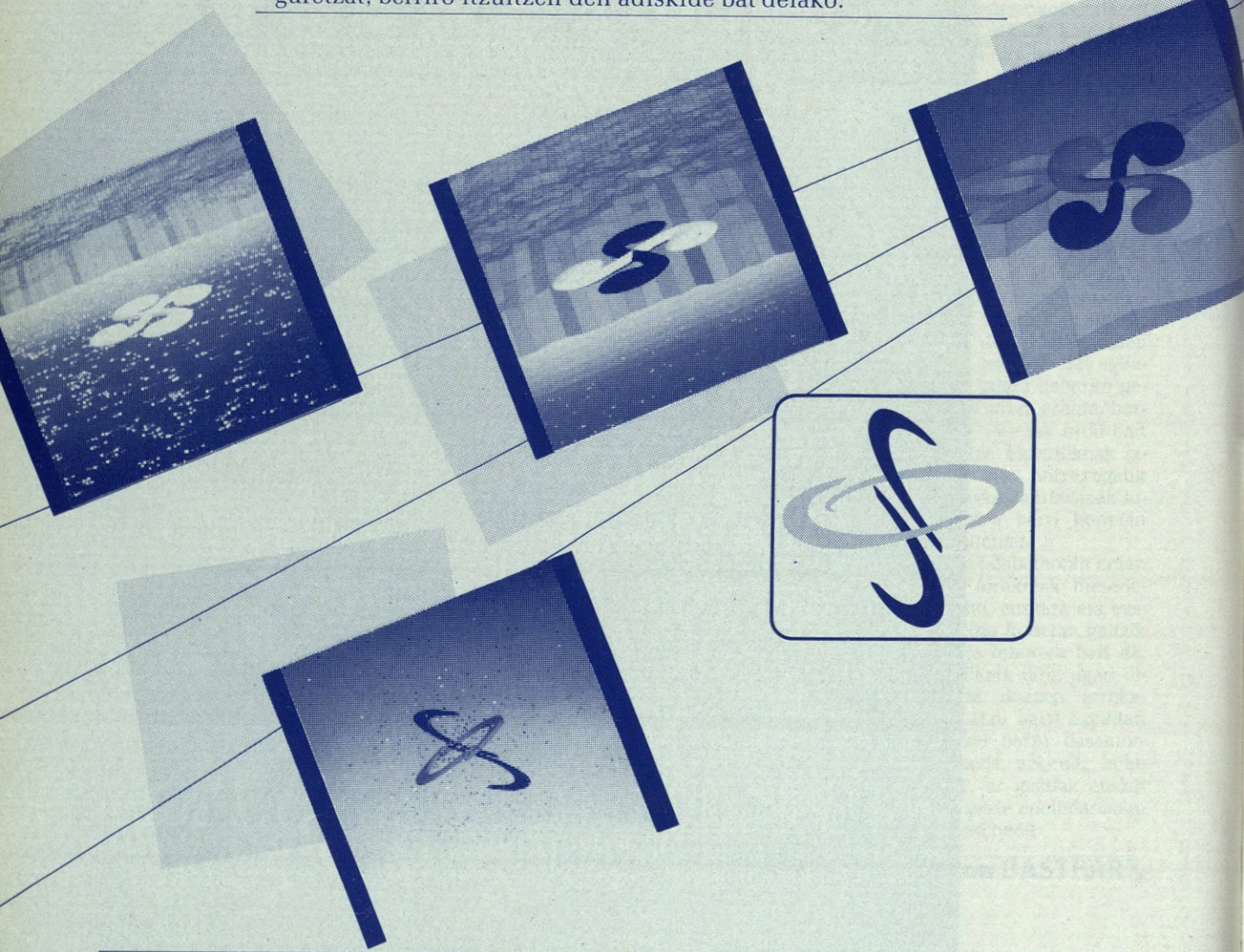
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA